

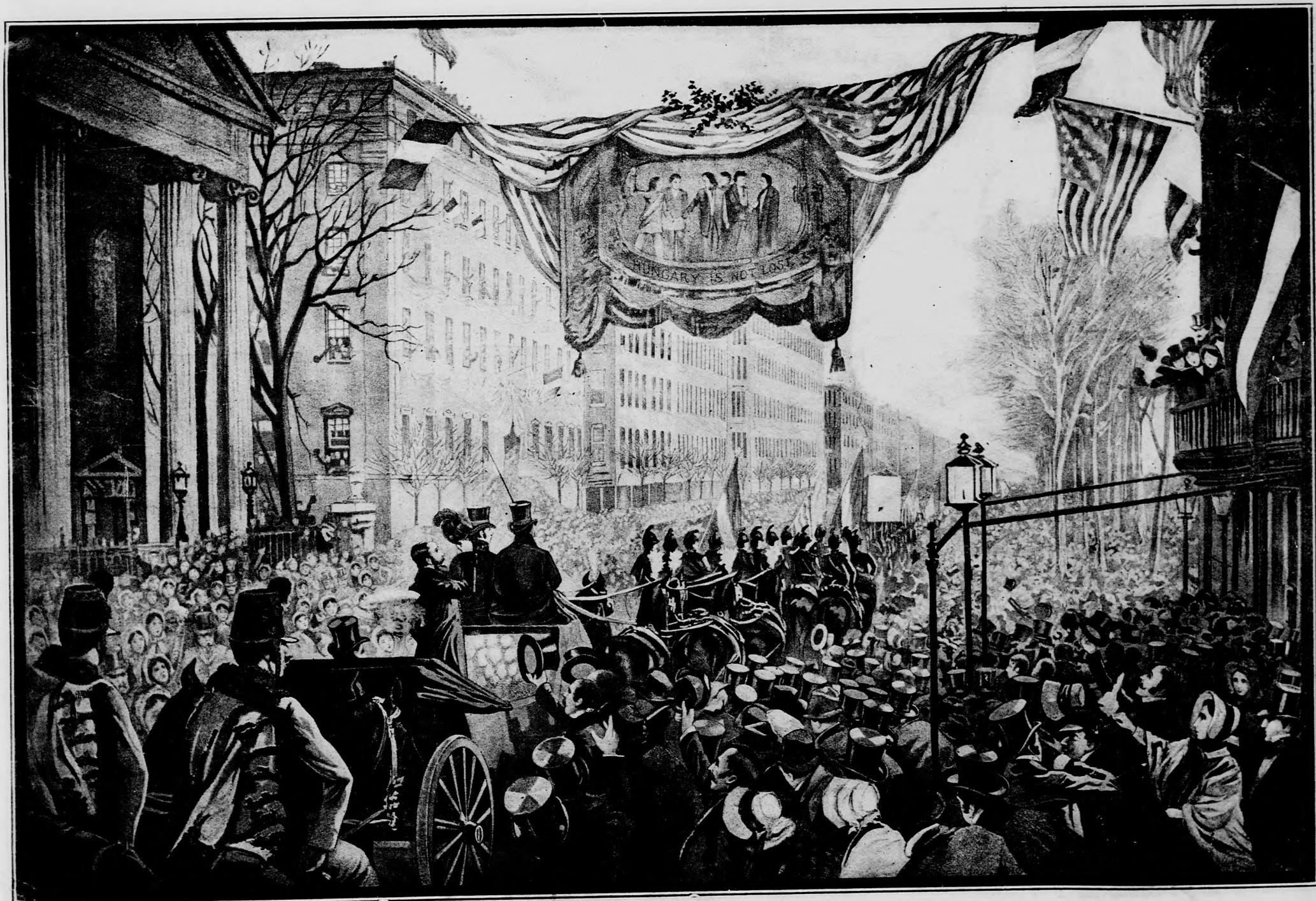
21-28

A BEVÁNDORLÓ

MÁRCZIUSI SZÁMA

7 474

Szerkeszti: SINGER MIHÁLY.

Kossuth Lajos fogadtatása New Yorkban

7772

KNAUTH, NACHOD ÉS KÜHNE

Pénzutalványok és hitellevelek a világ minden részére
Örökségeket és követeléseket pontosan behajtanak

15 WILLIAM STREET . . . NEW YORK

Sürgöncyzim: Perényi, New York, N. Y.

Telefon: 939 Orchard.

PERÉNYI BÉLA

AZ AMERIKAI MAGYARSÁG ZÁSZLÓ-, JELVÉNY-, SAPKA ÉS EGYENRUHAKÉSZÍTŐJE, IMA- ÉS OL-
VASÓKÖNYVEK, MISEMONDÓ RUHÁK, SZOBROK, MINDENMÉŰ VALLÁSOS CZIK-
KEK ÉS Ó-HAZAI ÁRUK RAKTÁRA.

MINDEN MEGRENDELÉST IGY TESSÉK CZIMEZNI:

ADALBERT PERÉNYI

422 E. 14th Street,

New York City.

NYOLCZ OLDALOS ÁRJEGYZÉKEMET BÁRKINEK MEGKÜLDÖM INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

THE ORIENTAL BANK

A Keleti Bank

182-184 BROADWAY, fiók a Bowery és Grand street sarkán, NEW YORK

Tőke és felesleg \$1,850,000

R. W. JONES, Jr. elnök
LUDWIG NISSEN, ERSKINE HEWITT, CARLES J. DAY alelnökök
GEO W. ADAMS, pénztáros

NELSON G. AYRES, első alelnök
R. B. ESTABROOK, helyettes pénztáros
LEOPOLD FRIEDRICH, a külföldi osztály vezetője

SZIVÉLYESEN MEGHIVJUK ÜZLETI ÖSSZEKÖTTETÉSRE
KÜLFÖLDI PÉNZEKET VESZÜNK ÉS ELADUNK UTAZÓK SZÁMÁRA HITELLEVELEKET FOLYOSITUNK
IMPORTÁLÓ KERESKEDŐKNEK ÜZLETI HITELT BIZTOSITUNK
VESZÜNK ÉS ELADUNK MAGYAR ÉS OSZTRÁK ÉRTÉKPAPIROKAT.

21-28

A BEVÁNDORLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
30 West 19th Street
New York City

Előfizetési díj:
Egész évre New Yorkban \$3.00
A vidéken 2.50
Egyes szám 3c.

MEGJELEN KÉTSZER HETENKINT: KEDDEN ÉS
PÉNTEKEN.

Szerkeszti: SINGER MIHALY.

Editorial Rooms:
30 West 19th Street
New York City

Subscription:
Per annum, in N. Y. City \$3.00
United States and Canada 2.50
Single copy 3 cts.

Entered as second-class matter January 3, 1905, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of Congress of March 3, 1879

IV. Évfolyam. 21 és 22 szám. NEW YORK, N. Y., PASSAIC, N. J., PITTSBURG, PA., 1907 MÁRCZIUS 15-én IV. Year. Nos. 21, 22.

SZABADSÁG SZENTJEI.

„Dolgozni nem ér rá,
Aki mindig gyászol!...
És te, magyar, most is
Tunya, tétlen bánat
Könyeiben ázol?
Bolond, aki lelkét
Emlékeknek adja,
Még bolondabb, aki folyrást
Sebeit szaggatja!...
Feledésre volt időd már,
Rég lehullt a jármad!
Ej, hát most sem untad el még:
Meggyászolni, megsiratni
Azt a tizenháromt?...“

„És ha minden szemből
Egy-egy patak folyna,
És ha minden harmat
Áldott gyöngy-esője
A mi könyünk volna,
És ez a sok csillogó esőpp,
Ez a sok nagy, villogó esőpp
Éjjel nappal, szakadatlan,
Záporként omolna:
Az is kevés volna!
Megsiratva így sem lenne
Méltóképpen, csudaszépen,
Hegyen, erdőn, sík határon
Az a tizenhárom!

Ahogy ünnepeljük
A nagypéntek gyászát,
S a keresztrefeszítettnek,
A sötét, mély sirba-tettnek
Égre támadását...
És ahogy van rózsás hajnal,
És van naplemente,
És megújul folyton-folyvást
A természet rendje—:
Ugy szálljon hozzátok
Évről-évre buzgón
A mi hozsannánk is,
Küzdő, vérző szabadságunk
Tizenhárom szentje!...“

ÁBRÁNYI EMIL.

Szabad nemzet, boldog nemzet
Igazán ha volnánk,
Száz gazsággal, aljassággal
Ha nem is harcolnánk,
Sziszifusznak köve helyett
Diadalmas szekercet
Ha ujjongva tolnánk:
Akkor is e bus hazában
Szükség volna rájuk,
Hogy örökké szólna hozzánk
Véres glóriájuk!...
Hogy vezessen, hogy buzdítson
Hogy szívünkben lángot szitson
Drága bitófájuk!...

Valahányszor hívjuk őket:
Élőket idézünk!
Ők tanítanak minket arra,
Hogy pallosra, hogy jogarra,
Hogy a zsarnok vad szemébe
Rendületlen nézzünk!...
Hogy míg van mellünkben
Gyors, tüzes lehellet:
Álljunk mindhalálig
A szabadság mellett!...
Hogy amit hazánkért
A pribék-had ránk mért:
Az a becstelenség
A legtisztább fenség!

HAZAFIAS ÉVFORDULÓ.

Irta: Kurucz.

A 59 éve, hogy Kossuth Lajos hívó szavára fegyvert ragadott a magyar nemzet azért, hogy az osztrákoknak könnyelműen odaadott függetlenségét és szabadságát visszaszerezze.

Ügyünk elbukott. Világosnál ismét első-tétült az ég alja. Pirkadását is alig láttuk a szabadság napjának. Nem birtunk elég szorosán összeállani s így visszazoritottak bennünket az igába. Huzzuk ma is.

Ötvenkilenc év óta haladunk a Kossuth Lajos nyomában, hol titkon, hol nyíltan. Bár érzi, tudja az egész világ, hogy megérdemeljük a szabadságot, hogy jogunk van hozzá, nem segít bennünket senki.

Megirták már azt sokan, olvasták is sokan, hogy mit vesztett a magyar nemzet Világosnál. Minek magyarázam én ezt nektek, Amerikába szakadt magyar testvéreim. Tudjátok ti azt jól. Tudjátok a számát is az akasztófáknak, melyeket azért ástak az osztrákok a földbe, hogy abból a száraz fából hajtson ki a szabadságnak oly sok magyar vérrrel öntözött terebélyes fája. Tudtok ti, magyarok, mindent! Azt is tudjátok, hogy a kerepesi-uti temetőben van egy egyszerű sirhant. Nemesak mink tudjuk, tudja az egész világ, hogy ott nyugszik a mi édes apánk, Kossuth Lajos. Odajár, ahhoz a sirhoz egy egész ország népe. Megöntözzük azt a sirt könyeinkkel, odahordván mindenholnan a szabadságért kiontott vérből

termett virágokat. Ott annál a sirnál találkoznak mindannyian s költögetjük a magyar nemzet, a magyar nép szabadságát.

Itt Amerikában már légió a számunk. Itt élve, megtanultuk, hogy mi a szabadság!

Uj hazánknak is van egy szent napja, Julius negyedike. Milyen más ünnep ez mint a miénk!

Ezen a napon ünnepi diszt ölt ennek a hatalmas köztársaságnak minden polgára. Az amerikai is elzarándokol ezen a napon egy sirhoz Mount Vernonba, ahol a szabad hazá megteremtője, a szabadság atyja nyugszik, — Washington György.

Mikor Amerika szabadsága kivívásának évfordulóját ünnepli, a mi örömünk nem teljes. Magyarok vagyunk s a testvér-vér szilajul vágat ereinkben annál a gondolatnál, hogy husz millió testvérünk él szolgátságban odahaza. Nem tudunk örvendeni, mikor tudjuk azt, hogy hamarabb ontottuk vérünket a szabadság oltárán mint az amerikaiak s ma is rabok vagyunk.

Nem tudunk örvendezni márczius 15-én sem.

Ezen a napon eszünkbe jut szerencsétlen hazánk sorsa. Látjuk, hogy testvéreink nap-nap mellett hagyják oda a szülőházát. Dolgozunk idekint becsülettel. Küldjük haza a verejték gyümölcsét, hogy megváltassuk a hazai rőget s mégis, minden igyekezetünk hiábavalónak látszik.

Az amerikai kivándorlás nap-nap után

gyengíti hazánkat. Mintha láthatatlan és hazánkra éhes kezek tuszkolnák kifelé a magyart.

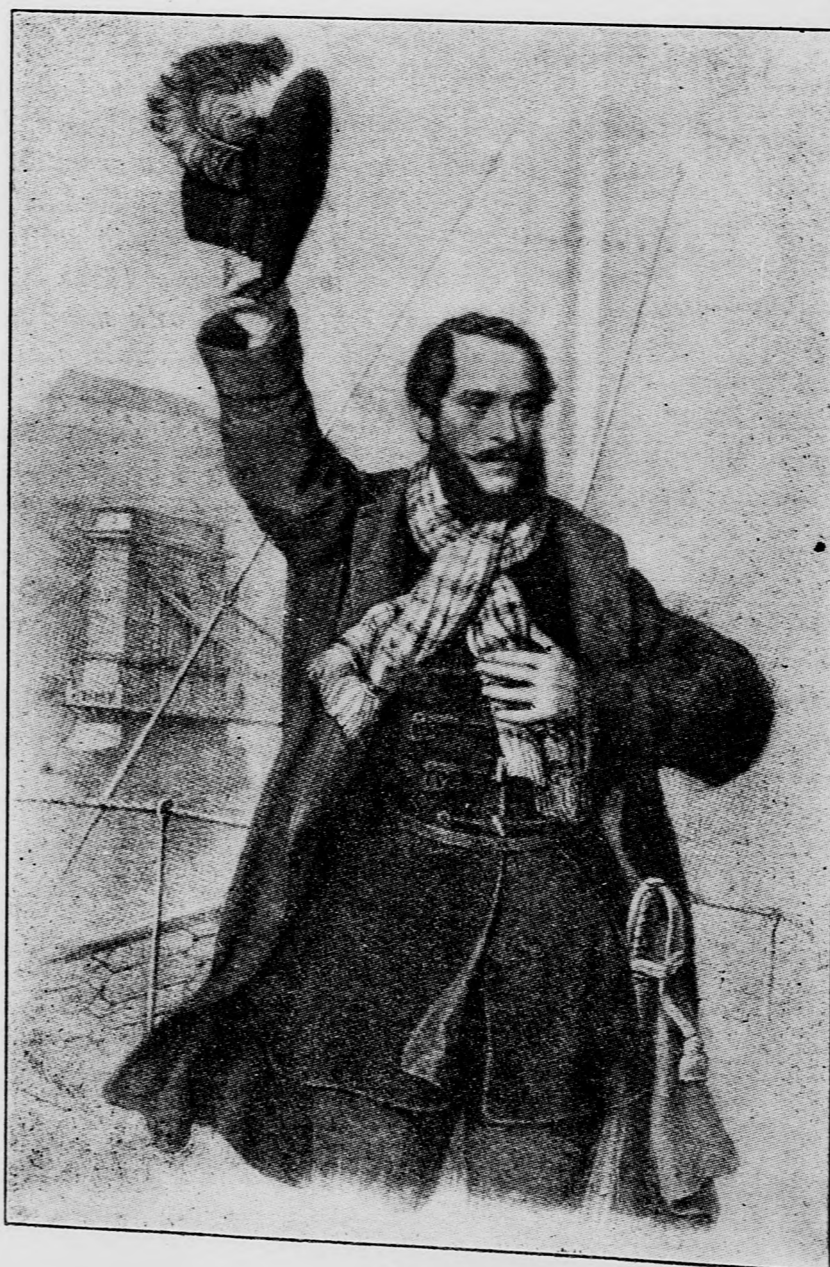
Ma már több mint 500 amerikai magyar együletben ünnepe *Márczius tizenötödike*, a magyar szabadság hajnalhasadása.

Ünenpeljünk magyarok, ha sajtó is belé a szivünk. 1848-ban csak egy sugarat láttunk a szabadság napjából s azt a fényt nem bírta, nem tudja elfelejteni a magyar nép ma sem.

Ostromoljuk meg az egek Urát imáinkkal és edzett karunk munkájával. Dolgozzunk, tartsunk össze úgy, hogy az otthon maradt testvérek tőlünk vegyenek példát s lankadatlan kitartással hordozzák azt a zászlót, melyet Kossuth Lajos vett a kezébe s melyre mindannyiunk függetlensége és szabadsága *volt és van* felírva.

Ne csüggedjünk, de minden gondolatunk az legyen, hogy Magyarországot állítsuk lábba.

Elbukott a szabadságunk a majthényi síkon, elveszett Világosnál. Keressük itt! Nem hiába keressük, mert hiszen Kossuth Lajos nevének varázsával megnyerhetjük amerikai testvéreinket s így rövidesen itt lehet az idő, mikor úgy a kassai dómban, mint a kerepesi-uti temetőben megnyugszik majd a magyar nemzet két legnagyobb fiának a lelke, rövidesen itt lesz akkor az az idő, midőn majd a mi nemzeti ünnepeinken is, hálatelt szivünk örömkönyeivel öntözzük azt a két sirt, ahová ma csak keservét elsírni jár a magyar.

Kossuth Lajos

Szab
esnek
ez, an
fiának
tőnek
nem e
Ha ige
szabad
nemze
szellen
riség s
a szab
guldó
helte k

Ben
elvisz
század
ahol a
az élet
got.
ma elv
jére, a
ka, a f
ta meg
magya
tes há
leg me
életév
ért.

Szül
ismeri
Magya

A SZABADSÁG DALNOKA.

Irta: Singer Mihály.

ALÓDI költők közkincsét képezik az emberiségnek, habár egy meghatározott nyelven énekeltek, egy meghatározott nép eszményei mellett küzdöttek.

Szabadság és jog, igazság és szerelem nincsenek egy néphez kötve. S amennyire igaz ez, annyira igaz az is, hogy minden nemzet fiának hódolattal kellene leborulni ama költőnek emléke előtt, aki nemcsak nemzeti, hanem egyuttal emberi eszményekért küzdött. Ha igaz, hogy az emberi jogoknak, a népek szabadságának dalnoka nem egyedül azé a nemzeté, amely közvetlenül élvezte egettörő szellemének áldásait, akkor ma az összemberiség szemének oda kellene irányulnia, ahol a szabadságnak leghívatottabb dalnoka „szárguldó paripák vasszögü körmei alatt” lehelte ki nemes lelkét.

Bennünket magyarokat az emlékezet ma elvisz a csatasíkra, ahol több mint egy félszázad előtt haragosan bömböltek az ágyuk, ahol a zsarnoki hatalom megfojtani akarta az életért epedező, életet követelő szabadságot. Bennünket magyarokat az emlékezet ma elvisz Segesvárnak vérrel áztatott földjére, ahol *Petőfi Sándor*, a szabadság dalnoka, a forradalom költője szívének vérével írta meg legszebb dalát. Odavisz bennünket magyarokat ma az emlékezet, hogy kegyeletes hálával megemlékezzünk Róla, aki tényleg megcsinálta a forradalmat, hogy fiatal életével fizesse meg lángolását a szabadságért.

Szülőházánkat, sajnos, még mindig félre ismeri a világ, irodalmát alig ismeri. Pedig Magyarország irodalmi egén tündökölnék

csillagok s éppen a magyar költők voltak az emberi jogoknak legbeszédesebb szószólói.

Kisfaludynak szerelmi hangjai bátran vetteknek az olasz Petrarca dalaival. Petrarcat istenítik, Kisfaludy nevét alig ismeri a világ.

Eötvösünk éppoly nemes, mint demokratikus életbölcészete, mely keresztülcsillogja minden egyes regényét, a feudális Európa jégbarlangjában a napnak éltető melegével hatott. És mégis, mi kevesen ismerik az igaz emberi szeretetnek ama fenkölt bajnokát!

Kazinczy, Berzsenyi, Kölesey, Kemény, Tompa, Vörösmarty, Arany, mindmegannyi szellemóriások, akik az emberiség aranykönyvében első helyen állnak. Igaz, hogy első sorban nemzeti nyelvük ujjászületésén, a magyar irodalom megteremtésén fáradoztak, de dalra hevitették őket az összemberiségnek nagy kérdései is. Ki ismeri manap azokat a költőfejedelmeket?

Madách az ő embertragédiájába lerakta a kutató szellemnek, az érző szívnek legdrágább kincseit s a világ, mely érekszobrot emelt Goethének, a magyar Goethének, a mi Madáchunknak még a nevét is alig bírja ki-ejteni.

Ez okból kell nekünk magyaroknak annál mélyebben szívünkbe zárunk dalnokainkat. Szólott bár énekük az összemberiség eszményeiről, ők mégis csak nekünk magyaroknak énekeltek.

Petőfi Sándort inkább ismeri a világ. Az ő dalait átültették az összes művelt nemzetek nyelvébe. Bámulják. Megérteni azonban csak mi magyarok tudjuk. Mutatja ezt az, hogy testvérjeink ezrei, akik sem írni,

sem olvasni nem bírtak, szavalták az ő dalait. Mintha a szellő vitte volna azokat a dalokat Magyarország minden zugába, a hegynek kopár ormára, a pázsitos völgybe. Nem ismerték nevét a költőnek, akinek dalait énekeltek. Azok a dalok vérré váltak a magyar nép szívében, mert magyar volt a költőjük. A polgár és a munkás, a jobbágy és az alföld szegény legénye, mind, mind befogadták szíveikbe Petőfi dalait. És e dalaival bevitte a szíveikbe a hazaszeretetet, a szabadság szeretését.

S mikor a szabadság szeretésével a forradalom utáni vágy is ott lakott már a magyar nép szívében, mikor a forradalom elvben már létezett, megint Petőfi egy dala változtatta át az elvi forradalmat gyakorlati forradalommá. Egy dalával szabadította ki 1848 évi márczius 15-én a sajtót a cenzura jármából, egy dalával szorította az ifjuság kezébe a kardot és felavatta őket a szabadság mindmegannyi hőseivé.

Hazánk költői, a magyar költők tulnyomó részükben a demokrácia dalnokai voltak. Petőfi nemcsak demokrata volt, ő megtestesülése volt az emberek egyenlőségéről szóló elvnek. Az ő nemes szívét bántották, haragították a társadalmi és gazdasági ellentétek.

A küzdő munkásnép iránt érzett szeretete és a kiváltságos osztályok ellen táplált haragja meghatározó és egyuttal tette felező kifejezést nyer „Az Apostol”-ban.

Egy szobácskában, mely kicsiny a nagy nyomor számára, az éj sötétjében beteg gyermekének ágyán virraszt egy férfit, akinek homloka egy könyv, amelybe be van írva az

Petőfi Sándor

egész világnak végtelen nyomora. A gyermek éheznek s egy falat kenyérért könyörög. Mutasd meg a kenyeret, a látása jól fog esni, szólott a gyermek a kétségbeesett emberhez s mikor ez kenyér helyett csak vigasztaló szavakat képes adni, a gyermek elgondolkozik, majd azt a szivetrendítő kérdést intézi atyjához: Apám, haláluk után is éheznek az emberek?

Petőfi elmondja annak a férfinak, az apostolnak történetét. Bűnös szerelemnek volt ő a gyermeke. Előkelő anya szülte s mindjárt megszületése után kitétte őt. Egy vén banyához került, aki koldusnak nevelte őt. Elvégre egy fiatal ember magához fogadta, taníttatta őt, hogy később rabszolgájává tegye. Volt szép ruhája, etették, itatták. Jól tartották, csak néha, mikor gazdájának úgy tetszett, elpáholták őt. Lassan lassan felderengett az agyában, hogy ez nincsen így rendjén, hogy az emberkinzás nem áll jogában senkinek. Mikor e hitének kifejezést adott, kidobták őt a házból.

Hosszu időn át kerülte az embereket. Az erdő magányában élt. Ott ébredt arra a hitre, hogy csak feltétlen szabadság útján érheti el az ember a boldogságot. Élni akart hát a szabadságnak s meghalni érte, ha kell.

Elment az emberek közé. Hirdette tanát. De a népet felbujtogatták ellene s a nép — kiverte őt a faluból. Keserűség töltötte el a lelkét, de csakhamar megvigasztalódott azzal, hogy a nép még nem érti meg a tanait, hogy előkészíteni kell őt a szabadság áldásaira.

Mikor kiűzték a faluból, utána szökött a földesur leánya. Nem akart, nem bírt menni nélküle. Együtt éltek. Pap nem áldotta meg őket, törvény nem szentesítette a frigyét. A szerelem forasztotta őket össze.

Az a szerelem vezette őt apostoli működésében. Amit irt, lángba borította volna a világot, ha nyomtatták volna. Gondolatjait, érzelmeit nem közölte senkivel. Sokat éhezett. Kamrájának egyetlen ékességét a jégvirágok képezték, melyek dehogyan olvadtak le a piczike ablakról. Éhezett és fázott. Ő is, kedvese is. Dolgoznia kellett kenyérért és tüzelő anyagért.

Elvégre akadt egy nyomdára, amely kiadta a könyvét, amelyben elmondta, hogy az embernek nemcsak joga, de kötelessége szabadnak lenni.

A könyvet csak úgy falta a nép. De olvasták a hatalom képviselői is. Szerzőjét börtönbe vonsozták, lánczokba verték. Tíz éven át lézengett a börtön sötétjében s mikor letelt az ideje és ismét kilépett a világba, első kérdése az volt: Szabadok-e az emberek?

Felesége, gyermeke ezalatt elpusztultak, meghaltak. Az apostol egyedül bolyongott az emberek közt, akik elhagyatottabbak, nyomorultabbak voltak mint valaha.

Ekkor fényt és pompát pillantott meg az utcán. Mi lehet ez? gondolta. Talán Isten szállott le a magasból s az ő tiszteletére vetek magukra ünnepi díszet az emberek? Nem az Isten szállott le, hanem egy ember, aki elbizakodottságában Istennek hitte magát. A király volt. S az emberek térdet hajtottak előtte és torokszakadtából kiáltották: Éljen a király!

Az epe előntötte az apostolt, mert a nagy embersokaságban nem akadt senki sem, aki az éljenkiáltásokon keresztül azt dörögte volna a nép elnyomója fülébe: Le a zsarnokkal! Megtette ő, az apostol. És golyója szíven találta a zsarnokot. A nép pedig arczul-

köpte megmentőjét. A hóhér vesztőhelyre vitte az apostolt.

Ez a gyönyörű költemény, amelyet ismer-nie kellene nemcsak minden magyarnak, de minden embernek, ez a hatalmas költemény elárulja, hogy Petőfi nemcsak az emberiségnek elérhető eszményeit ismerte, de ismerte magukat az embereket is. Ő érezte, hogy minden eszme, mielőtt megvalósítható volna, vértanukat követel és az ő nagy szívének leg-hőbb vágya az volt, hogy elszenvedhesse a vértanúságot az egyenlőség és szabadság szent eszméiért.

Ennek a vágnak adott kifejezést egy másik mester munkájában, „Egy gondolat bánt engemet” című költeményében.

*Egy gondolat bánt engemet:
Ágyban, párnák közt halni meg!*

*Ha majd minden rabszolganép
Jármát megunva síkra lép,
Pirosló arccsal és piros zászlókkal
És a zászlókon ama szent jelszóval:
Világszabadság!
S ezt elharsogják
Elharsogják kelettől nyugatig,
S a zsarnokság velök megütközik:
Ott essem el én
A harc mezéjén.*

A szabadság dalnokának ez a vágya beteljesült. Karddal a kezében halt meg eszményeért, a szabadságért.

Holttestét nem találták meg soha és kö-nem jelzi a helyet, ahol a halhatatlan költőnek halandó részét eltiporták a száguldó paripák...

Petőfi Sándor Kis Körösön született 1823 évi januárius elsején. Atyja, Petrovics István, tudatlan mézárós volt, aki egy tót parasztleányt, Hruz Máriát, bírt feleségül.

Petőfi még mint fiatal deák bejárta Magyarország legtöbb városát. 1838 telén a nyomoruság Budapestre vitte, ahol beállott a Nemzeti Színházhoz — néma szereplőnek. Később beállott katonának s mint ilyennek sok bajt okozott neki fegyelmet ismerni nem akaró természete. Többet volt áristomban, mint szabadon. A katonaságnál, ahonnan elvégre gyöngye testalkata miatt elbocsájtották, teremtette meg legszebb dalait.

Amint kiszabadult katonáéktól, Petőfi Pá-pára ment. Tanulni akart megint. Pápán ismerkedett meg és barátkozott meg Jókai Mórral, akivel együtt nagy irodalmi tevékenységet fejtett ki.

De kóbor természete elűzte őt Pápáról is. Mint kóbor komédiás barangolta be az országot.

1846-ban ismerkedett meg Erdődön Szendrey Juliával. Szíve lánggra lobbant. Feleségül vette. Hozzá intézte a következő megindító dalát:

*Elhullt a virág, eliramlik az élet...
Ülj, hitvesem, ülj az ölembé ide!
Ki most fejedet keblemre tevéd le,
Holnap nem omolsz-e sírom fölébe?
Oh, mondd, ha előbb halok el, tetemimre
Könyezve borítsz-e szemfödtele?
S rábírhatsz-e majdan egy ifju szerelme,
Hogy elhagyod érte az én nevemet?*

*Ha eldobod egykor az özvegyi fátyolt,
Fejfámra sötét lobogóul akaszd!
Én feljövök érte a siri világból
Az éj közepén s oda leviszem azt,
Letörlni véle könnyüimet érted,*

*Ki könnyen elfeledéd hivedet,
S e szív sebcit bekötözni, ki téged
Még akkor, ott is, örökre szeret!*

Közvetlenül házasságának megkötése után Petőfi Budapesten telepedett le és Muzsáját a nemzeti politika szolgálatába állította.

Eszernyolcszáznegyvennyolcz márczius tizenötödikén Jókai Mórral megostromolta a Heckenast-féle nyomdát és kicérőszakolta forradalmi dalának kinyomtatását. A „Talpra magyar!” volt az első irodalmi termék, mely a cenzura mellőzésével jelent meg. Petőfinek e merész fellépése vont maga után a sajtószabadságot.

A nyomdafesték még meg sem száradt a papíron, amikor Jókaival elsieltett Petőfi az egyetemterre, ahol lelkes éljenzéssel fogadta az ifjuság a két szellemóriást.

Petőfi felkuszott egy emelvényre és elszavalta a Talpra magyar-ját. A hatást leírni nem lehet. A tömeg lobogtatta a nemzeti zászlót, az ifjak kárdot kötöttek oldalukra és ezer meg ezer száj orkászserüleg zugta: *Esküszünk, hogy rabok többé nem leszünk.*

Abban a pillanatban foglalta el helyét Petőfi Sándor nemcsak a magyar nemzet, de az emberiség történetében. És tettei nemcsak a magyarok szívében vannak feljegyezve, de ott olvashatók Kliónak az idők viharjaival daczó márványlapjain.

Bem tábornokhoz sietett Petőfi, hogy a lengyel szabadsághős oldalán megeselekedje azt, amit dalaiban megénekelt.

Utoljára 1849 július 31-én Segesvár közelében látták őt Fejérmész csatasíkján. Élet-halál harcát vívtak ott egymással a szabadság és a zsarnokság. S mikor este a zsarnokság diadalmasan vigyorgott végig a csatasíkon, mikor a szégyen bibor-pírjában letűnt a szabadság napja, Petőfi Sándor is letűnt örökre. Nem találták meg őt sem az élők között, sem az elesettek között.

A helyet, ahol utoljára látták karddal a kezében s ahol minden valószínűség szerint a száguldó lovak taposták össze szent testét, azt a helyet Haller grófnő kegyelele kerté alakította át, amelyet mindez ideig a szabadságharcznak két honvédje őriz.

S oda, ahhoz a helyhez visszük el mi magyarok e mai szent napon a kegyeletnek virágjait. Pedig Petőfi Sándor emlékezetét nem kell virágokkal felelevenítenünk. A halhatatlanság virágkoszoruját ő maga fon-ta homloka köré.

Mi magyarok imádjuk Petőfinket, a mi szabadságunk dalnokát, hőseit. A világ azonban, habár ez is ittasul dalain, csak akkor fogja felérteni Petőfi bámulatos nagyságát, amikor az összemberiség testvérisülése a szabadságnak ama szellemében fog végbe menni, amelynek lantosa, papja, apostola, hőse és vértanuja ő volt.

Mulatozó kurucok

ÁRPÁD, A HONFOGALÓ

Irta: Perényi László perth amboyi róm. kath. plébános.

Mottó:

Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban...? Századok ültenek el s te alattatok mélyen enyésző, Fénynevel jársz egyedül. Rajtad sűrű fellegek és a más feledékenységre koszorútlan alakja lebegnek

Hol vagyon, aki merész ajakát hadidálnak eresztvén? A riadó vak mélységet felferje szavával S a késő századok után méltán láttassa vezérlő Párducz Árpádot s hadrontó népe hatalmát.

KORSZAKOK, miket vajudva az idők méhe szül, megteremtik maguknak nagy embereiket és kidomborítják azok jellemét magasra tolván az egyszerű halandók fölé legendás alakjukat. A népvándorlás világforgató eseménye szülte Európának a Magyar s a mozgalmas kor ezer különc-ködelései adták vezérlő Árpádot neki, vele s általa a már akkor is vén Európának kellős közepében, éppen a szive táján, hazául a földet, melyet azóta — ezer év óta — Magyarországnak ismer és hív a történelem.

Ott, valahol Ázsia bensejében, a Donnak a partján s merre a Visztulának hatalmas árja hömpölyög, az Ural és Altaji heglánczolatok által alkotott fensik termékeny rétein, időtlen időkben — nem tudni mikor — egy nemzet alakult. A „szép Enének“ hős fiát, ki vadászva eltévedett, mert hevének ellentállni nem tudva üzte a felvert fehér szarvast, teszi meg e nép ösatyjául a monda. Magor volt a neve, gyermekei lettek a „Magorok“, megkülönböztetve a testvérfajtól, mely szinte a fehér szarvast üző-kergető, de másfelé tévedt nagy vadásztól, „Hun“-tól származ. Így volt-e...? Ki tudná azt megmondani? Élt magának esendességben, halászva-vadászva, legeltetve kedvencz barmait e nép, mint az akkori időkben annyi ezernyi más, mikor a torzsalkodások mértékét a jobb legelőre való áhitat, meg a jószágok elveszése szabályozá. Élt patriarkhális életet családfeinek vezetése alatt, miként az arrafelé még

most is szokás s bizonyára legelőjének minősége, a nyilvessző elé kerülő vadak mennyisége jobban foglalkoztatá kedély világukat, minthogy kik laknak jobbról is, balról is, azon határokon túl, miket szemük belátni nem tud, hol lenyugszik a nap, meg felkél. De az akkori művelt világ se sokat törődhetett velök, semmi feljegyzésre méltó dolgot bennük nem talált, legfeljebb a kalandozásokban messzire eltévedt s hazakerült római katonáktól hallhatott mesékbe vágó rémes dolgokat, mikre ügyet azonban nem igen vetett. Sokkal önteltebb garral uralta Róma határait, semmint jelentéktelennek látszó s amellet messze fekvő, a hódításra nem is érdemes népek eredete, szokásai, természetének leírásával tömte volna meg Annaleseit. Sokkal jobban el volt merülve már akkor a birodalom létét gyökerében megtámadó szabadsággal elleni harcokkal, a rothadt erkölcsöknek, mik tönkre tévén a családokat, megapaszták a légiók sorait, ujjakkal való pótlásával, semmint észrevette volna, hogy a népek anyja, Ázsia duzzad az erőttől, szükké vált a családi élet törvényét tiszteletben tartó népek ezreitől s miként a vulkán köveit a föld méhének, kidobni készül magából gyermekeit. És midőn hazug módon, a madarak köreiből, a művelt Rómának jósai a legvérmesebb álmokat olvasák a birodalom örökéletéről, — tényleg pedig az egykor oly hatalmas köztársaság az erkölcsi tönk szélén állott, — messze távol, másik világrész másik szögletéből megindult a sárga-veszedelem, a mongolok milliónyi hada, hogy maga előtt tolva az új népek ezreit, friss vért szoritson a vén Európa petyhűt ereibe. Ez a mozgalom volt a népvándorlás, ez volt azon erő, mely őseinket két izomban is hazáik ismételt elhagyására bírta, mely őket egész a Kárpátokig nyomta, melyeken csak áttekinteniök kellett, hogy megkivánják,

hogy megszeressék azt a Kárpátoktól koszoruként övezett, az Istentől is egy nép számára alkotott földet. Nem idegenekül jöttek. A hun testvérnép, Atilla királyának hadverő kezei után már egy időben birtokolta azt, s miután az utódok viszálykodásaikkal elvesztették, a „Magor“ fiai eljöttek s a foglalni atyáik örökét. Ott jöttek be Munkács táján, a vereckei szoroson, Árpád vezérlete alatt.

Egy•tehát bizonyos. Az, hogy az a föld, melyet ma a magyar szent korona sugarai bearanyoznak, nem volt mindig Magyarország és a mi őseink is, miként az Európában letelepedett legtöbb nép ősei, valahonnan Ázsia bensejéből indultak ki, az őket nyugat felé szorító ferde szemű nagyhatalmasság elöl új hazát keresni. Nem áll a történelem lapjain, hogy az időben, a mostani Magyarország helyén egységes nemzet, önálló ország létezett volna. Kivéve a rómaiak által birtokolt Dáciaát, éppen olyan nomád életet hárszózó nép járta annak téreit, minő volt a hazáját odahagyott magyar. Ha nem bántották, renyhe semmíttevésel legeltette barmait, inarában vadászata szerszámainak, háziesszközeinek ügyetlen elkészítésével foglalatoskodott, háborúban a dulás és vérbozsú hevitették kegyetlenségére. Ott... hol most a Duna-Tisza közén, gyöngvörű vetések aranyat érő kalásza lengenek, hol a selyem zöld pázsiton természetes jószágok hiznak, jobbra áthatolhatatlan ingoványok... medve, farkas lakta vad rengetegeg terültek el, honnét messze üzte a közöledő természet mostoha keze. És ezt a földet szánta az isteni gondviselés, a hazáiból kivart, hősies bátorságában szinte legyőzhetetlen magyar népnek. Ő lett kiszemelve arra hogy hazát alkotó magasztos törekvéseivel keresztül vigye azt, mire az ott már letelepültek örökös ármánykodásaik közepett képtelenek

A honfoglalás

voltak, boldog népek boldog lakhelyévé te-
gyék azt az Istentől mindenféle természeti
szépségekkel oly bőven megáldott országot.
Gyémánt volt az az ország s rejtett szépségű
drágakő — de csiszolatlan — kicsiszolta,
megtisztította magának a magyar. Mint
mikor gátak közé szorított árja a víznek a
töltésen rést marhatott, úgy rohant a hazá-
ba a lovon harczoló magyarság néhány száz-
ezernyi hada s rövid esatározások után ura
lett annak a földnek, melyet ma is birtokol
ezer esztendőnek immár letűnte után. Nem
igen lehettek igen nagy vérű esatáik. Hada-
iknak tömörült sorával, harczi modoruk
szokatlan voltával a magyarok nagyhirte-
len vagy megverték vagy megszalasztották a
bennlakók szétforgásolt erejét, csak a tó-
toknak Szvatopluk nevű fejedelmével, hogy
egy kicsit tengelyt akasztottak, jegyzette fel
a történelem, hanem nagyhamar meghódo-
lásra kényszeríték. Az a monda, mintha a
tótok, — mint valami buta nép — fehér lo-
von adták volna oda a hazát, úgy tetszik,
csak a harczi könnyűségét aposztrofálja.
Földet, egy egész hazát ily csekélységért ak-
kor sem adtak az emberek. Máskülönb az
egész fehér ló história csak egy szép mese,
legendába illő mámoros álom, éppen úgy,
mint ahogy most fehér samarakkal akarják
visszafoglalni azt.

A honfoglaló munka élén, Álmos fia, a
magyarok vezére, Árpád állott. Fajának hő
szeretete, az ereiben duzzadó nyugtalan vér,
a harczi kedv, az éles látkör, betekinteni egy
szempillantással mi népének javára lehet s
mit az ellenség megtenni elmulasztott, az
adott körülményekhez alkalmazkodni tudás,
de kivált a szerenese, mely terveinek kedve-
zett, népének kedvencezévé avatta a vezért,
mely ragaszkodás, hogy tettekben is meg-
nyilatkozzék, csak időre és e kedvező alka-
lomra várt. Megtörtént ez mindjárt, amint
a munkának véresebb részét befejezve, a
hon fentartásának módzatairól kellett gon-
doskodni.

Pusztaszer alatt táborozott a magyarok

harcedzett népe, midőn már köröskörül, a
merre csak szemük elláthatott, őket vallot-
ta gazdájának a föld. Mily édes lehetett a
gondolat, két hazának elvesztése után tu-
lajdonul birni újra egyet, mely éltetni, táplá-
lálni fogja a nyugalomra vágyó apákat s
azoknak virágzó nemzedékeit. Jó szeren-
ese, hogy megtalálták önmaguk közt a régi
haza elhagyásának okait és a diadalmas esatá-
k gyors sikereiből levonták a nemzetfenn-
tartó tanulságot... az egyesülésnek min-
denekfelett való elsőségét. A hét vezér kö-
zül egyet fejedelemnek választottak meg s a
választás Árpádra esett, ki előtt a többi, je-
lenlétében a népnek, ősi magyar szokás sze-
rint, letette a hűségi esküt, hogy ezután a
haza feje mindig csak egy legyen, ki Árpád
családjából való. Paizsra emelték a fejedel-
met, hogy akit a harcban mindig elől láttak
esatázní, diésőségének — a nép akaratóból
reá háramló — sugarait lássák ragyogni
most. Aztán áldoztak. Elől a fejedelem,
utánna a többi hat vezér járul az oltárhoz.
Nem fehér lovat, miként a harc előtt, most
már a haza birtokában, annak jövendő üd-
veért, fennállásaért, boldogulásaért, meg-
nyitván ereiket a karokon, önön vérüket ál-
dozák Hadurnak. A nép látja kiserkenni a
vért, megbüvölve hallja örök emlékezet oká-
ért az eskü komoly szavait: „így esorduljon
annak a vére, ki szükségében nem védi a ha-
zát!”

Az egység meghozta esudáit. Egy-két évi
portyázó kalandozás, melyekkel a körülöt-
tük lakó népekre ütöttek, bőségesen megta-
nitotta az új fajta népre agyarkodó szomszéd-
okat arra, hogy a magyarság akarja is, tud-
ja is, ha kell, vére árán is, megtartani a vér-
rel szerzett hazát s nem hiába véste kardja
markolatába a jelszót, hogy „Ne bántsát a
magyart!” De elvégre is ez sokáig nem tart-
hatott, a kalandozások kimerítették a nem-
zet erejét. Kitanulták s kijátszották a nyug-
talanított népek a fura magyaros harcsmo-
dort, kezdtek nem sikerülni a már-már elbi-
zakodott népnek a esaták. Egyszer a néme-

tek — tán innen a harag — Augsburgnál
nagyon is megverték őket s kényszeríték
megváltoztatására az eddigi iránynak, ha-
csak ők is letűnni nem akarnak Európa tér-
képéről, miként fajrokonai, az előbb itt járt
hunok és avarok. Soha fenségesebben nem
nyilatkozott meg a magyarság államfenntar-
tó ereje, mint ama tagadhatatlanul észszerű
változásban, midőn letette pihenni kedvenz
íjját, nyilait... magát, paripáját betörte
művelni a földet s vált a vad, harczedvelő
népből szelid földművelővé s vetette meg egy
ezredévre immár e minden szentségre s ma-
gasztalásra méltó fogalom... magyar
h a z a ... alapját

Itt azután következik egy nagy darab idő,
nagy korszakok egész sora, mintaszerű s a
történelem lapjain páratlanul álló küzdel-
mes élete Árpádnak szabadnak lett, szabad-
ságerért rajongó fiainak. Jött korszak...
összeroppanással fenyegető... jöttek szá-
zadok, viharrel teljesek... ellenséges né-
pek özönnyel áskálódásai közepett szabadsá-
gával rendületlenül állott a magyar. Fog-
yott... fogyott... de a szabadságerért
küzdő táborát új és új nemzedékek lelkes fi-
ai árasztották el... hadsorai üresek többé
sohasem voltak... s így megörömi, elbukni
szégyenletesen, nem látta a világ soha. Min-
den korszak... minden vész, a nemzet erő-
teljes testéből megszülette a hozzá legméltóbb
fiakat, Árpád diéső utódait, kik jeltelen sir-
jából a honalapítót, a veszélyek legégetőbb
pillanataiban megjelenni látták... hogy
átvegyék a haza biztonságának egyetlen ren-
delkezésükre álló eszközt... a vért... a
honfiak szent véré, mely először, de hej!...
nem utoljára, ott Pusztaszeren jegyezte el
magát Árpád kihasított karjából, a magyar
földdel. És ebben a hagyományos vérben
tobzódva duskált minden idő... minden
idegen, mert szabadságaért, mit örökül
átvett, szívesen áldozta s hogy áldozhassa,
szinte kedvteléssel duzzasztotta a magyar.
Folyt is... sokszor patakként esörgedett...
és ha a századokként vénhedő föld gyűrűk-
ben szaporodnék mint a fa, felhántva kergét
bárhon a hazában, tiz vérpiros veres esik
mutatná meg a kíváncsi késő unokáknak;
ez a magyar történelem... Vér... vér...
szentséges vér... melynek eleje Árpád vére
volt, utólja...? az... az amely ott valahol
a Duna-Tisza közén, talán éppen a honala-
pító Árpádnak jeltelen sirja fölött, az utol-
só magyar szívéből, minden idők minden
igaz magyarjának szentséges eszméjeért, a
s z a b a d s á g é r t kifolyt.

D E R S C H A T T A .

*Szegény Magyarország, ne neked!
Derschatta fenyeget.*

*Kijelenti, ha sokat agitálunk,
Ausztriától válunk.*

*Bár igaza volna, kérem!
Jaj, ne izéljen!*

Árpád a honfoglaló

WEBER ERICKSON

Sapkák, egyleti jelvények készítője.

221 Diamond street

Pittsburg, Pa.

Pontos munka. Jutányos árak.

A BUJDOSÓ FEJEDELEM.

Irta: Sebők Zsigmond.

AZ ember jellemének legbiztosabb próbaköve az emigráció, vagy mint a régi magyarok mondták, a bujdosás. A fejedelem, aki eddig parancsolt, most engedelmessé tartszik, a főúr, aki eddig két kézzel szórta az aranyat, alamizsnához kénytelen folyamodni, a katona, aki jól forgatta a kardot, gyalut, vésőt vesz a kezébe, amihez nem ért, az ideális álmódzó sáfrányt mérő kalmárrá és reális kalmár felhőt kergető kalandorrá válik. Mindenki kiforgatódik régi szokásaiból, foglalatosságából, sőt jelleméből. S hozzá az idegen, részvétlen tömeg, amely eleinte piaci kíváncsisággal tolongott körülöttük, hovatovább közömbössé, sőt gyakran ellenségessé válik. Lépten-nyomon érzi az emigráns a kelletlenül türt vendég nyomorult, leverő és megszegyenítő helyzetét.

A legjobban azonban a fejedelmet próbálja meg a hontalanság. Sok fejedelmi személyről lefoszlik a bibor és kopott bohócz, vagy ami rosszabb, züllött kalandorrá válik. Ellenben II. Rákóczi Ferenc nagysága éppen a hontalanság idején fénylik legjobban, mert akkor előtérbe lép az ember. Mint fejedelemnek lehettek hibái, mint hadvezérnek gyöngeségei, de mint ember nagy, szinte tökéletes volt. A hontalanságban egy művész virtuozitásával leli meg hangját, helyét, szerepét, anélkül hogy fejedelmi méltóságán bár csak egy porszemet megtörne, a nélkül, hogy nemes alakja egy percre is elhomályosodnék. Oly nemesen és tisztán vonult el a bujdosás útján, szállott sirba és érkezett most vissza a hazába, mint amilyenek a nemzet látta és a hagyomány hirdette.

Amerre járt, napnyugaton vagy napkeleten, egyaránt lebilincselte és meghódította környezetét: a fejedelmet és a népet egy-

aránt. Saint-Simon herceg, a nagy memoár-író írja a Franciaországba emigrált Rákócziról, hogy minden követeléstől ment magaviselete mindenki rokonszenvét megnyerte számára s százszor több tiszteletben és kitüntetésben részesült másnál. A francia ur ezt a nagy tiszteletet — bizonyára teljes igazsággal — Rákóczi nemes egyéniségének tulajdonítja, amelyet így jellemez: „Modora méltóságos, anélkül hogy a legcsekélyebb hiuság, keresettség volna benne. Nem sokat beszél, de a társalgásban részt vesz s igen jól adja elő, amit látott, tapasztalt, anélkül hogy valaha magáról beszélne. Igen becsületes, igazságos, őszinte, egyszerű, rendkívül bátor s igen kegyes, istenfélő, a nélkül hogy ezt akár mutogatná, akár rejtegetné.“

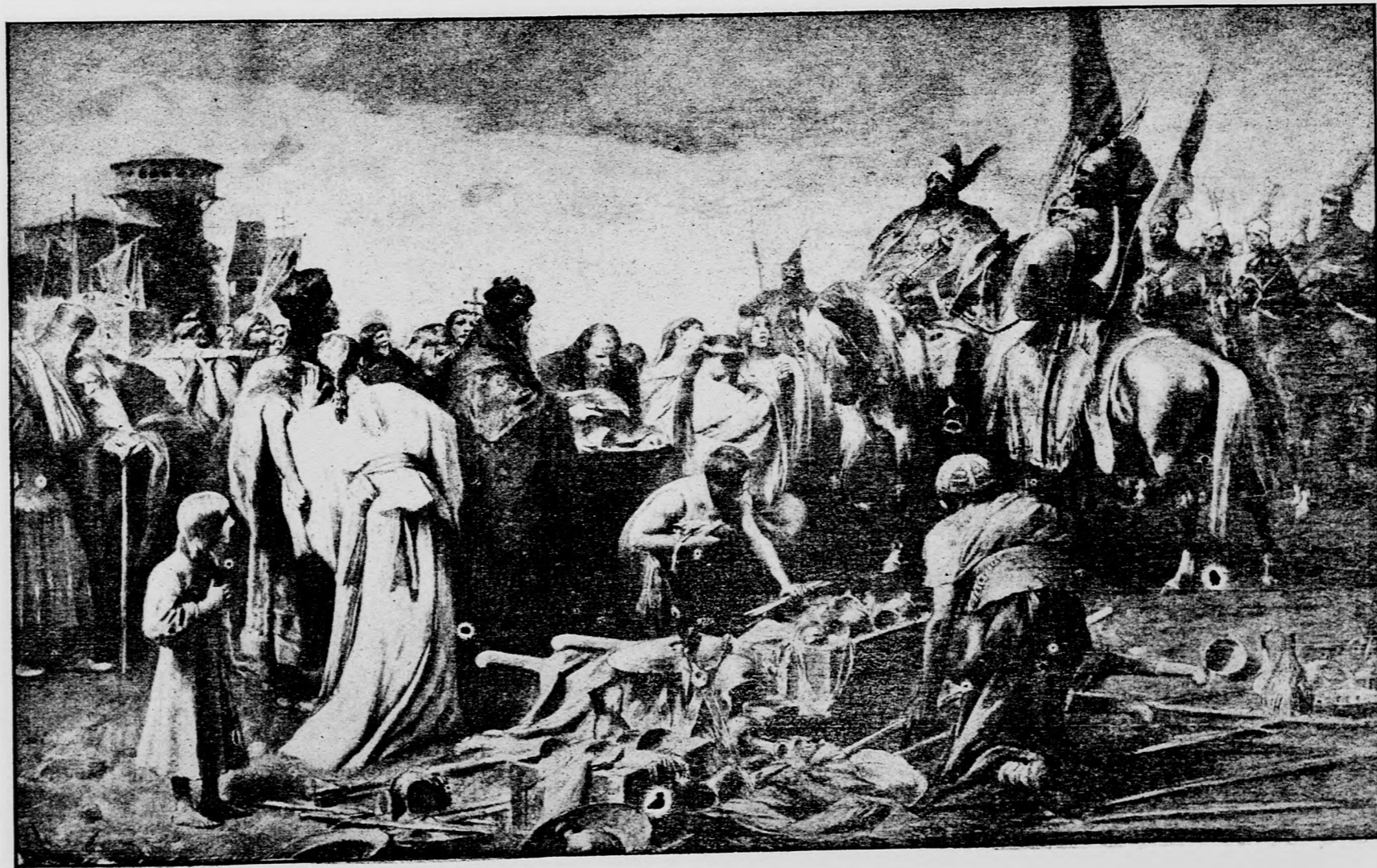
Lehet-e szebben jellemezni trónjavesztett bujdosót? És valóban, a jellemzés találó. Már mikor tömérdek életveszedelmes kaland után Franciaországba érkezett, elhatározta, hogy minden tiszteletnyilvánítás elől megszökik. Ezért is vette fel a Sárosi gróf címet és — mint írja Vallomásaiban — haragudott azokra, akik fejedelemnek szólították. Már Dieppeben is tisztelgett előtte a várparancsnok és a városi tanács, Párisban pedig a kíváncsi nép folytonosan összecsendült látására, miért is, hogy ezt elkerülje, lábfejét, ami megvolt, fájdalmasabbnak tüntette fel, mint amilyen volt, csak hogy ne kelljen szállását elhagynia. Kevés bujdosó tudná a hízog tömjénezést ily lelkierővel kerülni, mert nagyon kevésnek adatott meg a tapintatnak, az egyéni méltóságnak és a hiuságtól való mentességnek oly mértéke, mint amilyen Rákócziban megvolt.

Más oka is volt azonban Rákóczinak arra, hogy betegséget színleljen ezt is tapintata diktálta neki. Nem tudta ugyanis, hogy XIV. Lajos és udvara milyen érülettel vi-

seltetik fogadtatása iránt s ha elfogadják, mi ez esetben az udvari szokás. Tíz napig tartott ez az önkéntes visszavonultság. Hogy Rákóczi helyesen járt el, bizonyítja a következők. A nap-király ugyanazon a módon fogadta, ahogy a magukat felismeretni nem óhajtó fejedelmeket szokta fogadni, tudniillik titkos beszélgetésre hívta a versaillesi palotába, a bemutató tiszt a titkos lépcsőn vezette fel s ennek legfelső fokán Torey márkülgyminiszter (aki előzőleg már látogatást tett Rákóczinál) fogadta, az ajtó mindkét szárnyát kinyitotta s bevezette a királyhoz. Mindez a ceremónia csak fejedelmeket illet meg.

Ott állott tehát Rákóczi a világ legnagyobb fejedelme előtt és ime, a hontalan bujdosó ettől a percztől fogva a királynak, sőt a tulfinom, édeskés rokokó udvarnak is egyik legkedvesebb embere. „A király és a királyi hercegek — írja — itt engem megillető tisztelettel fogadtak s e tiszteletnek kiterjesztésétől felemelve, engedékeny udvariasággal és bizalmassággal rövid idő alatt a többieknek becsülését, figyelmét, barátságát és jóindulatát is kiérdemeltem.“ A király csakhamar alig tudott elválni tőle, elvitte magános sétáira és vadászataira, sőt Marlyba is, ahova csak a királyi család s ezek kevés számu meghittje szokott kirándulni. „A király azt akarta, hogy mindenütt vele legyek“ — mondja Rákóczi szerényen.

Rákóczi nagyon jól tudta, hogy az öreg királytól, akit kerekas kocsin toltak kerti sétáin, Magyarország szabadsága dolgában semmit sem várhat. Akkor is csak az ígéretnél maradt, amikor Rákóczi hadsereggel rendelkezett, annál kevésbé szövetkezett volna vele most, amikor a fegyver zöreje elhangzott Magyarországon is, Európa harcterein is. Mindazonáltal azonban haláláig

A magyarok Kiew előtt

KSON

készítője.

Pittsburg, Pa.

os árak.

hálás szeretettel ragaszkodott XIV. Lajoshoz.

Mit keresett ő tehát ennél az udvarnál? Bizonyára nem a saját kényelme kedvéért választotta tartózkodása helyéül a világ legvidámabb és mulatságban legraffináltabb udvarát, hanem politikai tekintetből. Ő, — mint Vallomásaiban írja, — azért nem a halált választotta a nemzeti ügy bukása után, mert ha megölik vagy elfogják, a nemzet ügyének és reményének vége szakad, „míg ha számkivetésbe megyek, — folytatja, — akkor nemkevésbé, sőt még jobban megmarad a remény, mert utolsó lehelletemig megörzöm a nép szeretetét, amely a nép szívében mindig élni fog irántam.“ Ő tehát azzal a tudattal mondott le mindarról a haszonról, ami a szatmári béke révén meghódolása esetén rája várt, azért áldozta fel roppant vagyonát, hogy a távolból is lobogtassa a magyar nép számára a remény fátylóját. Egy nagy, tudatosan nagy gondolat vitte a bujdosásba: érezte, hogy ő a magyar nép élő reménye. S hová bujdoshatott volna? Lengyelországban nem volt maradása, Ukrániába, ahol Nagy Péter császár neki és a bujdosó magyarságnak területet ajánlott fel, szintén nem volt maradása, de meg nem is tetszett neki a császárnak eljárás módja, életelve, erkölcsé és szokása. A párisi udvarban ellenben, kivált ha ő vele megkülönböztetett tisztelettel bánnak, jobban képviselhette személyében a nemzet reményét. S a király, mint egy ellensúlyozásul ígéretei meg nem tartásának, nemcsak kitüntetéssel hánt vele, de dus javadalmazásban is részesítette.

Mindamellettt azonban, hogy Rákóczi az udvar szeretetében sütkérezik, lelkét lassankint mély boru foglalja el. Érzí, hogy alapjában haszontalanul tölti el napjait és az szomoruvá teszi. Magyarország áthatlan, sűrű ködbe van burkolva és a bujdosó vezér mulat. Az udvar egy ízben Fontainebleau-ban időzött. A királyi hercegnők egyik ünnepnapon nagyon kedvesnek gondolták, ha meglátogatják a szomszédságban levő karmelita kolostor ezelláit. Magukkal hívták

Rákóczit is. De mi más hatást tett a komoly hely a vidám udvari népre s mi mást a bujdosóra. Éppen az esti könyörgés után léptek a templomba. Rákóczi, aki megvallja, hogy csak világi ok, de nem ájtatosság vitte ide, térdre borult, megvetette az udvar gunyját és hosszan, mélyen elmerülve imádkozott. El is maradt a társaságtól. És e naptól fogva lelke a magányt és az Istenben való elmerülést áhította, mert érezte, hogy ebben bánata könnyebülést lel. Eljött a nagyhat. A számkivetett fejedelem ezt a hetet oly visszavonultságban akarta tölteni, hogy még barátjai se sejtsek, hol van. De hova menjen? A véletlen különös ujjmutatással szolgál. A marly-i vár lépcsőjén egy barát kérvényt nyújtott át neki. A kérvény mellé néhány bizonyítván volt csatolva, a melyekből kitűnt, hogy az a barát egykor a fejedelem francia ezredében tüzérszázados volt. Most arra kérte Rákóczit, hogy irjon ajánlólevelet a kamalduli szerzetes atyáknak, mert ő e rendbe akar belépni. Rákóczit meglepi és meghatja az, hogy egyik vitéz tisztjét alázatos és megelégedett szerzetesnek látja viszont és e különös találkozás hatása alatt elhatározta, hogy a nagyhatet a kamaldulaiak kolostorában tölti, akiktől már eddig is sok jót hallott. Szándékát meg is valósította s a csend, áhitat és Istenben való elmerülés annyira megfogja lelkét, hogy ezentul folyton ebbe a magányba vágyik.

Az alkalom erre megérkezik. XIV. Lajos, aki a nagyhat alatt is nehezen nélkülözte Rákóczit és nyájas érdeklődéssel kísérelte belőle titkát, nemsokára megbetegedett s meghalt. Mélyen megható az a bánat, a melylyel Rákóczit a király betegsége és halála eltölti s amely érzelmeit gyönyörű szavakba önti. Lehet mondani, hogy ő volt az egyetlen az udvarban, aki őszintén megsiratta a királyt. Pedig az orleansi herceg, a ki az öt éves új király nagykorúságaig a régens volt, hasonló jóindulattal viseltetett iránta. De Rákóczi mélyen megundorodott attól a bizantinizmustól, amelylyel az ud-

var, mely az imént még gyászos morajjal zokogott a haldokló király ajtaja előtt, mily vidám arcczal tolong a régens üdvözlésére. Miután megtette látogatásait az orleansi hercegnél, elbujdosott Groboisba a kamaldulaiakhoz és két évet 1717-ig töltött ott békében, szive vágya szerint Istennel társalkodva. Egyetlen barátja, Tessé marsal osztott magányában.

Szeme azonban e magányból is figyelte a politikai felhőket. Mikor Törökország és Károly közt háboru volt kitörőben, Rákóczi Törökországba küldötte Pápay Jánost, ki próbált diplomatáját. Pápay 1717-ben elhozta Rákóczinak a szultán levelét, amelyben őt híveivel Törökországba meghívja és azt igéri, hogy Rákóczi segítsége fejében addig nem köt békét, míg a magyar szabadságot nem biztosítja. Nagyobb nyomaték okáért a szultán egyik kapudzsí basáját is elküldötte. Rákóczi nem tétovázott. Hallatlan dolognak tudta azt, hogy valamely török szultán keresztény fejedelmet meghívott volna vagy szövetséget ajánlott volna, mint most neki s bár az orleansi herceg óva intette, hogy ne adja magát a török kezébe, úgy vélte, hogy hazája érdekében nem szabad elszalasztania ezt az alkalmat. Törökországba hajózott tehát kíséretével, csatlakoztak hozzá később régi jó tábornokai és hívei, de mi más mostani fellépése! Most nem kerüli az ünneplést, mint Franciaországban, hanem megköveteli a rangjához illő fogadtatást, mert tudja, hogy a keleti népek csak az imponál. Már érkezése előtt megüzeni a portának, hogy ugyanolyan fogadtatást kíván, mint János Zsigmond erdélyi fejedelem, János magyar király fia részesült, mikor egyszer Szolimán szultánhoz ment. A szultán azt felelte, hogy nagyobb diszszel fogadja, mint Szolimán János Zsigmondot, úgy fogadja, mint — a tatár kánt. Csakugyan a tatárok királyának módjára fogadták, de Rákóczi nem nagyon épült tőle, mert úgy találta, hogy ez a fogadás alkalmasabb volt egy keresztény fejedelem megalázására, mint felmagasztalására.

Rákóczi áruhában menekül Bécsujhelyből

Azok a remények, amelyek Rákóczit Törökországba vitték, hamarosan meghiúsultak, Rákóczi azt kívánta, hogy, mint a szultán is ígérte, a keresztény foglyokból alakított rendes hadsereget adjanak alája s szerződés útján szövetségre lépjenek vele, a porta pedig, noha egyre sürgette, hogy táborba szálljon, ígéretei teljesítését egyre halogatta. Rákóczi mindig azt felelte, hogy szívesen megy, de előbb kössék meg a szerződést. Más szóval, hogy ijesztő bábnak nem engedi kijátszatni magát. Majd megkötötték a passzaroviczi békét és Rákóczi ügye füstbe szállt.

A passzaroviczi béke megkötése kiinduló pontja volt a megaláztatás sűrűn következő stációinak. Ezek a megaláztatások nem voltak szándékosak vagy gonosz indulatból eredők, csak éppen, hogy hozzátartoznak a politikai emigráció lélektanához. A kifacsart citrom őcska története minden emigrációban megismétlődik s a török államférfiak sem voltak e tekintetben különbek a művelt nyugat mindenkorai államférfiainál. Egyedül III. Ahmed, a padisah maradt változatlanul barátja, tisztelője és védője a bujdosó fejedelemnek. Miniszterei, basái tüstént éreztetni kezdték vele a változott helyzetet. Ám, Rákóczival nem lehetett csakugy foghegyről beszélni. Amikor a kajmakám, a nagyvezér helyettese, udvariasan tudtára adta, hogy a tüztől jórészen elhamvadt Drinápolyban nem tudnak alkalmas szállást fenntartani, Rákóczi tüstént megértette, hogy elérkezett a városból való távozás ideje s megüzente a kajmakámnak, hogy mivel kellő számú kocsival nem rendelkezik, tíz nap eltelik, amíg elutazhatik. A kajmakám meglehetősen nyersen azt válaszolta, hogy távozása a porta akarata s a fejedelem „ne tolja ki az utazást mindenféle ürügy alatt”. Rákóczit ez a válasz mélyen felháborította s azt felelte a kajmakámnak, hogy ő eddig nem tudta, hogy a szultán hivatlan vendége, nem is marad tovább a városban, hanem lóháton távozik és a szomszédos erdőben fogja udvarát bevárni, „semhogy továbbra is türt alakként a városban időzzön”. A kajmakám erre a méltóságos válasza nagyon restelkedett, mentegette eljárását, hogy hiszen a porta kedves, meghívott vendégének tekintí Rákóczit s esze ágában sincs őt a városból kiűzni és most már maga kérte Rákóczit, hogy maradjon a tőle megjelölt határnapig. Rákóczi azonban csak úgy volt hajlandó maradni, ha a porta nevében kéri erre. A kajmakám e kérést hamarosan teljesítette. Így kényszerítette tiszteletre Kelet barbár urait is a minden hatalom nélkül va-

ló bujdosó fejedelem. Egyébként pedig a sors csapásait erős és türelmes lélekkel viselte.

Hosszas ide-odautazás után Jenikőiben, a Boszporus mellékén kapott állandó jellegű, türhető szállást a fejedelem és kísérete s a mint Mikes dicsekedve említi, a nagyvezér „az idegen országokról való dolgokban gyakorta kér tanácsot a mi fejedelmünktől, aztat beveszi és követi, akinek is nagy eszét megismérte.” Itt némi meglegedés pihenteti a bujdosók bánatát. Meleg nyári napokon átrándulnak Ázsiába, sátrat vernek a tengerparton és onnan gyönyörködnek a csatornán s hallgatják a Feketetengernek odahangzó zugását. „Tegnap ebédet Ázsiában ettem, vacsorát pedig Európában” — írja Mikes, aki különben nem ok nélkül félt attól, hogy nem változtatják-e meg a vezér hozzájuk hajló elméjét, mert egy szép napon a magyar emigráció tudtára adták, hogy a porta alkalmasabb helyet rendelt számára. Ez azt jelentette, hogy a császári diplomácia, amely nem akarta Rákóczit Konstantinápoly közelében megtűrni, diadal-maskodott. A szultán hadihajót rendelt Rákóczinak és külön hajót Beresényinek, a ki akkor Pérában tartózkodott. Rodostó volt a kitűzött új tartózkodási hely. A fejedelem „csendes elmével” vette a változást, de társai annál izgatottabban fogadták, mert sorsuknak az eddiginél még rosszabbra fordulását sejtették belőle, sőt Forgács generális még a tengeren is azt mondogatta Rákóczinak, hogy a csalfa török alighanem Nikodémiába viszi, ahol Thököly ette a keserű kenyeret.

A török azonban nem csalta meg Rákóczit s bár Beresényi Rodostó nevéből az „Ostorod” anagrammát csinálta, mind a város, mind pedig a szállás a legnagyobb mértékben megnyerte mindenen tetszését. A szultán a város szélén levő, több palotának nevezhető, szép épületből álló utcát jelölte ki szállásul a magyaroknak a hozzá való kerttel és földbirtokkal s a bujdosók kapujára harmincz főből álló janicsár-őrséget rendelt, nem is említvén a busás évdíjat, amely elegendő volt arra, hogy Rákóczi minden embe-rével anyagi gondtól mentesen éljen. S a szultán ezt az utcát és a hozzá való földet, amely vakuf, az az állami vagyon volt, való-sággal Rákóczinak ajándékozta, még pedig oly alaposan, hogy a törökök most is a magyarok vagyonának tekintik s amikor Thaly először Rodostóban járt, az örmények tőle a száz év óta gazdátlan, elhagyatott földet bérbe akarták venni, mert őt Rákóczi utódjának tartották. III. Ahmed rendelkezéseit

a török nemzedékek máig tiszteletben tartották.

Csöndben és békében éltek a magyar bujdosók Rodostóban. Vadászgattak, látogatták egymást, egy ideig lesték az európai híreket, remélve, hogy valamely nagy felfordulás visszasegíti őket hazájukba, de aztán beleuntak a hiábavaló reménykedésbe és bele-törődtek abba a gondolatba, hogy életüket már csak száműzetésben morzsolják le. Né melyik, mint Forgács, megunta a tétlenséget és elhagyta Törökországot. A fejedelem szabad idejét, amelyből elég jutott neki, ajátoskodással, vadászattal és kézimunkával töltötte el. Rendszeresen meglátogatta Beresényit, aki egy ideig nem a magyarok utcájában lakott és szép estéken egész udvarával a tengerparton sétált. A nagy hőség idején a rodostói magyar társaság elhagyta a várost és a szabad ég alatt sátrakban tanyázott, vagy akit a köszvény bántott, a közeli sáros tavat kereste fel, ahol régebben Thököly is megfordult hűséges hitvese, Zrinyi Ilona kíséretében.

Az elmélkedés és foglalatosság csendjét olykor a halál sötét árnyéka rázta fel, majd a pestis elől menekültek a szabadba, sátrak alá, de néha vidámabb nap is felváltotta a szürkét, amikor ellátogatott Rodostóba a fejedelem fiainak egyike vagy Beresényi és Esterházy fia. Ez elevebb időt azonban gyorsan követte az egyformaság, amelyben az évek tova-gördültek.

Mikes Kelemen a tanuja annak, mily tisztelet környezte Rákóczit Törökországban is. Mint ahogy a francia hercegek és urak megkedvelték, azonképp a török basák és tisztek sem tudtak ellentállni személye varázsának. A bujdosó magyarokat pedig jóformán a fejedelem személye tartja össze, mert sokan elmondhatták a zágoni naplóíróval, „semmi okom nem volt hazámból kibujdosni, hanem csak az, hogy nagyon szerettem a fejedelmet.” Ismeretes életmódja, mely valóságos zárdai volt és amelynek minden mozzanata oly harmónikusan egészíti ki a nagy fejedelem nagyságát és fenségét. Azokat az órákat, amelyeket nem szánt Istennek és emigráns barátainak, az esztergályos műhelyében töltötte. Itt furt, faragott és lelke művészi tartalmát keces formákba öntötte, amelyek szerszáma alól kikerültek. Mesterkézre valló butordarabokat készített s míg szerszáma zugott és pörgött, lelke megenyhült. Mindig a magányt, az elmélyedést, a szeretetet, a hűséget és a munkát áhította, ezekben itt része volt s ezek irt adtak sokat csalódott lelke sebeire. Sorsát egy szent megadásával viselte s példát adott a többi bujdosónak is. Egymás közt sokat veszekedtek a bujdosók, de sohasem ért az unalomszülte torzsalkodás a fejedelem személyeig és Mikes Kelemennek évek multán is vérgyöngy gyanánt bugygyan fel szívében egy türelmetlen szó, amelylyel ura iránt élt. „Az Isten árvására téve bennünket és kivéve ma közülünk a mi édes urunkat és atyánkat”, — kesereg Miklós azon a nagypénteken, amelyen Rákóczi meghalt, majd hozzát teszi, „amicsoda életet élt és amicsoda halála volt, hiszem, hogy megmondották neki: Ma velem léssz a paradicsomban.”

És elérkezett az az idő, amiről a dal szól, a bujdosó Rákóczi szájába adván e szavakat:

„Szeret Magyarország,
Óhajt Erdélyország,
S holtig szán, holtig bán,—
Még a gyermekük is
Tudom, visszakiván!

Kuruczvilág

Mikor rég elmentem,
Visszasóhajtatok!
Mikor rég megholtam,
Akkor is sirattok.
Haló poromat is
Feltámasztanátok,—
Összeszednétek még
Porhanyó csontimat!...“

Amerre tenger zug,
Amere a szél jár,
Csillag lehanyatlik,—
Ott nyugszom meg én már!“

A csillag ismét felszállt az ég ivére. A nemzet összeszedte a fejedelem porhanyó csontjait.

Bell Phone 2925 R. Grant.

HAZAI

pipák, pipadohányok, cigaretták s szivarok nagybani és kicsinybeni elárulatója

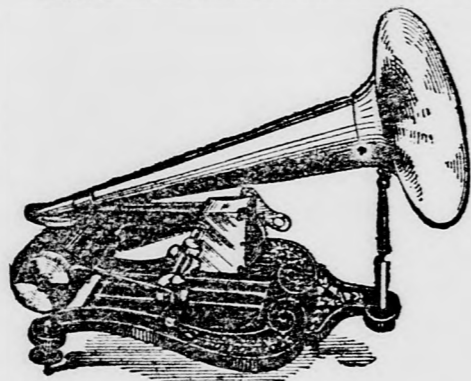
A. STRASSBURGER

importer

927 Fifth Avenue Pittsburg, Pa.

hazai különlegességek, regények, imakönyvek, órák, lánczok, kártyák, szege-di paprika, litai turó, frank kávé stb., a melyek pósta útján is megrendelhetők.

EGY FONOGRAF INGYEN!

Egy valódi önműködő rügös beszélőgép, mely beszél, énekel és oly természetesen játszik zenét, mint egy zenekar. Ezt a remek műszert ingyen adjuk. Pénz küldése nem kívántatik. Küldje hozzánk nevét és címét s mi azonnal küldünk 35 darab remek ékszerujdonságot, melyet el kell adnia ismerősei között 10 centjével darabját. Ha eladta, küldje címünkre a bevett 3 dollár és 50 centet és mi ugyanaz nap feladjuk címére teljesen ingyen a fent ábrázolt fonografot a hangszóval együtt. E gép tíz dolláron alul sehol meg nem kapható, magától játszik, miután rügővel van ellátva. 500 dollárt ajánlunk annak, a ki bizonyítja, hogy valaki nem kapta meg a gépet, a mely itt ábrázolva van, ha eladja az ékszereket. Irja ki tisztán a nevét és lakását.

PALISADE MOTOR CO.,
91 Cornelia street New York City.

WARADY LAJOS

Hazai peres, — katonai ügyek pontos elintézője.

Pénzküldés az ó-hazába.

As összes hajóvonalak képviselője.

HAZAK VÉTELE S ELADÁSA.

magyar közjegyző

449 S. BROAD ST., TRENTON, N. J.

HAJÓJEGYET.

legjobb vásárolni és pénzt legbiztosabban küldeni

KISS EMIL

állami közjegyző tíz éve fenálló bankjában

104--2nd AVE NEW YORK

MAGYAR EMLÉKEK.

Irta és felolvassa 1907 márczius hó 17-én
Tegze László
detroiti magyar református lelkész.

Ünneplő gyülekezet! Midőn a delray-i magyar Kossuth Lajos betegsegélyző s halott eltakarító egyesület, a távol haza földön élő honfitársaihoz szívben és lélekben csatlakozva, elhatározta azt, hogy az 1848 év márczius 15-én életre kelt magyar nemzeti szabadságharc emléket itt, a szabadságot lehelő amerikai Egyesült Államok kebelén is megüli s azon legalább egy könyvet áldoz azok hamvainak, akik ama hősi küzdelemben dicsőséggel elvérzettek, kell hogy ezen ténye által kifejezést adjon azon érzelmeinek is, hogy ama nagy férfi politikai hitvallásának örököse óhajt lenni, kinek nevét viseli s ki a magyar nemzet önállósága és függetlenségéért egy élet munkáját s küzdelmeit hozta áldozatul, hogy jutalma legyen érette a százüzetés 45 évig tartó keserű kenyerere.

Nekem jutott a szerencse, hogy sokat küzdött s még többet szenvedett nemzetem függetlenségi és szabadságharcának előzményeit, lezajlását és következményeit röviden és csak halvány vonásokban eseteljem. S ha e feladatnak teljesen meg nem felelhetnék, azt tulajdonítsátok az idő rövidségének, mert e dicső kor eseményeit egy néhány percz keretébe beleszorítani nem lehet.

Megvallom, e kor festésének és elbeszélésének esetelésére remegve nyitom meg ajkaimat, hiszen ennek eseményei oly csudások, hogy azok, akik annak történetét nem ismerik, azt költői ábrándnak s gyakran mesének tartják.

Oly korszaka volt az nemzetünk történetének, melyről hazánk legnagyobb írója így szól: „ha ama hős korszakban és csatákban elesett hősök fejére borostyán koszorut akar-nánk helyezni, arra nem egy bokor, de egy egész erdő kellene!“ Korszak volt az, alapja nemzeti újjáébredésünknek, korszak, telve ragyogó dicsőséggel, de emellett telve vérrel, hulló könnyel, fájó sóhajttal és halál szavával.

Nincs egy porszeme, fűszála, nincs halma és völgye hazánknak, melyet magyar vér ne öntözött volna, mely elhalt magyar hősök poraiból ne szivná táperezjét. Hallgasd meg a ringó kalásztenger zizegését, az erdő lomb-

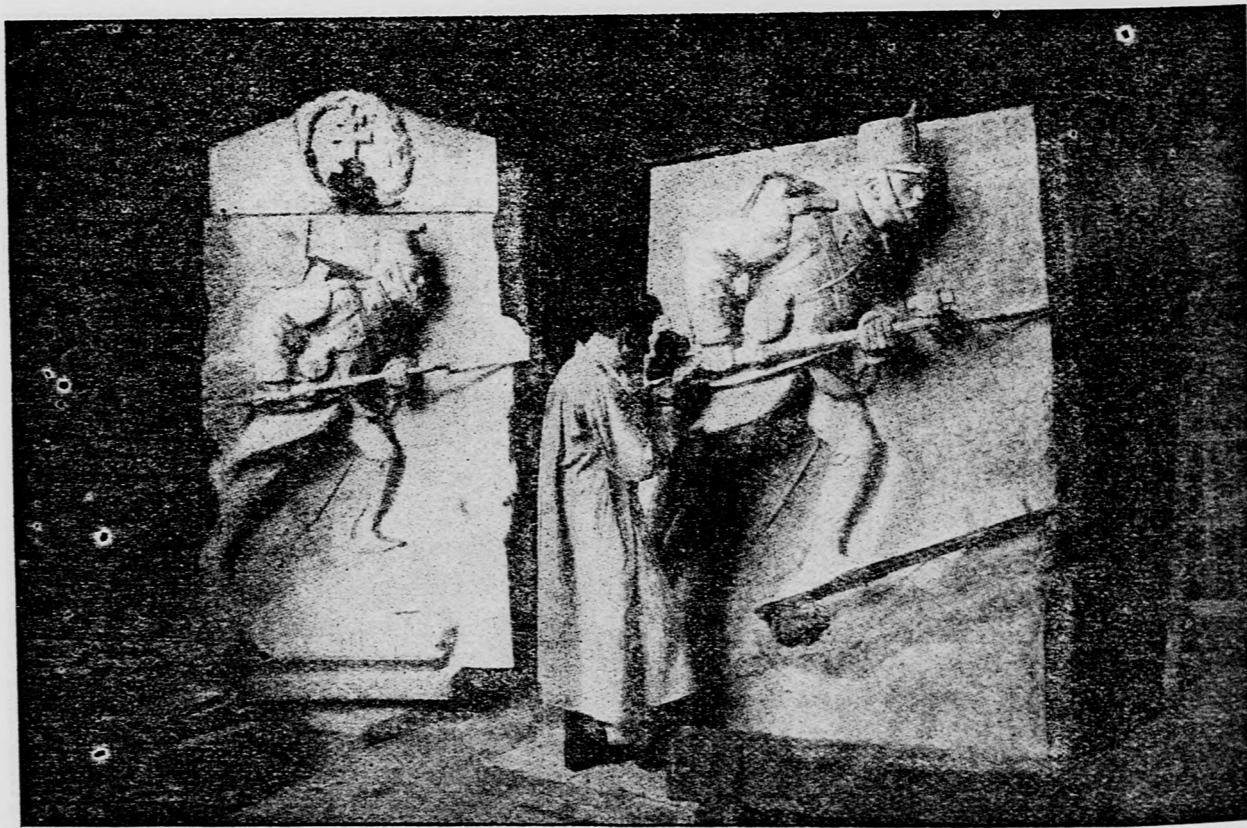
jainak suttogását, a szellő elhaló sóhaját, a vihar tombolását, a futó patak csevegését; avagy kérdezd a nyiló virágok illatát, az te neked beszél régi nagyságról, régi dicsőségről. Az előbbieket csendes melódiájában a honért elesett hősök halálsóhaját, a nyiló virágok piros színében kiemlő vérét s illatában azok szabadságot lehelő párázatát fogod felismerni.

Ha érezizmaik, a nehéz csata bárdot forgató karok lankadni kezdenek, jött segélyükre az ég, vezette őket a „Csaba útján“ földöntúli, föld feletti utakon; esüggedni kezdő lelküket lánggra gyújtá előbb Hadur, a hadak, majd a kereszténység Istene. Kigyuladt, fénylő csillagok voltak azok a történelem egén, csudákra gerjesztő üstökösök, melyekből, ha egyik pályáját megfutva letűnt a lát-határról, nyomába lépett a másik.

Szeretett hazánk, édes magyar nemzetünk 1848-49 évi szabadság és függetlenségi harc-záról és annak előzményeiről, gyászos végkimenetelű, de eseményekben gazdag lefo-lyásával s következményeiről kell tehát most szólanom! S hogy ezt kellő világitásba helyezhessem, engedjétek meg, hogy az emlékezet szárnyain visszaszállhassak a mult idők tájaira.

Hazánk s nemzetünk történetét három korszakra osztjuk fel. Mindegyik korszaknak más más eseményei s uralkodói voltak! Első volt ezek közül az Árpádház, előbb a vezérek, majd I. Istvántól kezdve a királyok korával; második az Anjou vagy vegyes ház és végre a harmadik előbb a Habsburg, majd Mária Teréziától a Habsburg-Lotharingen ház. Az első korszakot nevezhetjük honfoglalás, honalapítás, a másodikat a nemzeti dicsőség és emelkedés és a harmadikat I. Ferdinándtól napjainkig a nemzeti létért, szabadságért és függetlenségért vívott harcok korszakának.

Mindhárom korszak telve önfeláldozó, hazájukat szerető hősökkel és hősnőkkel! Igen, hősnőkkel, amazonokkal is Mert Európa többi népeitől abban is különbözünk, hogy hazánk talaja nemesak hősokeket, de hősnöket is nevel.

A branyiszkói hősök emléke

Honfoglaló Árpád, honalkotó István, a győzhetetlen érclovag I. Lászlóval s a saját szerencsétlen ütközet a hont újjászervező IV. Bélával, majd Nagy Lajos, ki Magyarország határait annyira kiterjeszté, hogy a magyar tenger vizében hunyt le észak, kelet, dél hulló esillaga. Avagy a törökverő Hunyadról szóljak, előbb Dugonics Titusról, majd a két holt török testtel fogai közt tanczó Kinizsyról, vagy talán emlitem az „igazságos Mátyást“, aki előtt a büszke Bécs hódolattal hajolva meg, kapuit megnyitá. végre a Habsburgok jogot, alkotmányt tipró uralma alatt annyi szabadsághóstit látunk, a nagyok közt elsők az 1848-9 évi szabadságharcz annyi kimagasló alakjai. De ezek mellett lehetetlen megfedelkezünk hősnőinkről, kikről a költő így énekel: „Magyar nőnek születni nagy és szép gondolat.“

Igen, voltak Zrinyi Ionáink, Rozgonyi Czecziliáink, kik nem remegtek a harcz viharaitól sem, csak egy porszemmel járulhasanak a magyar nemzeti nagyság és dicsőség megépítéséhez! Felmutassam-e a francia nemzet D'Arc Johannája mellett az egri nőket, kik, ha a férfiak kifáradtak a csata hevében, fegyvert ragadva hősiiesen üzték vissza a várfokáról az ellent. Ragyogó, magasztos példái nemesak a magyar, de a világtörténelem lapjainak is. Ha volt nemzetünknek harcza előbb az Árpád-, majd a vegyesházából származott királyok alatt, ott jobbaink vére hullt nemzeti nagyság és dicsőségért, míg az 1526. évtől, ha nem kizárólag is, de a legtöbb vér és élet áldozat hazánk szabadsága, függetlensége és alkotmányaért ontatott. És itt helyén lesz szólnom a magyar alkotmányról.

Nemzeti alkotmányunk egyik legrégebbi Európában. Alapja le van fektetve a hét magyar vezér által kötött „vérszerződés“-ben. „Aki nemzetéhez vagy királyához hűlen lenne, annak vére ontassék.“ E szavak világosan megmondják, hogy az alkotmány a nemzetre s királyra vonatkozó szerződés, vagy, miként azt a jog meghatározza, „az alkotmány az uralkodó hatalom s a nép jogait és kötelességeit tartalmazó alaptörvény.“

Nem czéлом ez alaptörvények részletes tárgyalása, még csak azt óhajtom megjegyezni, hogy a fent nevezetten kívül ily alaptörvények voltak a II. Endre király által kiadott „aranybulla“ s a harmadik a Habsburg-ház örökösödését—trónöröklést—illető 1688, majd 1723 évi alaptörvény, vagy más-ként „pragmatica sanctio.“ Míg a két előbbi a nemzeti szellem megerősítésére irányul, addig az utóbbiban már a Habsburgok hatalmi törekvése és családi politikája a vezérlő erő.

Tagadhatatlan, hogy ama két előbbinek is van hibája, különösen az „aranybulla“ által a rendi alkotmány megalkotása s a nemzetnek osztályokra való elkülönítése, mely által a nemzet egyik része csak jogokat, a másik pedig terheket és kötelességeket kap, minnek gyászos következménye a nemzettestben emészto szuféreg, mely, miként a Dózsa-féle lázadás, osztály-gyűlöletet, testvérharcot idézett fel magyar és magyar között.

Ez alaptörvényekre a király koronázása alkalmával köteles volt megesküdni, hogy a nemzet alkotmányát, jogait s függetlenségét szertelenül megtartja s az ország határait, területét az ellenség ellen megvédi. S alig hogy I. Ferdinánd a magyar trónra lép, ő és utódai megindítják az alkotmány s a nemzet függetlensége elleni harczt. Egyik sérelmet

a másikra halmozzák, nem törődve alaptörvényekkel, nem az ajkaikról elhangzott eskü szentségével.

Rudolf alatt az első, a bécsi, II. Ferdinánd alatt a második, vagyis a nikolsburgi, II. Ferdinánd alatt a harmadik, vagyis a linzi s I. József császár alatt a negyedik, vagyis a szatmári békekötések — egy Bethlen, Boeckay, majd a Rákóczyak által kiküzdve, mindmegannyi alkotmányunkat, szabadságunkat biztosító királyi hitlevelekké, melyek, fájdalom, nem lettek egyebek, mint pusztában elhangzó szavak. Majd Mária Terézia és II. József császár németesítő törekvései lángra lobbantják a magyar nemzet tetterejét, felrázzák a közöny s nemzeti lethargiából, s nem méltán-e? midőn a nemzet alkotmánya mellett nyelvében is meg lett támadva azáltal, hogy törvénykezési nyelvével előbb a németet, majd a latint, e kihalt nyelvet tevék. És e seb érzékenyebb volt mindennél, mert a madárnak saját dala s egy nemzetnek édes anyanyelve a legdrágább zene.

V Ferdinánd, szellemi képesség nélküli király uralma csak oly sértő volt a magyar nemzetre, mint elődeié. Az 1835 évtől 1848 évig terjedő országgyűlés alig alkothatott valami üdvöset a nemzetre s hazára, legnagyobb részét a sérelmek orvoslásának kérdése vette igénybe. Urbériség, közteljes viselés, magyar katonai akadémia felállítása, szólás és személyes szabadság megsértésének kérdései voltak napirenden. Ehhez járult még a csatolt részeknek a magyar nemzet és állameszme, majd az alkotmány elleni bujtogatása. Horvátországban az osztrák kéz mellett működött az orosz propaganda is. A magyar nemzetet fenyegető vészfelhő oly rohamosan tornyosult, hogy már az 1845 évi országgyűlésen Kossuth Lajos és báró Eötvös József kénytelenek voltak kijelenteni, „hogy ha a nemzet elég erőt nem fejt ki jogai megvédésében, a hazát s nemzetet nagy veszély fenyegeti.“ És e veszély napról-napra nőtt és erősült!

Ha akadtak a nemzet férfiai között oly bátrak, akik a nemzet jogait, alkotmánya megvédésére szót emeltek, azokra a börtön sötét éjjelére várt. Gondolat s vélemény szabadság csak üres ábránd volt. Wesselényi Miklós, ki az 1838 évi nagy árvíz alkalmával Budapest megmentője, Széchenyi István, a magyar tudományos akadémia s a lánczíd megteremtője, Kossuth Lajos, a politikai élet vezéralakja, mind börtönbe vettek. Lovassy vizsgálat nélkül 10 évig viseli annak lánczait, Táncsics börtönének ajtaját csak a magyar sajtó szabadságát kikiáltó ifjuság nyitja meg. Széchenyi és Lovassy megőrültek, Wesselényi megvakult a börtön büzhödt levegőjétől. Gyönyörű, példátlan kormányzati rendszer egy nemzet életében! Nemzeti fejlődés és haladásról szó sem lehetett,

mert a nemzetnek minden erejét, munkáját, törekvését lefentartásra kellett fordítani. Harom század minden napja a magyarra ujab és ujab jogfosztást es alkotmánytiprast hozott!

Ime, ezek voltak az előzményei a magyar nemzet függetlenségi harcának! És most vessünk egy rövid tekintetet annak lezajlására!

Az 1846 évi országgyűlésen két fő politikai irányzat lép előterbe. Egyik gróf Széchenyi István vezetésével a konzervatív vagy mersékelt párt, a másik, épen Kossuth Lajossal, az ellenzék, mely az összes sereimék azonnali orvoslását sürgeti, kijelentve, hogy ha azt a nemzet bekés uton vissza nem kapja, azokért kész fegyvert is ragadni.

Midőn az 1848 január 30-án a sérelmek orvoslása tárgyában kiadott királyi leirat az országgyűléshez érkezett, az egyik partot sem elégítte ki. S mégis az udvari kegyet lesők nagy része tudomásul vette, mi az ellenzéknek annyira felingerelte, hogy annak nevében Kossuth így válaszolt: „E szavazat következtében az országgyűlésen beke többé nem lehet, legyen tehát harc.“ És lett harc! A harc szikráját csakhamar láng-ra lobbantá a szabadság ama szelöje, mely egyszerre átröppent Európa fölé.

Mint egy égő ház üszkétől nemesak a szomszéd ház, de egy egész város lángba borulhat, ugy gyult lángra a szabadság szikrájától Európa majdnem minden állama. A szabadság életre keltő szava — mint villany-szikra szökelet át kebelből kebelbe.

A kalitba zárt madár elvész bánatában, a börtönbe zárt oroszlán teljes erejével kísérti meg széttörni annak vasrostelyait. És miért; mert mindkettő szabadsága után eped, mely sajátja, élete. S az ember, vagy egy nemzet ne ébredne e szabadsága, alkotmánya és függetlenségeért amaz elhatározásra, hogy széttöri lánczait vagy elvész s meghal utolsó emberig, de ura akar lenni önsorsának!

Hazánkban az ellenzéki kör Jókai, Petöfi és Vasváry Pál az ifjuság vezetői, megszövegezik azon 13 pontot, melyben a nemzet fő kívánalmait soroltatnak elő. A „Talpra magyar“ gyujtó hatása alatt egybe olvadnak a szívek és egy érzelm és gondolatban egyesül minden magyar és e gondolat a magyar nemzet függetlenségének és szabadságának eszméje!

Midőn az európai lázas lelkesültség hatása alatt a szabadság szelöje átsapott Bécsbe is, V. Ferdinánd király jónak látta kinevezni a magyar felelős miniszteriumot. Ezek a fentérintett 13 pontban foglalt nemzeti kívánalmat azonnal a királyhoz küldték szentesítés végett, ki azt meg is erősítette, de csak azért, hogy annak visszavonása-

A NEW YORKI MAGYAR SEGÉLYEGYLET
vasárnap, márczius hó 17-én esti 8 órakor

MÁRCZIUSI ÜNNEPÉLYT

rendez az Astor szálló nagytermében
44-ik utca és Broadway

A MAGYAR MENHÁZ JAVÁRA

kitűnő hangverseny, humoros előadás.

Beléptidij (hideg vacsorával együtt) egy dollár 50 cent.

Jegyek kaphatók Somlyó Arnoldnál Carnegie Hallban és Dr. Horn Ferencznél
61 St. Marks Place.

val a nemzet szívében újabb sérelmet ejtsen. Ez oly olaj volt a fellobogott lángra, melyre a dinasztia biztatására fegyverrel megtámadott nemzet is csak fegyverrel felelhetett. Pénzt, fegyvert, hadsereget az országgyűlés oly egyesült akarattal szavazott meg, mint ha csak egy szív és lélek lett volna! Az áldozatkészségben egyesek sem maradtak hátra.

Ezek mellett haladt a fegyverkezés! Ajakról ajakra, lélekből lélekbe röppent át a lelkesítő dal: „Kossuth Lajos azt üzenté, elfogyott a regimentje, s a hont szerető lelkekben feleletül zendült: „ha még egyszer azt üzeni, mindnyájunknak el kell menni!“ És Kossuth még egyszer üzent, sőt maga ment városról városra, hirdetve: „A hatalmas Isten ideküldött engem, elnyomott hazába. Régi jogainak, szent szabadságának igaz oltalmára. Megmentlek, megváltlak, széttrórom a lánczot, apasztom könyvedet. Én vagyok szózatja, tárogató hangja a te jövődődnek. Én kiáltok hozzád, kelj fel Magyarországra, dicsőséges népem! Fel a szabadságért! a szabad hazáért! az Isten nevében!“ S e hívó szózatra a magyar nép megmozdult „sötét haraggal, boszútól égve“, mi a hegy fokáról megindult hőtömeg, napról napra erősült s nőtt a hont védők tábora.

A nyolcz ellen által megtámadott ország csakhamar lángban és vérben állt. S ennek védelmére 200,000 honvédet állított a nemzet csatatérre.

A kamarilla ezek folyama alatt a gyöngy királyt reá vette az országgyűlés feloszlatására, pedig ez már ekkor alkotmányos felelős miniszteriummal birt. Az e miatt felingerült nép a feloszlató végzést hozó Lambertet megöli, holttestét a Lánczhídról a Dunába veti. Hasonló sors jutott Bécsben Latournak, kit a bécsi nép egy lámpa oszlopára akasztott fel, mint első mákvirágát az abszolutizmusnak.

Kard zöreje, fegyver döreje, ágyú bömbölése hirdeté, hogy itt most az élet halál harcza folyik. Egy jogaiban megsértett nemzet harcza bérgyilkosok, gonosztevők ellen, kik elhagyott falvak és városok gyujtogatásában lelték örömeiket. Felmutassam-e Erdélyben az oláhok vérlázító kegyetlenségét, melynek annyi ezer magyar esett áldozatul, vagy délnyugaton mutassam fel Szent-Tamás leégett romjai között eltemetetlenül hevert legyilkolt magyar családok holttesteit? Valóban, e kegyetlenségek annyira kihívták a nemzetet, hogy fegyvert bíró férfiu otthon nem maradhatott!

A szorongatott király 1848 év végén lemondott s az uralkodást átadta unokaöccsének, Ferencz József főhercegnek, ki Kossuthot és pártját lázadóknak nyilvánította. Az alkotmányellenes trónöröklést a magyar országgyűlés alaptörvényeinkkel összeitkőzőnek és törvénytelennek mondja, kijelentvén egyúttal azt is, hogy míg — a még ekkor császár — az alkotmányra meg nem esküszik és kiálylyá nem leend koronázva, addig rendeleteit teljesíteni s teljesíteni nem fogja. S minthogy ez öröklés által a magyar nemzet alkotmányos joga forog kockán, az ellen teljes erejével védekezni fog.

Erre Windischgrätz, az osztrák hadak fővezére a magyar országgyűlést törvénytelennek jelzi sőt annyira merészkedik, hogy 1849 márczius 4-én kelt manifestumában Magyarországot Ausztriába kebelezett tartománynak jelenti ki. Tehát Magyarország egy földrajzi fogalomtól törpítették általa. De a nemzet nem maradt adós a felelettel! Akció reakciót szül! A debreczeni országgyűlés a haza függetlenné s a Habsburgház

trónvesztetté nyilvánításával felel!

E politikai események alatt a harc változó szerencsével folyt s mégis honvédeink által az osztrák sereg többi ellenségeinkkel együtt a hon határaitól kiűzetett s mindazon várak, melyek a szabadságharc kezdetén osztrák kézben voltak, visszafoglaltattak. 433 esatán omlott vér, ugyanannyiban aratott a halál. Nem bocsájtkozom egyes harcok s küzdelmek festésébe, hiszen másfél évi harc borzalmaim leírni lehetetlen! A császár trónja mellett veszélyezve látta ügyét s meggyőződve a semmivé tiport osztrák sereg képtelenségéről, segélyért könyörgött az orosz czárhoz, ki 200,000 harcoszt küldött ellenünk, hogy a már hősiessen kiküzdött szabadságunk zöldelni s virulni kezdő fáját kiöntse. S ezzel a magyar függetlenségi harc szomorú véget ért.

Ez a rövid esetelése a magyar szabadságharcnak! Ekkor következett ama gyászos korszak, amiről így zeng az ének: „Halálos némaság borítja fátolyát a hazára; vége a viharoknak, a leverte magyarnak nincs harcza, csak álma. Sűrű sötét éjbe szállt le dicsősége, szép napja világa, ha néha felébred, szomorúan nézhet sohajthat utána.“ De hadd szóljak röviden e harc következményeiről is!

A vérengző vadról azt tartjuk, ha egy bizonyos határig szelidíthető is, midőn vért lát vagy izlet, azonnal felébred régi őszöne, vágya, vérengző természet. Így lett a szárazföldi polyp, a kamarillával is! Zrinyi, Frangepán, Nádasdy, Martinovits után gr. Batthyány, br. Perényi Zsigmond, majd Csányi, Jeszenák, Kazinczy, Szaecsvay, végre a 13 aradi vértanu s még oly sok százak, ezrek, akikről ha a történelem nem hallgatna is, lehetetlen lenne őket előszámolni. Nem volt család az országban, melynek gyászt ölteni, könyvet sirnia ne kellett volna elhullt kedvese sirhalma felett. Temető volt a más-kor viruló hon.

A kamarilla és pribékjei vérszomját nem volt képes lecsinapítani meg raskievits orosz fővezér kozbemepte sem. Többeknek, kik a dühöngő vérszomj ellen külföldön kerestek menedéket, arcképeiket szegeztek bitóra, majd vagyonukat elkobozva, e pribékeknek adták!

De ez a függetlenségi harc esthajnal volt még csak. E korról zeng így a letűnt nemzeti nagyság romjain kesergő költő: „A hon, hol egy hős nép bevégzé zajos történetét, és most egykedvű, jóra, rosra, többé se vár, se félt! S e földön, hol virágzott s hosszú századig, e földön, mely már nem hazája mint a zsellér lakik. Oh, mindez úgy fáj a magyarnak! S ha ajka netalán egy két nótán enyhíti kínját, megütköznek dalán. A sebzett vad a rengetegben kinjának hangot ad s magát az eltiport magyarnak kisírni sem szabad.“

De mint a természetben, úgy nemzetünk életében is az esthajnal követte a sötét éj, az elnyomatás korszaka. Megyei önkormányzat eltörölve az ország alkotmányával együtt. Magyar hivatalok és méltóságok oly egyénekké töltettek be, kik a magyar nemzetnek nem hogy bizalmát, de még csak nyelvet se bírták. A kamarilla hitvány eszközei kormányoztak önkényesen, megyei kormányzattól az állami hajó vezetéseig. S mindezt látni, érezni és tűrni kellett a magyarnak! Nem méltán kelt-e tehát olykor e panaszos sóhajra: „Hol egykor a sólyom is nagy félve járt elébb, csipogva üt most ott tanyát a

szemtelen veréb.“

Hogy a bécsi kamarilla a magyar nemzet-hez közeledjék, ahhoz szükség volt előbb az olasz egység, az olasz királyság megteremtésére, mely Olaszországban az osztrák befolyást teljesen megsemmisíté, — majd az 1866 évi königgrätzi vereségre, mely a még mindig koronázatlan király német császári címébe, majd Schlezwig és Holstein elvesztésébe került. A magyar szabadságvágy élt tovább, mint hamu alatt lappangó tűz, arról azonban majd egy más alkalommal emlékezem meg. Itt csak annyit óhajtok még megjegyezni, hogy a magyar nemzeti élet hajnala derengeni kezdett újból, midőn a király az 1867 évben hazánk alkotmányára megesküdve, a nemzet és saját óhajára megkoronázott.

Még egy pár szót! Midőn a függetlenségi harcunk napja elsötétült s annak éltető szelleme, lelke a hon határhoz ért, így szólt: „Kifejezhetlen érzelmvihar dulta lelkemet, midőn a világosi fegyverletétel után hontalanná lettem. Leborultam hazám földjére, mielőtt határan átlépnék, zokogva nyomtam reá a fiui szeretet bucsucsókját, egy esipetnyi port vettem belőle, — még egy lépés és úgy valék, mint a tört hajó roncsa, melyet a szélvész kidob a homokra. Ha tudott a hitrege Ádámja nyugodni, midőn mögötte az éden kapuja becsukódott, mivel a jó és gonosz tudása fájának gyümölcséből evett. Én is ettem e gyümölcsből, felismertem a jót és gonoszt, felemeltem a kezem a jó védelmére. A gonosz győzött és én hazámból, az én paradicsomból kiteszittattam.“ A hontalan, bujdosó fájdalmait — midőn Európa s ebben Anglia az igazság mérlegébe vele szemben a Habsburgok családi súlyát veté — két esemény enyhíté: egyik Abdul Medsidnek, a török szultánnak védelme s vendégszeretete, a másik a hatalmas és szabadságot lehelő amerikai Egyesült Államok barátsága, mely a hontalan bujdosó előtt ölelésre tárta karjait. Ez ölelő kar leghatalmasabb bizonyossága nemesak a magyar szabadságharc jogosultságának, de az amerikai magyar testvériségnek is!

Szeretett honfitársaim! Mi is elszakítottunk hazánk földjétől! Oh, tudom, hiszen veletek érzem, hogy mielőtt a hontól mi is megváltunk volna, annak porából egy esipetet keblünkre téve, reá a fiui szeretet bucsucsókját lehelve, akként váltunk meg attól,

Az intelligens magyarság kedvenc
étterme és találkozó helye a

Little Hungary

911 Fifth Avenue — Pittsburg, Pa.

GYÁRFÁS PÁL, Mngr.

Kitűnő magyar konyha, előzékeny,
pontos kiszolgálás, hazai ujságok.

akként hagytuk el azt, mint ama nagy száműzött, vagyis mint az első pár ember a paradicsomot.

Az amerikai Egyesült Államok kebele minket is tárt karokkal fogadott s lehetetlen, hogy a hála érzelmei annyira ne élénkebbek legyenek, hogy ennek törvényei és polgárai iránt a legmélyebb tisztelettel ne adoznánk. De a köteles tisztelet mellett arról se feledkezzünk el, hogy ma ennek azon légkörre éltek és táplál, mely légkör szabadságot lehel. Ezen légkörből igyekezzünk honszeretetet s szabadságvágyat meríteni, hogy ha egykor sorsunk visszavezérelne szeretett hazánk határára, lehessünk s legyünk függetlenségének és szabadságának erős támaszai. S így bizonyára teljesülni fog hazánk felett a nagy Széchenyinek eme jóslata: „A magyar nem volt, hanem lesz!” Így teljes reménnyel vehetjük ajkainkra még itt e messze távolban is eme szavakat: „kikel még e földből s újra nekizöldül a tavasz virága, végkép letiporva te sem maradsz porba, hazám szabadsága!”

P E T Ő F I.

— A Petőfi-ház létesítése alkalmából. —

*Legendás hősünk, zengő Tirteusz!
Szerelmes nimfák: magyar asszonyok
Dalolva hordják már a karrarát
S építgetik már a templomod.*

*A mihikus és a regés homály,
Mely rejteget: mint a varázserőt,
Eloszlik tán — a nagy munka után: —
A szép asszonyszemek előtt.*

*A délibábos rónák fiai
Pásztortűz mellett sirják dalaid,
Tündérekkel Te népesited be
A menyasszony ábrándjait.*

*Az éji esendben szerelmes szívek
Halk kattogása a Te himnuszod:
Hozzád méltó dalt: Rólad zengeni
Költő még eddig nem tudott.*

*Hol az a tűz, a mélység, az erő
És a színek, mik hozzá kellenek,
Ki tudná megrabolni ugy a szent,
A tündöklő természetet?!*

*A hortobágyi puszta csupa dal,
A Tisza-zsongás csupa muzsika,
Az erdők s minden magyar levegő
Színes költészet és melódia.*

*Egy örök dallam a Te lételed:
Egy vándorszél zokogja azt a dalt,
Melybe a lelked minden ritmusa:
A végtelenbe behalt.*

*Legendás hősünk, zengő Tirteusz!
Szerelmes nimfák, magyar asszonyok
Dalolva hordják már a karrarát:
Készül a nagy, szent templomod!*

Peterdi Andor.

CZIRÁKY ANTAL úr

képviseli lapunkat South Bethiehem és környékén. Előfizetéseket fölvehet és nyugtázhat. Ajánljuk őt ottani honfitársaink pártfogásába.

A Bevándorló kiadóhivatala.

NAGY IDŐK TANUJA.

A Kossuth bankók gyártója meghalt.

Eppen most, amikor a Kossuth Lajos emléket idézi vissza minden magyar, érkezik ide a hír, hogy nemrégiben nevezetes és bennünket magyarokat közelebről érdeklő ember halt meg. Az illető Day Vilmos, a legidősebb londoni nyomdász és kiadó cég főnöke volt. William Day ezelőtt 43 évvel vette át atyjának nyomdáját 20 éves korában. A független magyar kormány Daynél rendelte meg a magyar papíros pénzt s William Day lelkiismeretesen eleget is tett e megrendelésnek. Az osztrák császár e miatt pert indított ellene, de a pernek komolyabb következményei nem lettek.

A 86 éves korában elhunyt derék nyomdász élete végeig lelkes híve volt a magyaroknak s kegyelettel őrzött néhány Kossuth-bankót, melyek közül nagy ritkán egyet egyet legkedveltebb barátainak adott emlékül. Ezek azután még most is, mint egy hős nemzet szabadságküzdelmének emléket, nagy becsben tartják az öt pengő forintokat.

ÉRDEKES PER.

Amerikai hirdetések Magyarországon.

Rizsák János passaicai jónevű bankár-honfitársunk révén bajba kerültek a budapesti naptárkiadók. Mig ugyanis odahaza mitsem tesznek a kivándorlás tulajdonképeni okának, a munkátlanságnak megszüntetésére, beleakadtak a naptárkiadóba, mivel ezek egy derék és megbízható amerikai magyar bankárnak, Rizsák Jánosnak hirdetését közölték.

A „Pesti Hírlap“ erről a dologról a következőket írja: A derék naptárkiadók se hittek volna, hogy a nemzeti kormány alatt pört akaszt a nyakukba az ügyesség egy ártatlan hirdetés miatt, amelyben az ügyesség kivándorlásra való csábítást lát.

A Blockner-féle hirdetési iroda ugyanis, a mely a legnagyobb két naptár-czégnek, a Franklinnak és Rózsa czégnek, hirdetését bírli, a két czégnek mintegy százféle naptárában évek óta hirdeti, hogy Rizsák János passaicai pénzszállító, váltóüzlettulajdonos és közjegyző a legpontosabban küldi el a pénzt az ó-hazába s mindennemű közjegyzői okiratot kiállítat és közjegyzőileg hitelesített. E hirdetések nem estek kifogás alá a Széll, a Bánffy, a Héderváry és a Tisza, de még a darabont-kormány alatt se. Hét év óta olvashatók e jámbor hirdetések a sokféle képes naptárakban, de az ügyesség eddig so-

hasem látott bennük kivándorlásra való csábítást. Most azonban esudálatos módon azt látott benne, megidézte a naptárkiadókat, a rendőség is vizsgálatot indított, három naptárkiadót több mint száz különféle naptárban közölt hirdetés miatt bünvádi porba fogtak s az ügy most felelősség folytán a vádtanács előtt van. A védők kifogásait az ügyesség azzal érvel, hogy ez a Rizsák hajójegyeket is küldhet az ó-hazába s akkor ez kivándorlásra való csábítás.

Tudvalevő, hogy a törvény is megengedi, hogy az amerikai kivándorlottak hajójegyet küldhessenek családtagjaiknak. A hirdetésekben pedig egy árva szó sincs arról, hogy Rizsák hajójegyeket is küld az ó-hazába. Sőt ez a Rizsák, mint közjegyzői okiratok bizonyítják, havonta közel ötszázezer koronát küld a Leszámitoló bankhoz és a póstatakarékpénztárhoz s ezt a pénzt mind az amerikai kivándorlottak küldik hozzátartozóiknak. Ez pedig a nemzeti vagyon gyarapodása, másrészt azok, akik pénzüket hazaküldik, nem vesznek el a magyarságra nézve, mert szintén hazajönnek. Ez a Rizsák különben is azt hirdeti az új hazában, hogy Zemlén-, Ung- és Sárosmegyékben birtokokat parcelláznak s aki venni akar, az forduljon hozzá. Ebből tehát az látszik, hogy a kivándorlókat inkább a visszavándorlásra csábítja.

Mindenesetre érdeklődéssel tekinthetünk e különös bünpör elé, amelynek a vádbeli esekelménye csak hét év mulva szurt szemet az ügyességnek. Mivel pedig hazánkban a nép szellemi táplálékát még mindig csak a naptár képezi, igazán jó lenne tudni, hogy mit és hogyan szabad hirdetni a naptáraknak.

Az érdekes perre és annak alapjára lapunk egyik jövő számában még visszatérünk.

MEGSZÜNT SZERZŐDÉS.

A Cunard vonalnak kiadták az utat.

Lapunk egy barátja kábelsürgönyt kapott Budapestről, amelyben arról értesítik, hogy A KORMÁNY MEGSZÜNTETTE A CUNARD-VONALLAL A SZERZŐDÉST.

Hogy mi jogczimen tehetette ezt, rejtély előttünk, de a hirt megerősíti egy másik kábelsürgöny, mely azt jelenti, hogy ezentul a német vonalak fogják közvetíteni a közlekedést Fiume és New York között.

Egy harmadik kábelsürgöny meg azt mondja, hogy a magyar kormány hajókat fog építtetni, hogy a saját kezelése alatt vándorolhassanak ki az Amerikába vágyó magyarok. Ez volna nézetünk szerint a leg-helyesebb megoldás.

MAGYAR MUNKÁSOK

VASUTI ÉPÍTKEZÉSEKRE, SZÉNANYÁKBA ÉS FÖLDMIVELÉSRE ELŐNYÖS FELTÉTELEK MELLETT KERESTETNEK.

Az éghajlat kitűnő, a munkabeosztás fölötte kedvező.

KIK FARMEREKKEK DOLGOZNI S OTT MAGUKNAK OSZTALÉK UTJÁN LAKHELYET ÉS JÖVŐT BIZTOSITANI AKARNAK, ÉLJENEK EZ ALKALOMMAL

Bővebb felvilágosítást szivesen ad:

L. J. ELLIS

a Norfolk Western Railway keleti üzletvezetője

398 BROADWAY ——— NEW YORK

Írásbeli megkeresésekre lapunk szerkesztősége is szolgál felvilágosítással

A BEVÁNDORLO

A magyar bevándorlók és az amerikai magyarok érdekeinek szentelt folyóirat.

Megjelen minden kedden és pénteken.
Kiadja a "Bevándorló" ujságvállalat

Szerkeszti
SINGER MIHÁLY.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
30 West 19th street, New York.

Telefonszám, 4534 Chelsea.

Pittsburgi Iroda: 1114 Forbes street, Pittsburg, Pa.
Irodavezető: MÁZOR BÉLA.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

New York város egész évre \$3.00
Egy. Államok és Canada egész évre 2.50
Magyarország egész évre 4.00

THE IMMIGRANT

A periodical devoted to the interests of immigrants from Hungary and of Hungarian Americans.
Issued every Tuesday and Friday.

Published by the "Immigrant" Publishing Co.
Edited by
MICHAEL SINGER.

Editorial Rooms, 30 West 19th street, New York.
Telephone, No. 4534 Chelsea.
Pittsburg offices: 1114 Forbes street, Pittsburg, Pa.
Manager: ADALBERT MÁZOR.

SUBSCRIPTION RATES:

For New York City, 1 year \$3.00
For the U. States and Canada, 1 year 2.50
For Hungary, 1 year 4.00

Szilánkok

— „Hol sirjaink domborulnak, unokáink leborulnak“ énekelte Petőfi Sándor. — Márczius 15-én boruljunk le a nagy idők nagy emberei előtt és „mondjuk el szent neveiket áldó imádság mellett.“

* * *

— Boruljunk le emléük előtt és kövesük példájukat. Őket együvé forrasztotta, őket hőskökké avatta a közös veszély, az a veszély, mely szabadságukat, magyar voltukat fenyegette. Bennünket amerikai magyarokat is nevünkben, magyar voltunkban fenyeget veszély. Gyaláznak bennünket, gyalázzák a földet, amelyről ideszakadtunk.

* * *

— Forrasszon bennünket együvé ez a támadás és találjunk erőt visszaverésére. Ha megtettük ezt, ha visszakergettük onduikba a magyarságnak a hazugság fegyvereivel dolgozó ellenségeit, de csakis akkor borultunk le mint méltó unokák nagy elődjaink domboruló sirjainál.

* * *

— Egy kábelsürgöny mondja, hogy Ferencz József mint jogaiba való beavatkozást ridegen visszautasította a horvát tartománygyűlés ama határozatát, hogy mindenki megkegyelmeztesse, akit a Fejérváry éra alatt sajtóvétség czimén elítéltek.

* * *

— Lám, lám, mily ébren örködik Ferencz József az ugynevezett korona jogai fölött. Hanem ugyanakkor, amikor ő nyult bele a magyar nemzet jogaiba és alkotmányába s amikor ez a magyar nemzet törvényes alapon tiltakozott a jogtiprás ellen, akkor ugyanaz a Ferencz József szuronyokkal kergette széjjel az országgyűlést.

A BEVÁNDORLO

— A háboru színhelyét áthelyezték Bécsből Budapestre. Háborunak nevezzük ezáltal azokat a tárgyalásokat, amelyeket Ausztria és Magyarország a kiegyezés dolgában folytatnak. Ha Ausztria kerülne ki győztesen ebből a háborúból, akkor Magyarország ismét végig szenvedné a legyőzöttek minden kínját, keservét.

* * *

— Furesa, hogy Magyarországnak az ő házastársával háborut kell folytatnia mindig. Kossuth Lajos, akinek emlékét ma melegebben idézzük fel, előre látta azt. Azért tiltakozott annyira minden közösség ellen Ausztriával. Mikor fog ama szent tiltakozás testet öltetni?

MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKÉN.

Milliók ajakán felzendül az ének:
Magyarok Istene, hozsánna Tenéked!
Templom lett a földünk, templom lett a há-

Nemzeti megráltás: a bucsudra járunk!

Hivogató harang messi szava zendül
Hosszu esztendőknél távolán keresztül
S a nagy márcziusnak fényes napsugára:
A magyar homlokunk örök glóriája.

S míg az emlékezés napsugár közt szárnyal,
Tele van a lelünk fájdalommal, rágygyal.
Naptakaró felleg jár ma is felettünk,
A hajnal hasadását is el kell temetnünk!

Akkor is a csarnok mért lett ura annak,
Ami csak az Isten s nem emberek adtak?
Mért lett a szabadság mi hazánkban álom
S miért fulladt vérbe az a tizenhárom?!

...Kunyhó s palotába a pribékek jártak,
Fiait fogdosni nagy Kossuth apánknak.
— És akit a magyar ezerszer megáldott,
Mért fűtétek rablánczra azt az ifjuságot?

Mért lett az a nagy mult hazánk szemfedője?
— Másutt, ha kicsbb is, élet nő belőle.
Kacszunk a könnyü, jó kedvünk a bánat,
— Mért nincs vége már a sirva-rigadásnak?

Miért?! Tán az érdem büne a magyarnak.
Mások dicsőségért borostyánt aratnak.
Ősi erdeinkben mi meg botot vágunk:
Koldus-bot, vándor-bot, ez a választásunk.

Hogyha szolgálja lenni nem akar a gazda,
Vagy elveszik tőle, vagy parlagon hagyja,
A puszta gazdaságban a csend néma átok,
Nem dalolnak többé a legények, lányok.

Negyrennyolcz. Márczius! Gyűjtöm a vi-
rágot
S a ma márcziusán, csak hervadást látok.
Tűrés a bátorság, kopár szik a lélek:
Kossuth katonája, elfeledtünk téged!

En hű nemzetemnek legerősebb vára,
Talán romba dült a híres magyar hála?
S a mult bibliáját lapozgatni féled,
Hogy ne lásd meg benne saját gyengeséged.

Ahol szenteidnek bitófája állott:
Azon az oltáron gyujts örök világot,
És az oltártűznek égretörő lángja,
Világítsa utad a feltámadásra!

Harsány tárogató, ébredj honvéd, ébredj;
Az életünk halál, a halálad élet!
A tettek példáját hadd csudálja benned,
E kardtól elcsokott, félig szabad nemzet.

S ha majd megjelenik az a honvéd sereg
Támadnak közöttünk újra félistenek
S lesz még egyszer ünnep e csudar világon.
Örömköny harmatja tavaszi virágon.

DR. PÓLYA LÁSZLÓ.

AHOL UDVAR NINCSEN.

Semmi sem bizonyít annyira a Lenormand-féle ősmagyar theória mellett, hogy az Uraltól az Appeninekig mintegy negyven magyar, illetve azzal azonos nyelvet beszélő nép lakott, örökös harcban egymással és a szomszédokkal, mint a háromszéki székelyek egyes szokásai, amelyeknek a világon párjuk nincsen s melyek a székely nemzet önálló mivoltát tanúsítják most, ezer év multán is. Közlivásárhely, a háromszék közül a legtipikusabb s még a mult században a viselet is különleges volt. Ezt eltörölte a korszellem, de nem birt e nép építési rendszerével. Oly különös ez s következménye, hogy Vársárhelyen nincsen udvar. Azaz hogy közös, az utazára nyíló udvarokkal bír a város, mindannyi egy-egy uteza. Lehetetlen, hogy ennek bárki is párját mutathatná Európában. Most igyekeznek rendezni valahogy ezt a különös helyzetet, de ezer nehézséggel jár, mert némely gazda háza csak az udvarra nyílik és nagy nehezen sikerült Elekes Béla főispánnak, hogy maga számára udvart kerthessen. Az új házak már másként épülnek, de a belső, régi város fatornáczos emeletes házaival és közös udvaraival még sokáig meg fogja óvni a sajátos székely jelleget.

HA BETEG!

és szüksége van megbízható orvosokra,
ugy forduljon bizalommal

ERPF ARTHUR és ERDEKY KÁLMÁN

óhazai okleveles gyógyszerészekhez

PITTSBURGHBA

ahol kapható mindennemű hazai gyógyszer
és különlegesség, továbbá szepítők
és pipere cikkek.

Ugy hazai mint itteni receptek pontosan
készítettek. Pósta megrendeléseknek
pontosan eleget tesznek.

Pontos czím:

LINCOLN PHARMACY
Pittsburg, Pa. — 2307 Forbes street.

MINEK TÜRJÜNK BÉLZAVAROKAT?

APPENDIXINE

KIGYÓGYIT

dugulást, epekövet, vesebajt, emésztési rendetlenséget, vastagbélgyuladást még akkor is,
ha minden más gyógyszer felmondta a szolgálatot s a remény is elhagyott már.

MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN KAPHATÓ.

SCHWARTZ LAJOS 642 Concord Avenue alatt levő new yorki MAGYAR gyógyszerész
MELEGEN ajánlja.

APPENDIXINE Co.

340 West 70th street

NEW YORK

AMERIKAI MAGYAR IPARVÁLLALAT.

AZ ELSŐ MAGYAR OLAJ ÉS ÉRCZBÉNYA TÁRSASÁG ALAKULÁSA.

Amióta az *Amerikai Magyar Szövetség* megalakult, mi váltig azt hangoztattuk, hogy ennek a szövetségnek be nem látható befolyása lehet Magyarország gazdasági átalakulására. Szívünknek dédelgetett eszméje az volt és marad, hogy az amerikai magyarság sokat és üdvöset teremthet Magyarországon, ha havonta tiz centet fizet le mindegyikünk tagsági díj fejében s ha az eképp felhalmozandó pénzzel amerikai mintára iparvállalatokat teremtünk odahaza.

Ez volna a mi meggyőződésünk szerint az amerikai magyarság hazaszeretetének legszébb megnyilatkozása. Mi függetlennek akarjuk látni szülőhazánkat. Már pedig a politikai függetlenséget még elképzelni sem lehet mindaddig, amíg Magyarország gazdaságilag nem önállósította magát. Ha tehát hazánkat gazdaságilag megerősítjük, leghatározottabban segítjük elő függetlenségi törekvéseit.

Mi erősen hiszszük, hogy honfitársaink magukévá fogják tenni eszménket. Erősen hiszszük, hogy az amerikai magyar iparvállalatok létesülni fognak, még pedig nagy számban. S mivel hiszszük, szívből örülünk annak, hogy ily iparvállalat megszületéséről adhatunk hírt, habár ez a vállalat nem az amerikai magyar szövetséget vallja szülőanyjának.

Megszületett az ELSŐ MAGYAR OLAJ ÉS ÉRCZBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Lapunk mai számának legutolsó oldalán találkoznak olvasóink az erre a részvénytársaságra vonatkozó hirdetéssel. Érdemes is, ajánlatos is azt a hirdetést végigolvasni s az abban elmondottakat megszívlelni.

Egy új világot AKARNAK és FOGNAK Magyarországon teremteni. Egy oly világot, amelyből gazdagság fog fakadni Magyarországra, nagy haszon mindenkire, aki részvények birtokába jut s amelyben sok ezer munkás hazai földön fogja megkereshetni azt a kenyeret, amelyért most az amerikai bányákban és kohók mellett öli magát.

A magyar kormány földtani intézetének legnevesebb szaktudósai megállapították, hogy MÁRAMAROSMEGYÉNEK TIZEN- NYOLCZEZER holdra terjedő területén gazdag olajforrások vannak.

Néhány lelkes magyar származású amerikai polgár, köztük BLOCH C. JÓZSEF ur, a volt clevelandi bíró, megvette a területet s most részvénytársaságot alapított az olajforrások kiaknázására és a nyerendő olajnak finomítására.

Hogy az olajipar mily haszonnal jár, arra

legjobb példa az amerikai *Standard Oil Co.* Mikor ez a társaság megalakult, egy egy részvénynek száz dollár volt a névértéke. Ma NYOLCZSZÁZ dollárral jegyeznek egy egy részvényt, de alig kapható, mert mindenki örül, ha ily jövedelmező részvénynek birtokában maradhat.

S amit a *Standard Oil Company* megtett Amerikában, azt az *Első Magyar Olaj és Érczbánya Részvénytársaság* fokozottabb mértékben megteheti Európában.

A vén Európa eddigelé Oroszországból, Romániából és Galicziából fedezte olajsükségletét. Ezen államok nagy hasznot húztak, habár az európai nembánomságnál fogva nem bírtak az olajiparnak olyan lendület adni, aminőt ez a magyar társaság fog neki adni, amely amerikai módon ésamerikai szellemben fogja vállalatát vezetni.

A magyar kormány is osztja ebbeli nézetünket s hogy az *Első Magyar Olaj és Érczbánya Részvénytársaság* működésétől sokat vár, kifejezte azzal, hogy százezer korona állami segélyben részesíti évente a vállalatot. Lelki szemünkkel már látjuk az időt, mikor legalább olaj dolgában Magyarország fogja átvenni Európában a vezető szerepet. És kétségtelen, hogy ennek a vállalatnak sikere és felvirágzása fel fogja ébreszteni a szunyadozó magyar vállalkozási szellemet s hogy az *Első Magyar Olaj és Érczbánya részvénytársaság* nyomában mindig újabb vállalatok fognak keletkezni olyannyira, hogy a magyar többé nem fog a vándorbothoz nyulni s az amerikai földnek gyomrában kenyéért fáradozni, hanem megtalálni fogja boldogulását odahaza is.

Az ily vállalatnak elősegítése még akkor is erkölcsi kötelességünk volna, ha abból nem hármasodna reánk anyagi haszon. Alapos azonban a remény, hogy a részvényvásárlás dusan jövedelmező befektetésnek fog bizonyulni. Meglehet, hogy egy egy részvény, amely most 2 dollár 50 centen lehet megvenni, rövid időn belül 25 dollárt fog megérni s később talán még többet.

Ujból figyelmeztetjük tehát olvasóinkat a részvénytársaságnak lapunk utolsó oldalán levő hirdetésére. Akinek van egy kis heverő pénze, vásároljon a MAGYAR részvénytársaság részvényeiből. Menjenek vagy irjanak a következő címre: **FIRST HUNGARIAN OIL & MINING CO., Room 621 Park Row Building, 13 Park Row, NEW YORK CITY.**

Schmidt Lajos máramarosszigeti bányamérnök szóról szóra a következőket mondta: Kereskedelmi szempontból véve ez a

vállalat szintén életképesnek tekinthető, minthogy Galicziából, Romániából és Oroszországból évente 80 ezer tonna nyers olaj importáltatik, melyet vám és szállítási költségek drágítanak, holott e költségek belföldi nyers olajnál alig jönnek számításba. Különösen ha Körösmezőn finomító állíttatnék fel, honnét a gyártmány mindenfelé elszállítható volna, minthogy a magyar államvasutakon a szállítási költségek igen esekélyek. De mint nyers olaj is a belföldi olaj verseny útján könnyen kiszoríthatná a külföldit, minthogy olcsóbban kerülhetne a vásárra.

Minden jel arra vall tehát, hogy az Amerikában létesült *Első Magyar Olaj és Érczbánya Részvénytársaság* oly vállalkozásnak fog bizonyulni, mely egyrészt nagy hasznot fog hajtani minden egyes részvényesnek, másrészt pedig nagy lépés Magyarország gazdasági önállósága felé.

És szinte örül a lelkünk, hogy ez a hatalmasnak ígérkező vállalat jobbára az amerikai magyarok pénzén fogja üzemét megnyitni és folytatni.

Néhány hónappal ezelőtt angol vendégek jártak Budapesten. A tiszteletükre adott lakomán *Kossuth Ferencz* kereskedelmi miniszter könyörögve fordult hozzánk, hogy iparvállalatok létesítésére hozzanak angol tőkét Magyarországra. Ő kilátásba helyezte a kormány erkölcsi és anyagi támogatását.

Az a könyörgés elhatolt ide Amerikába is. Meghallottuk, megszívleltük mindmeganyanyian. Ez okból készsleges örömmel vesszük ki részünket az iparvállalatból, mely itt alakult meg abból a végből, hogy új iparágat teremtsen odahaza. A kibocsájtott részvények nagy kelendőségnek örvendenek s aki olyanoknak birtokába akar jutni, forduljon sietve erre a címre: *First Hungarian Oil & Mining Co., Room 621 Park Row Building, 13 Park Row, New York City.*

Arról biztosítanak bennünket, hogy a részvénytársaságba beválasztott tisztviselők szívvvel lélekkel a vállalatnak szentelik idejüket, tehetségüket és pénzüket. Ami fő, innen fognak kiküldeni Magyarországra szakértőket, hogy az olajnyerés és olajfinomítás munkáját amerikai mintára végezzék s hogy amerikai alapokra fektessék magát az üzletet. Ez nemesak azt biztosítja, hogy a vállalat életrevaló kezekben van és felvirágzása kétségtelen, hanem biztat azzal a reménnyel is, hogy a magyar iparosok és gyárosok ellesni fogják ettől a vállalattól az amerikai üzleti szellemet és saját vállalataikat is felendíteni fogják.

Meggyőződésünk tehát az, hogy míg ez a részvénytársaság dus jövedelmet fog hajtani mindenkinek, aki kisebb nagyobb mértékben részese, addig másrészt üdvös befolyást fog gyakorolni Magyarországnak minden iparágára, egész gazdasági életére.

Magyarok Amerikában

MEGBUKOTT HENGELMÜLLER? Mikor Hengelmüller urat, a washingtoni nagykövetet megbárosították, megirtuk, hogy a báróság akarták neki a nyugdíjaztatás keserű piluláját megédesíteni. Hengelmüller ur akkor német szöcsövén át tudtára adta a világnak, hogy a visszahívásról szóló hírek nem igazak, s hogy ezek a hírek „kétes forrásokból” erednek. A báró ur a kétes források alatt az amerikai magyar sajtót értette. Valószínű, hogy a nagykövet ur ismét kétes forrásnak fog bennünket bélyegezni, mert mi bizony megismételjük régebbi híreinket s ismét azt állítjuk, hogy Hengelmüller urnak napjai mint nagyköveté megszámlálvák s hogy nemsokára távozni fog Amerikából a viszontlátás örömeire való kilátás nélkül. A báróné már a múlt szombaton utazott el gyermekével Európába és kegyelmes férjét Bécsben fogja viszontlátni. Megbízható forrásból tudjuk, hogy a nagykövet mostani európai útja végleges távozást jelent az Egyesült Államokból.

HEYDER MINT VIGJÁTEKIRÓ. New Yorkban alig van magyar ember, aki ne ismerje Heyder Bélát. Legelőnyösebben ismerik abbéli működéséről, amelyet a new yorki magyar színészet körül kifejtett. Amikor egy néhány lelkes műpártoló megvetni igyekezett egy állandó magyar színháznak alapját, ott találtuk közöttük Heyder Bélát, aki nemcsak idejét és pénzét állította a jó ügy szolgálatába, hanem szívesen szerepet vállalt a színpadon is. Ezt megtette akkor is, amikor a színészesapat igazgatót kapott s amikor az a remény kelesztett, hogy a magyar színészet ügye New Yorkban biztosabb alapokra lett fektetve. Azóta igazgatóválság állott be s most valahára Skotthy János urban oly ember állott a színészet élére, akitől méltán elvárhatjuk, hogy tudásával és munkakedvével a kellő kerékvágásba fogja vinni Thespisnek szekerét. Az új igazgatónak szerencsés ötlete az, hogy színre hozza a vigjátékot, melyet Heyder Béla ur megirt. Heyder nem tartozik a hivatásos írók gárdájába, de annyira belemelegedett a színházi dolgokba s annyira lelkesedik a színügy iránt, hogy az, amennyit annyi lelkesedéssel megirt, nem lehet más, csak jó. „Egy szomorú házúr, aki a Vig-utczában lakik” a címe az ő három felvonásos vigjátékának, amely folyó hó 24-én vasárnap a Webster Hallban fog színre kerülni. A bemutónak

zajos sikert jósolhatunk annyival inkább, mert a darabban mindenki által ismert alakokkal fog a közönség találkozni. Két felvonás Budapesten játszik, ahol egy derék iparost beugrasztanak abba, hogy jelöltesse magát képviselőnek. A jámbor ember megseleksi. A választási mozgalom felemésztéi vagyonát s fölibe persze elbukik. A bukott ember utja természetesen Amerikába vezet. Idejön hát ő is s így a harmadik felvonás New Yorkban, a második Ave.-n levő Continental kávéházban játszik. Ebben a felvonásban szerepelnek azután a new yorki magyarságnak legismertebb alakjai. A darab ügyesen van megírva, a jelenetek simán folynak s a párbeszédnek elmések. A darab iránt akkora az érdeklődés, hogy a legtöbb jegy már most elkésett. Akik a bemutató előadásra jelen lenni óhajtanak, okosan teszik, ha már most emgvalthatják jegyeiket.

MAGYAR ZENEKÖLTŐ AMERIKÁBAN. Egy magyar zeneköltő tartózkodik hosszabb idő óta New Yorkban, aki dalaival már meghódította egész Európát s akinek műveiről már könyvet írtak. Mikor Makray László reményekkel telve New Yorkba érkezett és az angol és német sajtó a „magyar Beethoven”-ról irt hosszú cikket, még nem tudta, hogy amerikai útja nem járhat sikerrel, mert a magyar kormánynak nincsen az Egyesült Államokkal a szerzői jogot illetőleg szerződése. Ez természetesen aztán utját vágta annak, hogy dalait kiadja, mert szerződés hiányában a magyar szellemi termék Amerikában bitang jószág.

A MENHÁZ MÁRCZIUSI ÜNNEPSÉGE. Amint ezt már ismételve jelentettük, a new yorki magyar menház javára vasárnap este nyolcz órakor márcziusi ünnepeket rendez a magyar segélyegylet az Astor szálloda nagytermében, a 44-ik utca és Broadway sarkán. Ezt a márcziusi ünnepélyt méltán szabadna művészestélynek nevezni. A műsor oly kiténő, hogy jobbat még a legkiválóbb hangversenyek sem mutatnak fel. Lesz zene, ének, humoros előadás. A vendégeknek hideg vacsorával is szolgál a rendezőség. Belépti díj személyenként vacsorával együtt egy dollár 50 cent. Jegyek kaphatók Somlyó Arnold urnál a Carnegie Hallban és Dr. Horn Ferencz urnál 61 St. Marks Place.

HERBERT DOKTOR TILTAKOZIK. Lapunk 19-ik számában delrayi levelezőnk s az ottani angol ujság nyomán megirtuk volt, hogy Herbert H. Leó orvos, akit osztráknak mondottunk, azt állította a magyarokról, hogy irni olvasni alig tudnak s hogy fog ő belőlük legalább is oly embereket csinálni mint a — lengyelek. Herbert doktor egy hozzánk beküldött hosszabb nyilatkozatban tiltakozik az ellen, hogy ő osztrák. Magyar-nak vallja magát. Annál rosszabb. Ámde azt mondja Herbert doktor, hogy a magyarokat gyalázó cikket az ottani angol ujságban helyreigazította. Ezt a cikket nekünk beküldeni — elfelejtette azonban.

A HÁZASSÁGKÖZVETÍTŐ BANKÁR. *Deutsch testvérek*, akiknek New Yorkban 317 Houston street alatt van a magyarság legszélesebb körében jó hírnévnek örvendő bankházuk, híresek arról, hogy szerencsésen jár mindenki, aki hozzájuk fordul. Azt azonban ők maguk sem álmodták meg, hogy az ő jó hírnevük révén egy fiatal magyar leány röviddel Amerikába való érkezése után boldog házasságot fog köthetni.

Történet pedig a dolog így. Horváth Juliska Nagybaráti községből idekiváncozott Amerikába. New Jersey államban dolgozó

testvérbátyja *Deutsch testvérek* útján küldött neki hajójegyet s egytalan megirta neki, hogy mitse féljen, a Deutsch urak, akik mindig jószívvel vannak a magyarok iránt, utbaigazítani fogják őt is. A leány megérkezett. Deutschék egy megbízottja kivette őt Ellis Islandból s hozta a szemrevaló leányt a 317 Houtston streeti bankházba. Amint a leány belépett, Nagy István, aki *Deutsch testvérek* útján küldi a pénzt az ó-hazába s aki véletlenül akkor is a bankházban volt, rajta felejtette szemét a szép Juliskán. Beszédbe elegyedtek és első látásra elszerették egymást. Juliska dehogy ment New Jersey-be, hanem jött a testvérbátyja New Yorkba, hogy ott legyen a huga lakodalmán. *Deutsch testvérek* pedig szép ajándékot vettek a fiatal párnak, amely élete boldogságát a derék bankároknak köszönheti.

KURUCZ FEJA DÁVID. Az Amerikai Magyar Színház a márcziusi nagy napok méltó megünneplésére vasárnap március 17-én délután három órakor hazafias díszelőadást rendez a Webster Hallban. Színre kerül a magyar színműirodalom egyik leghazafiasabb terméke: Fényes Samunak *Kurucz Feja Dávidja*. Aki arra az előadásra elmegy, nemcsak ritka élvezetet biztosít magának, hanem egytalan hazafias kötelességet teljesít.

ZÁSZLÓK ÉS JELVÉNYEK. Egyre szaporodik Amerika magyarsága. A magyarok szaporodásával pedig szaporodnak a magyar egyletek. Az egyleteknek zászlókra és jelvényekre van szükségük. Ezeket pedig legszébben és legjutányosabban PERÉNYI BÉLA készíti. Perényi Bélát, az ő általa készített zászlókat és jelvényeket nem kell különösebben ajánlanunk. Őt is, gyártmányait is előnyösen ismeri Amerika magyarsága. Címe: 422 East 14 street, New York.

A SZERELEM ÁLDOZATJA. Ennek mondhatjuk Teppert János new yorki honfitársunkat, aki most bizonyíthatja, hogy a szerelem nemcsak sötét verembe, hanem néha még sötétebb helyre, a dutyiba is elviszi az embert. Teppert János szerelmi kálváriájának elég érdekes háttere van. Egy magyar leány kivándorolt Romániába, ahol feleségül ment Kertész Pálhoz. A fiatal menyecske azonban hamar beleunt a házasságot egyhangúságába, faképnél hagyta az urát és kijött Amerikába, New Yorkba. Itt aztán élte világát románokkal és román magyarokkal. Amint a rosz nyelvek mondják, Teppert János is azok közé tartozott. Az

BÉRBE ADÓ

Rendkívül előnyös feltételek mellett
bérbe adó egy

145 HOLDAS FARM
CONNECTICUT ÁLLAMBAN
STAFFORD SPRING
VÁROSÁBAN

Husz percz távolság a vasuti állomástól. A farm berendezése a következő: kilencz szobás termésköböl épült lakóház., husz darab marhára való istálló, ezer darab tyukra való két tyukól és végül egy 65 dollár értékű képviselő vízi fürészmalom. Bővebb felvilágosítást ad:

PERÉNYI BÉLA
422 E. 14 ST., NEW YORK CITY.

oczeánon átsuhanó szellő elvitte felesége vicsoritól a hirt Kertész Pálhoz Romániába. És Kertész Pál fogta magát, eljött New Yorkba, hogy gyűjtse a válóper megindításához szükséges adatokat. Ugy mondják, hogy nem kellett sokáig keresnie. A menyecske pedig azt hitte, hogy a szerencsétlen Teppert János árulta őt el az urának. Boszut forralt, véres boszut. Az éjjeli órában, mikor tudta, hogy Teppert János hazafelé indul, egy ólomruddal felfegyverkezve lesben állott az Avenue A és 12-ik utca sarkán. Teppert csakugyan jött és a jövő perczben az ólomrud és Teppert feje közelebbi ismeretségbe jutottak egymással. Miután az ilyen ismeretségnek a fele sem tréfa dolog, Teppert hatalmasan elkurjantotta magát. A kurjantásra ott termett egy rendőr. Ennek azt panasolta az asszony, hogy Teppert az utcán — erőszakot akart elkövetni rajta. Vitték Teppertet a dutyiba. A rendőrbíró pedig, kinek eszébe sem jutott megkérdezni, hogy miért is jár egy asszony éjjelkor ólomruddal az utcán, megdicsérete a magyar amazon hősiességét, Teppertet pedig átszolgáltatta a büntető bíróságnak. A szerencsétlenül járt ember védelmére ennek barátjai *Hunfalvy Hugó* magyar ügyvédet kérték fel, aki a szerelemnek áldozatát kétségtelenül kisegíti a sötét veremből.

A VASGYÁROS. A yorkvillei betegségyógyzó egyesület női osztályának színelőadása minden tekintetben sikerült. „A *vasgyáros*“ került színre és rendezése dr. Grünszner díszesretére vált. Habár jobbára műkedvelők töltötték be a szerepeket, az előadás nemesak simán folyt le, hanem néha igazán elfeledtették velünk, hogy műkedvelők és nem hivatalos művészek mozognak a színpadon.

MÁRCZIUS TIZENÖT PASSAICON. A passaici magyarság közérdekű nagybizottsága mint minden évben, ez idén is nagyszabásu márcziusi ünnepséget rendez. Az ünnepély vasárnap márczius 17-én esti 7 órakor fog megtartatni Mokrai testvérek nagytermében. Ünnepi szónok *Singer Mihály*, a Bevándorló szerkesztője lesz.

NEWARKIAK KEGYELETES ÜNNEPE. Az első newarki magyar katolikus hitközség táncmulatsággal egybekötött márcziusi ünnepséget rendez ma pénteken este 8 órakor a New Century Hallban. Kitűnő szónokok vannak kilátásba véve.

DRÁMA AZ IDEGENBEN. Az Ohio állambeli Clevelandból sürgönyözik lapunknak, hogy a gömörmezei Puskás Miklós, akinek otthon felesége és gyerekei vannak, megölte Szobonya Mihályt és azután öngyilkos lett. Szobonya Mihályné boldog házasságban élt férjével, csak Puskás zaklatta őt folyton szerelmével. Az asszony persze visszautasította őt, mire Puskás megfenyegette. Ezt a fenyegetést most rémesen beváltotta. Mikor Szobonya Mihály és leánya munkába mentek, Puskás elment az asszonyhoz, akit rövid szóváltás után megölt. Majd önmaga ellen fordította a gyilkos fegyvert.

MAGYAR AMERIKAI TAKARÉK ÉS HITELTÁRSULAT. Ezt a duquesnei magyar pénzüzetet már ismételve ajánlottuk honfitársaink figyelmébe. Aki pénzt kamatoztatni akarja, küldje oda. Minden betét után négy százalékot fizet. A hiteltársulat pénzküldéssel és hajójegy elárusítással is foglalkozik s a legmegbízhatóbb bankházak egyike.

PITTSBURG ÉS KÖRNYÉKE.

Rovatvezető *Mázor Béla* társzerkesztő.

AKI ELADTA A FELESÉGÉT.

— *Felmentve a vád alól.* —

Körülbelül egy hónappal ezelőtt történt, — amint azt annak idején megírtuk, hogy Nagy Gyulát, aki odahaza Magyarországon könyvelő volt, itt pedig mint közkedveltségnek örvendő primás keresi kenyerét, a pittsburgi rendőrség letartóztatta s a bíró ezer dollár kezesség alá helyezte. Az a súlyos vád volt ellene emelve, hogy eladta a feleségét és pedig egy olyan „előkelő ház“ tulajdonosnőjének, aki esengő dollárok ellenében szerepelteti árucikkeit s mivel nem volt senki, aki kezességet vállalt volna érte, mindez ideig fogságban is maradt.

Tegnapelőtt tárgyalásra került az ügy, a melyen Nagy Gyula az esküdtszék előtt felelt azokra a vádakra, amelyekért fogságba jutott. A tárgyalás magyar tolmács segítségével folyt le, azonban már az elején annyi pikantériával szolgált, hogy az először alkalmazott női tolmács ijedten menekült ki a tárgyaló teremből. Helyette később férfi tolmácsot alkalmaztak.

A tárgyalás alkalmával a vádlott tagadásba vette az ellene emelt vádat, a felesége pedig egyszerűen tultett Nesbit Evelynen és minden odiumot magára vállalt. Kihallgatnak még kilencz magyar tanut s miután ezek is kedvezően vallottak, az esküdtek S. S. Shapira védőügyvéd sikeres védelme után Nagy Gyulát a vád alól felmentették. A bíró ezek után Nagy Gyulát nyomban szabadlábra is helyezte.

MÁRCZIUSI ÜNNEPÉLYEK PITTSBURGBAN. A pittsburgi és környékbeli egyesületek, amint azt már megírtuk, márczius 15-ét a nagy nap jelentőségéhez mérten fogják megünnepelni. A pittsburgi önképzőkör két nappal későbbben ugyan, de szintén szép programmal készül az ünnepségre, amit privát helyiségükben tartanak meg. — Az első pittsburgi református egyház 14-én este színelőadással és hangversenyyel, valamint alkalmi szavalatokkal ünnepli Márczius Idusát, az allegheny-i ifjúság pedig 15-én hazafias programmu estélylyel.

A HETVENESEK MULATSÁGA. A pittsburgi Madoc League uniform osztálya, mely arról nevezetes, hogy javarésze magyarokból áll, s a kapitányuk, Weinberger Jenő is magyar ember, fényes mulatságra készül, amelyet április hó 9-én tartanak meg. A „hetvenesek“ — ez a század száma — mulatsága iránt már is nagy érdeklődés mutatkozik.

UJ MAGYAR NYOMDA. Pittsburgban fényesen berendezett új magyar nyomda nyílt meg a napokban. Tulajdonosa *Spitzer* honfitársunk, aki több éveken át Philadelphiában volt nyomdatulajdonos. A Spitzer nyomda a legmodernebb módon van berendezve s így bármilyen nyomtatványt izlésesen és jutányosan elkészít. A pittsburgi és vidéki honfitársak különös figyelmébe ajánljuk a Spitzer nyomdát, amelyben, ezt különösen kiemeljük, minden nyelven készülnek nyomtatványok. A Spitzer nyomda részére lapunk pittsburgi irodája is elfogad megrendeléseket.

KOHÁRY SÁNDOR DOHÁNY IMPORTER. Koháry Sándor pittsburgi honfitársunk azon kevés magyar közül való, aki nemesak vagyonnal, nemesak amerikai üzleti szellemmel rendelkezik, de amellet soha sem feledkezik meg arról sem, hogy magyar ember. Árucikkei: a legjobb importált dohánytermékek, egész kis lexikont alkotnak a hazai történelemből. Minden dobozon, minden levélen, imnden egyes árun, ami kitűnő forgalmu üzletéből kikerül, angol és magyar nyelven ott van egy kis történelmi rész, a mely képpel illusztrálva, hazai történelmünknek egyes nevezetesebb fejezetét ismeretlik meg s így az angol közönséget is kellően informálja hazánk történelméről. Így aztán az üzlettel kapcsolatosan valóságos történelem tanítók az ő árucikkei, amelyek bejárják az Egyesült Államok nagy területét s jó hírnevet szereznek nemesak neki, de nekünk magyaroknak is. Egyik igen sikerült reklám-képét lapunk utolsóoldotti oldalán találhatja az olvasó.

ÜNNEPI ISTENITISZTELETEK. Vettük a következő sorokat: Értessük a sharoni, so. sharoni és sharpsvillei magyar atyáinkfiat, hogy folyó hó 17-én délelőtt 10 órakor az 1848 márczius 15-ike emlékezetére ünnepi istenitiszteleket tartunk. Minden jó hazafi tartsa kötelességének ott megjelenni. A so. sharoni és vidéki magyar ref. egyház nevében Az egyháztanács.

Értessitem Allegheny és vidéke magyar lakosait, hogy a „Szabadság, Testvériség, Egyenlőség“ magasztos eszméi kivívásának emlékére f. hó márczius 15-én d. u. 6 órakor a McClure avenuei presbiteryan templomban hazafias istenitiszteleket tartatnak, melyre minden igaz magyar honfitestvéries szeretettel meghívok. Allegheny, 1907. márczius 8. Az egyháztanács nevében Székely Sándor.

HEYDER BÉLA DARABJA

AZ AMERIKAI MAGYAR SZINHÁZ

Márczius hó 24-én délután 3 órakor fogja színrehozni HEYDER BÉLA new yorki honfitársunk darabját:

EGY SZOMORÚ HÁZIÚR, AKI A VIG-UTCZÁBAN LAKIK.

Ez a darab, amelynek utolsó felvonása New Yorkban játszik s amelyben ismerős new yorki magyarok szerepelnek, ötletes, jó és minden jelenetében megkapó.

Jó lesz idejekorán jegyekről gondoskodni.

Hazai Dolgok

Az örült nő koszorúja.

BUDAPEST. A képviselőházban, ahol már semmin sem csudálkoznak, minap mégis egy kis meglepetés érte a képviselőket. Egy koszorút hoztak a Házba. Pedig, aki halott itt volt, azt már eltakarították és a koszorút nem Budapestre kellett volna hozni, hanem Köröskénybe. . . .

A Ház kapusánál délelőtt tizenegy órakor egy feldult ábrázatu hölgy jelentkezett és a miniszterelnök után kérdezősködött:

— A miniszterelnökségen már jelentkeztem, de nem volt ott s mert okvetlenül át kell adnom neki ezt a koszorút, idejöttem.

— Minek ez a koszorú? — kérdezték.

— Az meg van ebben az írásban — és a hölgy egy fehér papírlapot mutatott. — Ez egy jóslat s itt meg van írva, hogy a kormány nagy bajban van. Azért hoztam neki ezt a koszorút. Ez az én kötelességem. Nem hagyhatom el ezt a kormányt, mikor veszedelemben van. . . .

A koszorú babérból való és szép fehér szalag díszíti. Megnyugtatták a különös hölgyet, elvették tőle a koszorút és csudálkozva olvasták a felírását, mely így szólt:

Emlékezni fogok rólad
Egy klasszikus írónak

A koszorút, minthogy Wekerle nem akarta elfogadni, feltették az újságíró-szoba egyik szekrényének tetejére, ahol Markovicsnak, a gyorsíró apjának szobra áll. S a Házban egy pillanatra temetési hangulat volt.

Ácslegényből mérnökdoktor.

BUDAPEST. Egy Lipták Pál nevű fiatal ember a napokban szerezte meg a mérnökdoktori címet, amelyhez eddig ebben az országban rajta kívül csak egy mérnök jutott. Erről a második mérnökdoktorról írják, hogy egy csabai tótnak a fia, aki az elemi iskolák elvégzése után ácsinas lett. Mikor felszabadult és immár ácslegénynek emelkedett, tanulni kezdett, persze magán-szorgalomból és rendes munkája elvégzése után. A szorgalmas fiatal ember a gimnáziumi osztályokból mindig kitűnően tette le a vizsgákat és az érettségi bizonyítványt is megszerezte. Mikor ennek birtokába jutott, Csaba város segítségével Budapestre jött s a műegyetemre iratkozott be. Az a kis segély, amit a várostól kapott, természetesen nem volt elég, úgy hogy egyetemi hallgató korában dolgoznia kellett, hogy fenntarthassa magát. A vizsgákat a műegyetemen is mindig kitüntetéssel tette le s mikor az egyetemet elvégezte, ott tartották tanársegédnek. Ma már ez az egykori ácslegény mérnökdoktor, akinek nem egy találmányát ismerik szakkörökben s akinek pályájához szép reményeket kötnek.

Öngyilkos gimnazista.

BEREGSZÁSZ. Fejér János városi főszámvevő János nevű fia, az itteni gimnáziumnak V-ik osztályu tanulója szíven lőtte

A BEVÁNDORLÓ

magát. A fiu már régóta betegesen ingerlékeny volt.

Felfalták a farkasok.

CSIKSZEREDA. Hering Leo csikkozma-kezett. Mintegy kilométernyire egy hatalmas nyolcz óra tájban szánján hazafelé igye-kezőt felfalták a farkasok. Hering mas ordas támadta meg, amelyet Hering, miután lovai az első ijedtségtől amugy is megijedtek, szerencsésen lelőtt. Látva, hogy az állat elesik, letette bundáját és az árokba esett ordast a szánra vonszolta. A lovak azonban talán ettől, vagy a közeledő farkasoktól megijedve, hirtelen elragadták a szánt és Heringet ott hagyva, hazavágtattak Kozmásra. Hering neje rögtön tisztábat volt a helyzettel és azonnal több falusi embert indított vissza a szánon, de mire a segítség a helyszínére érkezett, Heringnek már csak a fejét és összeroncsolt lábát találták meg. Felfalták a farkasok.

Hogyan sztrájkol a rendőr.

DEBRECZEN. A debreczeni rendőrlégénység a múlt év őszén fenyegető hangu beadványt intézett a városi hatóságokhoz, amelyben kijelentették mind a százan, hogy sztrájkba lépnek, ha fizetésjavítást nem kapnak. Végül Gyula főkapitány szigorú vizsgálót indított, amelynek folyamán kiderült, hogy a rendőrlégénység a szociáldemokraták befolyására és ösztökélésére írta alá a beadványt, de azért nem szűnt meg a mozgalom. Most aztán kiütközött a csendes sztrájk, amely abban nyilvánult, hogy a légénység tömegesen jelent beteget, azok pedig, akik már tíz évig szolgáltak, egymásután kéri nyugdíjaztatásukat, még pedig orvosi bizonyítvány alapján. Már a tíz év óta szolgáló légénység mindegyik tagja beadta nyugdíjazási kérvényét. Ez a csendes sztrájk, amint a debreczeni rendőrök mondják. A hatóságnak sok fejtörést okoz, hogy lehetne az ilyenfajta sztrájk ellen védekezni, mert a tömeges nyugdíjazás erősen megterheli a város nyugdíjalapját.

Egy földbirtokos rémtette.

FELSŐSZEMERE. Borsodmegye. Bittó Kálmán földbirtokos hirtelen támadt elmezavarában gazdaasszonyát, majd önmagát agyonlőtte. Bittó régóta buskomor agglény volt.

Agyonlőtt kis leány.

GYŐR. Borbély Kálmán cipész-mester többször szokott flobertpuskával vadászgatni. A vele egy házban lakó Kazáry Jenő 15 éves polgári iskolai tanulót is el-el szokta vinni magával. Minap délután 6—7 óra között Kazáry Jenő bement Borbélyékhöz s a falról lekasztotta a flobertet, hogy csókázni menjen. Horváth Mariska, Borbély Kálmán cipész fogadott 10 éves leánya a konyhában mosogatott, Kazáry a konyhán áthaladva, a munkálkodó Miczikére fogta a fegyvert:

— Miczike, meglövöm!

A konyhában dolgozó cipészlegény figyelmeztette a gyereket:

— Ifiur, ne játszó a fegyverrel, mert hát-

ha meg van töltve.

S alig mondta ki e szavakat, a ravasz lecsattant, a puska elsült s a kis leány vértől borítva, eszméletlenül terült el a konyha földjén. Borbély Kálmán kétségbeesetten rohant haldokló leányához, de az már agóniában volt. Borbély elkeseredésében revolvert fogott, hogy agyonlőjje magát s csak nagy erőfeszítéssel tudták kezéből a fegyvert kicsavarni.

A vigyázatlan Kazáry Béla elrohant hazulról és csak késő éjjel tudták előkeríteni, amikor a rendőrségre vitték, de nem tartóztatták le. Krisztinkovics Antal rendőrfogalmazó a helyszínére sietett, de a haldokló leányt már kihallgatni nem lehetett. Daczára a gyors orvosi segélynek, nem lehetett megmenteni s éjjel három órakor a kisleány meghalt.

A fiatal menyecske.

HÉTHÁRS, Sáros megye. Krenczer János nyolczvan éves aggastyán gyanus körül-

New York, Hazleton, Wilkesbarre

NÉMETH JÁNOS

v. cs. és kir. konzuli ügyvivő

Hajójegyekre, pénzküldésre és közjegyzői ügyekre a legmegbízhatóbb és legpontosabb banküzlet

Levélczim: NÉMETH JÁNOS

457 WASHINGTON STR., NEW YORK, N. Y.

ORFEUM

MÁSODIK AVENUE ÉS 8-IK UTCZA,
NEW YORK

Hochstimm és Blau üzletvezetők

Előadás minden este, vasárnap délután is.

Az előbbeni RIGÓ-féle cigányzenekar játszik

SZALAY SÁNDOR

vezetése mellett.

A művészek között van SALZER honfitársunk,

Tilly, Woelfling, Gerold, Huyler.

Az énekeseket Thienpont mester kíséri zongorán.

SZABAD BEMENET.

KITUNÓ MAGYAR KONYHA.

NEM FOGSZ SOHA SEMMIRE

SEM MENNI

ha nem beszélsz

ANGOLUL

Ha tanulni akarsz, keresd fel

CORTINA

NYELVÉSZETI AKADEMIÁJÁT

44 West 34-ik útca, New York

Harlemi fiók: 23 East 125-ik útca

Alapított 1882-ben.

GYORS ÉS KÖNNYŰ MÓDSZER

Tanulók feltűnően rövid idő alatt

bármily nyelvet megtanulnak.

KLEIN JÓZSEF

magyar étterme és kávéháza

809 FIFTH AVENUE

PITTSBURG, PA.

üzletemberek találkozó helye

Meleg ételek a nap minden órájában kapható. Eredeti importált füstölt húsárak raktára. Hazai módon készített sütemények. Frissítő italok.

mények között halt meg. Fiatal felesége azt vallotta, hogy férje a padlás létrájáról leest és szörnyet halt. A boncolás azonban a gyilkosság gyanúját állapította meg és az ügyesség a fiatal menyecskét letartóztatta.

Ős-magyar meghívó.

KASSA. Szalay László abauji főispán ünnepélyes beiktatása múlt hó 28-án volt. A beiktatási ünnepség fényes bállal végződött, amelyet a Schalkház-fogadó termében rendeztek. A rendezőség kiboocsájtotta az erre szóló meghívót, amelynek szövegét, zamatosságánál és érdekességénél fogva az alábbiakban közöljük. A meghívó szövege a következő:

„Mi alulirottak adjuk tudtára a jelenvelő Leveleinknek rendében mindeneknek, akiknek illik hogy midőn

almási Szalay László

Abauj-Torna Vármegye és Kassa szabad királyi Város Főispánjának installációja alkalmából az Ur 1907-ik esztendeje Bőjtelő havának 28-ik napján egybegyülekezendünk, akkoron a Generális Congregatiók és Theatralis Spectaculumok megtartatván, estvéli 9 érákor a Schalkházzal elnevezett vendégfogadó Nagy Szálájába vigalmasságra jelenünk meg, ahova is Urat és Uri Familiáját illő tisztelettel meginvitáljuk, hogy mulatozásunkban szívök szerint résztvenni ne terheltessenek.

Amidőn pedig jelen meghívó levelünkkel való meghívást köztudomásra hoznánk, lelkére kötjük kinek-kinek, hogy az idehajlitott Igazolásunkat a Szála kapujában szabad bejárásának és minden Jussának bátorságára felmutassa.

Minek nagyobb hitelül kiadtuk jelen hivatalos Pecsétjeinkkel megerősített Meghívó Levelünket, azt hozván a közigazság magával.

Kelt az Urnak ezerkilencszázhetedik évének Bőjtelő havának tizenhetedik napján Kassán tartott gyűlésünkben.“

Pénzhamisítók.

KECSKEMÉT. Az itteni rendőrség egy nagy pénzhamisító bandának jött a nyomára. A banda husz koronásokat gyártott s azokból nagy mennyiségűt le is foglalt a rendőrség. A banda feje egy Sziládi János nevű ember volt, aki már többször volt bűntette pénzhamisításért.

Meghalt a kanári madár miatt.

NAGYVÁAD. Szokatlanul tragikus körülmények között múlt ki Aponyi Lajos vonatvezető. A szerencsétlen ember a nagyléti állomás raktárába tért be, hogy az ott felhalmozott gabonás zsákok egyikéből néhány

szemet kivegyen, otthon levő kanára madara számára. Ebben a helyzetben érte Aponyi Lajost a katasztrófa, amely végzetessé vált a szegény vonatvezetőre. Amint ugyanis az egyik zsák kioldásával foglalatostkodott, a megbillent egyensúly következtében az egész zsákesemő leomlott s maga alá temette Aponyi Lajost. A szerencsétlen ember holttestét csak másnap találták meg a vasuti raktár alkalmazottai, amikor a leomlott zsákok átrakásához fogtak.

Elhunyt szabadsághős.

NYIREGYHÁZA. Nyiry Ferencz földbirtokos meghalt hetvennyolcz éves korában. Az elhunyt a szabadságharc egyik legvitézebb katonája volt. A legutóbbi alkotmányvédő harcban is kivette a maga részét és nagyobb összeggel járult a jóléti bizottság akciójához. Amikor egyik rokona, Nyiry Sándor volt honvédelmi miniszter, királyi biztosságot vállalt a darabant-korszakban Nyiry Ferencz és egész családja minden összeköttetést megszakított vele. Az elhunyt temetése Nyiregyháza város előkelőségének nagy részvételével ment végbe.

Molnár István halála.

SÁTORALJAUJHELY. Molnár István 48-as honvédszázados, Zemplén vármegyének 19 éven át volt főispánja, a főrendiház élet-hossziglan kinevezett tagja, 82 éves korában Sátoraljaujhelyen meghalt. Wekerle Sándor miniszterelnök apósát, Molnár Viktor nyugalmazott temesi főispán édesatyját gyászolja az elhunytban.

Letartóztatott váltóhamisító.

SZATMÁRNÉMETHI. Az itteni törvényszék elfogató parancsot adott ki Juhász Szilágyi József 34 éves napszámos ellen, aki ez előtt két évvel több érendrényi lakos nevére váltókat hamisított. Egy váltóhamisításon tetten is érték.

Öngyilkosság a fogházban.

TEMESVÁR. Bogyók Lenka ötvennyolcz éves asszony, a knézi méregkeverési bűnpör egyik fővádlottja, öngyilkos lett. Lepedőjét hurokká csavarta és az ablak vasrácsára illesztve felakasztotta. Mire az öngyilkosságot észrevették, már kiszenvedett.

CANADÁBAN

Winnipegben *Velejthy Vilmos* ur képviselői a Bevándorlót. Előfizetéseket felvehet és nyugtázhat. Ajánljuk őt honfitársaink figyelmébe.

OLVASÓINKHOZ.

DR. PÓLYA LÁSZLÓ ur ismét belépett lapunk munkatársai sorába. Mint ilyen előfizetési és hirdetési díjakat felvehet és nyugtázhat. Ajánljuk őt honfitársaink figyelmébe és pártfogásába.

RAJCS ZOLTÁN ur

Canadában és az Egyesült Államokban utazik a *Bevándorló* érdekében. Előfizetési díjakat felvehet és nevünkben nyugtázhat. *Rajcs Zoltán* urat különösen ajánljuk honfitársaink figyelmébe.

BARTHA JÓZSEF ur,

képviseli New Yorkban a *Bevándorlót*. Előfizetési és hirdetési díjak felvételére és nyugtázására fel van jogosítva. Ajánljuk őt honfitársaink és a new yorki magyar egyletek pártfogásába.

A Bevándorló kiadóhivatala.

Gross Ede Brandler L.

Yorkville Boulevard

előkelő magyar kávéház a felsővárosban
1293 MÁSODIK AVENUE
a 72. és 73 utczák között
Tulajdonosok:
GROSS EDE és BRANDLER L.
MINDEN NAP CZIGÁNYZENE
CZIGÁNYZENE
Kitünő magyar ételek és jó italok
Pontos kiszolgálás
POMPÁS BILLIÁRD ASZTALOK

THE "STATE BANK"

AZ ÁLLAM BANKJA.

378 Grand Street, New York City.

Elnök Richard O. L., alelnök Kohn Arnold, másodalelnök Burkett L. Walter, pénztáros
Vooris O. I., alpenztáros Kneisel János.

Tőke, felesleg, nyereség több mint \$1.000.000
Betétek több mint 15.000.000

Pénzküldeményeket elfogadnak a világ minden részébe.

Hajójegyek minden vonalra kaphatók.

ALAPITTATOTT 1889. EGYESÜLT ERŐVEL.

JACOB KLEIN

MAGYAR BANKHÁZ, HAJÓ- ÉS VASUTI ÜGYNÖKSÉG, KÖZJEGYZŐI IRODÁJA

1340 Penn Ave., PITTSBURG, PA., és 207—6th Ave., HOMESTEAD, PA.

KÜLDÜNK PÉNZT az ó-hazába olcsó áron és 30 nap alatt kézbesítjük a pénz átvételét igazoló postal feladó vevényt.

VESZÜNK ÉS ELADÜNK külföldi pénzeket. Pénzket elhelyezzük bármely hazai bankba, vagy a magyar királyi postatakarékpénztárba és beszerezzük az eredeti betétkönyvecskét.

ELADÜNK HAJÓJEGYEKET a leggyorsabb hajókra a hajótársulatok eredeti árán és utasaink a leggyorsabb vonattal a Pennsylvania Union depójáról továbbbittatnak New Yorkba.

ELFOGADÜNK BETÉTEKET A „HUNGARIAN AMERICAN SAVINGS & TRUST CO. JAVARA IS.

MAGYAR AMERIKAI TAKARÉK ÉS HITEL TÁRSULAT, DUQUESNE, PA.
Két százalék csekk számlára. Négy százalék betét számlára.

ALAPTŐKE ÉS FÖLÖSLEG \$175.000.00.

THE RISING SUN

BREWING CO.

Csehországi módon készülő sör
A legválogatottabb arany árpából, malátából és mézharmatos cseh komiból főzik.

FELTÉTLENÜL JOBB BARMILY
IMPORTALT SÖRNÉL.

ELIZABETH, N. J.

AMERIKAI DOLGOK

HARMINCZ MILLIÓS PÖR. A Pennsylvania Cukorfinomító társaság harmincz millió dollár kártérítés iránt pört indított a cukortruszt ellen, amiért ez, hogy a Pennsylvania Cukorfinomító társaság philadelphiai gyáratól megszabaduljon, a truszt embereiből néhányat az igazgatóságba beemlépésztett, akik aztán sikeresen is működtek: a philadelphiai cukorfinomítót bezárták. A társaság által indított harmincz millió pört, ha nem is az egész összeg erejéig, a társaság meg fogja nyerni.

DOWIE MEGHALT. Doie Sándor, a nyugalomba menesztett Zion Citybeli próféta Chicagóban meghalt. Dowie már öt hét óta ki sem mozdult szállodabeli lakásából s kevés számú hűnek maradt híve előtt ott tartotta az isteni tiszteletet. Dowie, mikor a Zion Citybeli botrányok nyilvánosságra kerültek, nemcsak hívei, de felesége és fia is elhagyták.

PÉNZ A SÁRBAN. A san franciscoi állampénztár fényes új ezüst pénzt szállított kocsin a presidioi katonaság részére. Amint San Francisco egyik sáros utcáján végighaladt a pénzzel megrakott szekér, fényes ezüst pénzek jelezték a kocsin nyomát. Egy zsák kiszakadt s a pénz kiesérgött belőle. A csillogó tallérokra persze egyszerre nagy tömeg ember verődött össze s mindenki markolni akart belőle. A katonák szuronyokkal szoritották vissza a népet, hanem azért még sem tudták mind a pénzt megtalálni. A tallérok kirkakott utcán még késő éjszaka is nagy tömeg ember kotorászott a pénz után a sárban.

MEGŐRÜLT IKREK. Maryland állambeli Baltimoreban Dillon James és Mátyás, negyven esztendő ikertestvérek egy és ugyanazon rögeszmében szenvedtek és ebből a rögeszméből kifolyólag egy és ugyanazon a napon megőrültek.

TÁNCZOLNAK, MERT MUSZÁJ. New York felsővárosában egy Scherer nevű matróz, aki alaposan be volt pálinkázva, az uton revolvert rántott s a járókelőket arra kényszerítette, hogy tánczoljanak. Aki nem akart engedelmessé válni, arra rástütötte a revolvert. 15 férfi és nő tánczolt hát ott reszketve a félelemtől, amíg egy rendőr oda nem tévedt és le nem fegyverezte a részeg matrózt, ki most már a börtönben ül.

KÜLÖNÖS TÖRVÉNY. Texas államban törvényt hoztak, hogy mindazokat a vonatokat, amelyek 30 percnél nagyobb késéssel érkeznek be valamely állomásra, ne engedjék tovább menni. A Southern Pacific vasútársaság egy vonatját is feltartóztatták ennek a törvénynek az alapján Houstonban. A társaság most perre vitte a dolgot azért, mert a postaszolgálat késedelmet szenvedett, a társaságot viszont az utasok perelték be kártérítésért. A fenti törvényt a vonatösszeütközések kikerülése céljából hozták.

GYÉMÁNTMEZŐ KENTUCKYBEN. Kentucky államban hatalmas, gazdag gyémántmezőket fedeztek fel. A gyémánt állítólag épolyp értékes és szép mint a transvaali. A gyémántmezők értékét öt millió dollárra teszik.

TEMPLOMRABLÓK. A new yorki 150. utcái római katolikus templomba két rabló, amint a sekrestye felől zajt hallott, revolverrel és a plébánossal együtt a sekrestyén keresztül a templomba mentek, természetesen revolverrel felfegyverkezve. A másik káplán pedig rendőrökért futott. A két rab-

A BEVÁNDORLÓ

ló, amint a sekrestye felől zajt hallott, revolvert rántott és a bejárat felé lött. A papok visszalöttek. A rablók, mikor észreveték, hogy baj van, az ablakon keresztül menekültek.

TÜZHALÁL. Brooklynban négy emberélet esett áldozatul a legrettenetesebb módon a pusztító tűznek. Egy óriás bérkaszárnnyában tört ki a tűz. A házban 18 család lakott. Egy olasz asszony két gyermekével együtt porrá égett és egy német származású napszámos megfuladt a füstben.

ELVESZETT MILLIÁRDOS. A California állambeli Los Angelesben a rendőség egy elveszett milliárdost keres. Meyerhauser Frigyesnek hívják, akinek most kellett volna üzleti évi gyűlésre menni. A 73 éves embert már napok óta keresik, de hiába. Azt hiszik, hogy az agg milliárdos elméje megzavarodott és az erdősekébe vonult remete életet élni.

ZÁTONYRA FUTOTT HAJÓ. A Pisa és a Queen nevű hajók a Chesapeake öbölben a vasárnapi rettenetes hóvihárban zátonyra futottak. A hajók még ma sem szabadultak meg kellemetlen, de nem veszedelmes helyzetükből.

UJ OPERA. Melba asszony, a világhírű énekesnő Hammerstein Oszkár és „egy dusszagdag, nem egészen new yorki ur”, aki állítólag Clark, Montana állam szenátora, társaságában egy operaházat akar építeni a new yorki Bryant Parkban, feltéve, ha a város a parkot erre a célra átengedi. A társaság alaptőkéje öt millió dollár.

ROOSEVELT FIA. Roosevelt Tivadar fia súlyos beteg volt, orvosai életeért aggódtak. A válság vasárnap éjjel volt. Archie-nak betegsége jobbra fordult s a professzorok szerint egy hónap múlva nyoma sem lesz.

MEGSZÖKTETETT GYERMEK. Marvin orvos kis fiát a Delaware állambeli Kitts Hammondból két olasz munkás megszöktette. A rendőség azt gyanítja, hogy a fiút az olaszok a Pennsylvania állambeli Rankinba vitték s hogy tervük a gyermeket addig maguknál tartani, amíg az orvostól nagy összegű pénzt ki nem zsarolnak.

LÉGBE RÖPÜLT.

Francia csatahajó pusztulása.

A touloni kikötőben felrobbant a Jena nevű francia csatahajó. A robbanásakor a hajón volt tengerészeknek száma a tisztekkel együtt hétszázat tett ki. Szinte esudásnak mondható, hogy nem pusztultak el valamennyien.

A halottak száma nyolcvan, a sebesülteké háromszáz. A robbanás okául azt mondják, hogy a felhalmozott lőpor önmagától gyuladt ki.

BOLGÁR KEDVESKEDÉS.

Petkoff miniszterelnököt meggyilkolták.

Méltán nevezik el a Balkánt Európa viharfészkének. A nyugalom ott soha helyre állni nem akar.

Most Bulgáriából érkezik ide a hír, hogy Petkoff kormányelnököt, amint a városi parkban sétálgatott, lelőtték. A tettest elfogták.

A Nagyvilágból

FERENCZ JÓZSEF ÜDÜLNI MEGY. Orvosi tanácsra Ferencz József a délfranciaországi Mentoneba akar menni üdülni. Az uralkodó már közelebb utra akar kelni, de utazása még azért mindig nem biztos, mert most is, mint rendszeren, „közbejött akadályok” miatt nem hagyja el birodalma területét.

MEGRENDSZABÁLYOZOTT HORVÁTOK. A horvát tartománygyűlés egy küldöttsége járt Ferencz Józsefnél és arra kérték, hogy teljesítse azt a határozatilag kimondott és most elébe terjesztett kérésüket, hogy a Fejérváry-kormány idejében sajtóvétség ért megbüntettetteknek kegyelmezen. Ferencz József, aki a más jogaira tekintettel alig szokott lenni, — mint a magyar nemzeti küzdelem mutatta — felháborodott a horvát küldöttség kérésén, mert abban az ő kegyelmezési jogaiba való beleavatkozást látott. Felháborodásának meglehetősen kemény szavakban adott kifejezést.

MAGYAR HAJÓTÁRSASÁG. A Norddeutscher Lloyd egy tisztviselője azt állította, hogy a hajótársulatok által szervezett új fiumei hajóvonal már befejezett tény s hogy Andrassy Gyula gróf a Cunard társaságot ebbe bele fogja vonni és az ő önálló Fiume-New York hajóvonalát be fogja szüntetni, illetve az új hajótársaság által megállapítandó menetrendhez alkalmazni.

RÓMA JUBILEUMA. Ötven éve lesz 1911-ben, hogy Róma Olaszország fővárosa lett. Erre a jubileumra egy nagy kikötőt fognak építeni, amelyen a legnagyobb tengeri hajók is horgonyt fognak tudni vetni.

HONDURAS JELENTÉSEI. Honduras elnöke egy újságíróhoz menesztett sürgönyében azt írta, hogy Honduras győzelme biztos Nicaragua fölött, mert „a lelkes katonaság ne mismer csak egy jelszót: Előre!” — Nicaragua szerint viszont Bonilla hondurasi köztársasági elnök és hadvezér szerencsétlen hadműveletei miatt már szökdösni kezdenek a katonák a hondurasi hadseregből.

NYOLCZ KIVÉGZÉS EGY NAP. A balti tartomány Mittau és Wetden nevű városaiban egy nap alatt nyolcz embert végeztek ki, amiért azok egy felkelés alkalmával a katonaságot megtámadták.

VÉRES TEMETÉS. Lodzban vasárnap egy kapitányt meggyilkoltak. Mikor a kapitány koporsója előtt nem vették le a polgárok kalapjukat, a katonák a tisztekkel élőkön a nép közé rohantak és nagyon sok embert összekaszaboltak.

A SZAVATARTÓ TÖRÖK. Évekkel ezelőtt az Egyesült Államok egyezséget kötöttek a török kormányval, melyben az utóbbi az Egyesült Államok által Törökországban létesített iskolákat és intézeteket elismeri. Ennek az elismerésnek azonban a törökök még mai napig sem adtak kifejezést, a mely miatt az Egyesült Államok most erősebben fognak fellépni.

UJ SZÉL FUJ. Perzsiában az új sah új életet akar teremteni. Alkotmányos országot akar csinálni Perzsiából. Az ipar és kereskedelem fejlesztésére hívja fel népét s e felhívásának hamarosan lett is fogantatja. Egy társaság alakult Teheránban, amelynek az a célja, hogy az európai áruk bojkottálásával a népet a honi ipar használatára szorítsa.

A VÖRÖS KILENCZES.

Angol bűnügyi regény.

ELSŐ RÉSZ.

(Ötödik folytatás.)

Közvádló: Hát este?

Tanu: Akkor sem.

Közvádló: Egész nap a Laytonné kiszolgálásával volt elfoglalva?

Tanu: Igen.

Közvádló: Kérdezősködött Laytonné a férje után?

Tanu: Igen. Délután és este legalább tizszer kérdezte, hogy nem jött-e haza.

Közvádló: Hány órákor szünt meg az ön szolgálata asszonya mellett?

Tanu: Este kilencz órákor. Azt mondta, hogy szükségtelen többet bejönnöm hozzá, ha csak nem esőngyet.

Közvádló: Mit csinált ön ezután?

Tanu: Szobámba mentem varrni.

Közvádló: Volt-e Laytonnének ágya mellett éjjeli szekrény, mikor ön a szobából kiment?

Tanu: Oh igen, az éjjeli szekrény mindig ott állott.

Közvádló: És különféle tárgyak voltak rajta?

Tanu: Igen, vizes üveg, pohár, meg egy üveges pasztilla.

Tanu: Volt az üvegesén felírás?

Tanu: Igen. Az volt rajta: „Méreg.“

Közvádló: Tehát azok a morfium-pasztillák voltak, amiket Laytonné szedett?

Tanu: Igen.

Közvádló: Milyen színűek voltak?

Tanu: Fehérek.

Közvádló: Hány pasztilla volt az üvegesében?

Tanu: Nem tudom biztosan. Gondolom tiz-tizenkettő.

Közvádló: Mivel az üvegesére „méreg“ volt írva, tehát tudhatta mindenki, hogy veszedelmes szer?

Tanu: Tudtuk is. Laytonné maga mondta nekem, hogy ha valaki egyszerre három-négy pasztillát venne be, olyan álomba esnék, amelyből többé fel nem ébredne.

Közvádló: S megengedhetőnek tartották, hogy ily erős altató szert szabad használatára bizzák a betegnek?

Tanu: Oh igen. Rendkívül óvatos nő volt az én asszonyom. Nagyon ragaszkodott az élethez és szörnyen félt a haláltól.

Közvádló: Voltak az asztalon még más tárgyak is?

Tanu: Igen, tinta, toll, papiros, meg egy könyv.

Közvádló: Hány órákor feküdt ön le?

Tanu: Azt nem mondhatom meg pontosan. Tizenkét óra lehetett.

Közvádló: Hol volt a szobája?

Tanu: A második emeleten.

Közvádló: S a Laytonnéé?

Tanu: Az elsön.

Közvádló: Ha ön kilépett a hálószobájából a folyosóra s a karfán áthajolt, leláthatott-e a földszintre?

Tanu: Igen.

Közvádló: Ön tehát, mint mondja, tizenkét órákor feküdt le. Hazajött a vádlott, mielőtt ön lefeküdt?

Tanu: Igen. Éppen vetkőztem, mikor a külső ajtót nyilni és záródni és a kocsit elrobogni hallottam. Halkan kiléptem a folyosóra s a karfán áthajolva lenéztem, hogy csakugyan Layton ur jött-e haza. Amint tekintettem, abban a pillanatban láttam, hogy eloltja a gázlámpát.

Közvádló: S egyebet nem látott?

Tanu: Nem.

Közvádló: Nem is hallott?

Tanu: De igen. Hallottam valamit. Ott maradtam a folyosón s úgy tetszett, mintha nagyon sokáig tartana, amíg Layton ur megmozdult. Úgy hiszem, öt-hat perc múlt el, míg végre hallottam, hogy halkan és óvatosan indul felfelé a lépcsőn. Lehet, hogy képzelődtem, mivelhogy olyan sokáig ültem egyedül a szobámban, de a mélységes esendőtől, ami a házban volt, meg a Layton ur szokatlanul halk járásától szinte félelem támadt bennem — magam sem tudtam, miért. Mindenfelét elképzeltem.

Közvádló: Hagyjuk az ön képzelődéseit. Hallott-e vádlott léptein kívül még másokat is?

Tanu: Nem vagyok benne bizonyos. Nem mondhatom. Egyáltalán eszembe sem jutott, hogy Layton uron kívül még más is lehet ott s mégis lehetetlen volt mindenfelét nem képzelnem. Megvallom őszintén: annyira izgatott és ijedős voltam, hogy beszaladtam a szobámba és bezárkóztam. Azután a kulcslyukra tettem a fületem és úgy hallgatóztam. Hallottam is Layton ur hálószo-

bája ajtajának a nyílását.

Közvádló: S aztán?

Tanu: Félíg már úgy is le voltam vetkőzve — hát lefeküdtem.

Közvádló: Mélyen aludt?

Tanu: Nem. Hirtelen felébredtem s úgy tetszett, mintha a külső ajtó ismét kinyílt volna. Reszketve feküdtem az ágyamban, de mivel többet nem hallottam, ismét elaludtam.

Közvádló: Nem hallott kiáltást, erősebb hangokat?

Tanu: Semmit.

Közvádló: Mélyen aludt ekkor?

Tanu: Nem. Elszunnyadtam ugyan, de fel-felébredtem, legalább huzszor. Oh, mennyi szemrehányást tettem magamnak azóta, hogy nem volt bátorságom lemenni a lépcsőn, mikor Layton ur a gázt eloltotta.

Közvádló: Rendszerint hány órákor szokott felkelni?

Tanu: Fél nyolczkor, ha Laytonné előbb nem hívott.

Közvádló: Márczius 26-án reggel is ebben az órában kelt fel?

Tanu: Nem. Már hat órákor vagy egy-negyed hétkor fenn voltam. Pontosán nem mondhatom meg, mert nem néztem az órára.

Közvádló: Miután felöltözött, lement?

Tanu: Igen, gertyával, mert még sötét volt.

Közvádló: Hallot valami neszt a házban?

Tanu: Egy hangot sem.

Közvádló: Hallgatódzott a Laytonné szobája ajtaján?

Tanu: Pillanatra megálltam előtte, de nem hallottam semmit.

Közvádló: Mit csinált azután?

Tanu: Lementem az előcsarnokba.

Közvádló: A külső ajtóhoz?

Tanu: Igen.

Közvádló: Melyik részen volt ott a ruha-fogas?

Tanu: Balkéz felől, ha belülről vesszük.

Közvádló: Megnézte a fogast?

Tanu: Meg.

Közvádló: Láttá?... .

Tanu: Hogy Layton ur kabátja a rendes helyén esüngött.

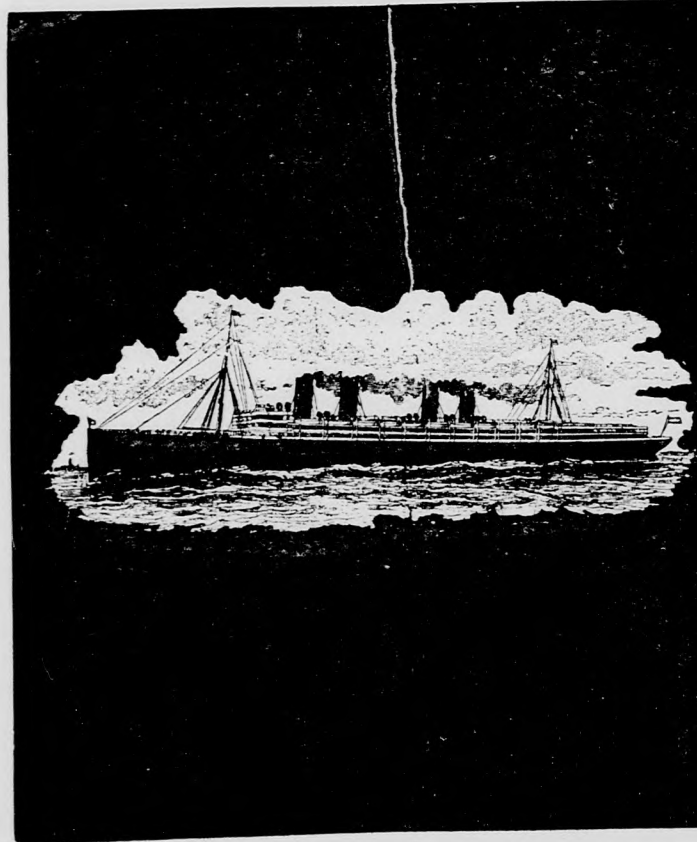
Közvádló: Bizonyosan tudja ezt?

Tanu: Igen.

Közvádló: Ráismerne arra a kabátra?

Tanu: Mindenesetre. Nagyon feltűnő a kelméje.

Közvádló: Ez az?

KISSE MIL
104 SECOND AVE.
A 6^{IK} UTCZA SARKÁN NEW YORK,
A LEGELSŐ MAGYAR BANK,
HAJÓJEGY ÉS PÉNZKÜLDŐ IRODA.
IRJON BORITÉKÉRT ÉS ÁRJEGYZÉKÉRT.

A BEVÁNDORLÓ

(Felmutatnak a kabátot.)

Tanu: Ez

Közüvdló: Vádlottnak kalapja is ott volt a szokott helyén?

Tanu: Nem, az nem volt ott.

Közüvdló: Megnézte az ajtót?

Tanu: Meg.

Közüvdló: Talált rajta valami különöset?

Tanu: Igen. A láncza nem volt beakasztva és az ajtó nem volt bezárva, amit pedig Layton ur sohasem mulasztott el, mikor későn jött haza. Ha az ur otthon volt, az inas szokta bezárni és elreteszeln az ajtót. Mikor ezt láttam, azt gondoltam magamban, hogy mégsem esalódtam hát, mikor éjszaka másodszer is nyilni és zárodni hallottam az ajtót.

Közüvdló: Folytassa és beszélje el mindazt, amit ezután tett.

Tanu: Nagyon meg voltam ijedve s tüdőm egy darabig, hogy mitevő legyek. Azután egyszerre csak eszembe jutott, hogy lejövet észrevettem volt, hogy a Layton ur hálószobájának az ajtaja ninesen becsukva.

Halkan felmentem, megnézni, hogy csakugyan jól láttam-e. Az ajtó csak be volt támasztva s amint óvatosan rátettem a kezeimet a kilisesre, rögtön benyilt. Mivel kötelességemnek tartottam értesíteni az urat, hogy a külső ajtó nem volt bezárva, megkoczkáztattam, hogy belépjek a szobába és beszéljek.

Feltartottam a gyertyát a fejem fölé s legnagyobb meglepetésemre láttam, hogy a szobában senki sincs s hogy az ágy egész éjjel nem volt használva. Most már bátran léptem beljebb s csakugyan meggyőződtem róla, hogy senki sincs a szobában, de nem is volt. Most kezdtem csak igazán aggódni és sietve mentem a Laytonné ajtajához. Kopogtattam, de nem kaptam feleletet. Ujra meg újra kopogtattam, és egyre sem szólt senki. Végre benyitottam az ajtót és beléptem. Lábujjhegyen mentem oda és fölébe hajoltam. Laytonné mozdulatlanul feküdt az ágyában. Majd hogy el nem állott a szíve verése, amint az arcára néztem — oly ijesztő volt. „Asszonyom, asszonyom!” kiáltottam és megérintettem a vállát. Nem mozdult, nem szólt. Ismét kiáltottam s kissé megráztam — ekkor ötlött hirtelen eszembe a borzasztó való. . . . Fölemeltem kissé, — visszaesett a vánkosra. . . . Ami ezután történt, azt alig tudom elmondani. Elkezdtém sikoltozni s úgy hiszem, göresöket is kaptam. Csak arra emlékszem, hogy a eselédék beszaladtak a szobába és én rámutattam az asszonyunk holttestére.

Közüvdló: Emlékszik, hogy olyasmit mondott, mintha Layton meggyilkolta volna a feleségét?

Tanu: Nem esküdhetem meg rá. Lehet, hogy ez csakugyan mindjárt eszembe jutott, amint elgondoltam, hogy milyen borzasztó házaseletük volt s hogy csak tegnap is mi történt köztük.

Közüvdló: De kis idő múlva nyugodtabb és csillapultabb leti?

Tanu: Igen.

Közüvdló: A eselédék közül valamelyik elszaladt a rendőrségért?

Tanu: Igen. Kevéssel azután belépett Rumley Rich rendőrtisztviselő.

Közüvdló: Mik voltak az első kérdései, miután meggyőződött arról, hogy Laytonné meg van halva?

Tanu: Kérdezte, hogy változott vagy más helyen van-e valami a szobában, mire én azt feleltem: „Nem, minden úgy maradt, ahogy

találtam, mikor jöttem.”

Közüvdló: Ez a kérdés természetesen reáirányozta önnek a figyelmét az ágy mellett álló éjjeli szekrénykére?

Tanu: Igen.

Közüvdló: Ugyanolyan állapotban volt rajta minden, mint az előző este, mikor ön a szolgálatát elvégezve szobájába tért?

Tanu: A tinta, toll, papíros még ott volt. A vizes üveg szintén, csak hogy kevés viz volt benne. De ijedelemmel láttam, hogy a morfium-pasztyillás üvegese egészen üres. Figyelmeztettem is rá a rendőrtisztviselőt. Amint a kandallóhoz fordultam, annak a párkányán láttam a vizes poharat, mely este az éjjeli szekrényen volt.

Közüvdló: Azt mondta ön, hogy Laytonné akkornap, márczius 25-én valami irásokat és nyugtákat említett, amik nála vannak s amiket a vádlott szeretne megkapni. Tud-e ezekről az irományokról valami közelebbit?

Tanu: Nem tudok.

Közüvdló: Nem tudja, megtalálták-e a Laytonné halála után?

Tanu: Nem tudom.

Közüvdló: Layton urat reggel hét órakor látta a házba lépni?

Tanu: Igen.

Közüvdló: Volt rajta felsőkabát?

Tanu: Nem volt.

Közüvdló: Vett észre az arcán valami feltűnőt?

Tanu: Nagyon sápadtnak és elkényszeregettnak látszott, mintha nem aludt volna és borzasztó éjszakája lett volna.

Közüvdló: Volt rajta felső kabát?

Tanu: Nem.

Közüvdló: Elég.

A vádlott, nyilván megegyezőleg azzal a védelmi rendszerrel, melyet maga elé tűzött, csak néhány kérdést intézett a tanuhoz.

Vádlott: Azt mondja, hogy márczius 25-én délelőtt a nőm hálószobája mellett levő szobában hallotta, hogy párbeszédünk ingerült hangon folyt, hogy fennszóval beszélünk s az én hangom erősebben hallatszott?

Tanu: Igen, ezt mondtam.

Vádlott: Azt akarja ezzel mondani, hogy igen hangosan és indulatosan beszéltem?

Vádlott: Igen, ezt akartam vele mondani.

Vádlott: Ragaszkodik ez állításához?

Tanu: Természetesen.

Vádlott: Valamint ahhoz is, hogy fenyegetésekkel illetem a nomet?

Tanu: Mindenesetre.

Vádlott: Ahhoz is, hogy már előbb gyakran fenyegettem a nomet?

Tanu: Igen.

Vádlott: Ugyanolyan erős és indulatos hangon, mint ezen a napon?

Tanu: Nem, nem éppen olyan hangosan és indulatosan, de azért nem kevésbé ijesztő volt.

Elnök: Személyes nézetét nem kívánjuk hallani. Szoritkozzék csak a tények előadására.

Vádlott: Tudja azt, hogy az életem forog koczán?

Tanu: Igen.

Vádlott: S hogy az a tanuság, amit ellenem tett, ha nem is teljesen, de majdnem megsemmisítő reám nézve?

Tanu: Ahhoz nem értek. Csak azt vallottam, ami igaz.

Vádlott: Nem gondolja, hogy ellenem való elfogultsága elég erős ahhoz, hogy képzeletét és itéletét megvesztgesse?

Tanu: Ha ezzel azt akarja mondani, hogy én csak úgy kitalálom azokat a dolgokat, a mik önnek ártanak, az nem áll. Csak azt mondtam, amit hallottam.

Vádlott: Csakugyan hallotta, mikor én a szobából kimentem, hogy nóm azokat a már jegyzőkönyvbe vett szavakat kiáltotta utánam, hogy én kívánom az ő halálát, de ő nem fog meghalni, ha csak meg nem ölöm?

Tanu: Igen, hallottam.

Vádlott: Hallotta, hogy utánam kiáltotta, hogy gazember vagyok?

Tanu: Hallottam.

Vádlott: Ama végzetes éjszaka eseményeinek a leírásában azt mondta ön, hogy miután a külső ajtót nyilni és zárodni hallotta, kijött a szobából s a karfán áthajolva letekintett az előcsarnokba?

Tanu: Igen, úgy volt.

Vádlott: Egészen bizonyos abban, hogy én voltam?

Tanu: Igen, rajta volt a felsőkabátja s mivel lábujjhegyre kellett állania, hogy a lángot lecsavarhassa, a világosság egyenesen az arcába esett s én tisztán láthattam.

Vádlott: Világosan látta az arcomat?

Tanu: Olyan világosan, mint most.

Vádlott (türelmetlen mozdulattal): Akkor nines több kérdezni valóm.

VI.

A TÁRGYALÁS UTOLSÓ NAPJA. KIVONAT EGY HIRLAPI TUDÓSÍTÁSBÓL.

A neje meggyilkolásával vádolt Layton

DEUTSCH TESTVEREK

BANKHÁZA

317 East Houston st., NEW YORK.

Törvényes képviselői a legjobb hajóvonalnak, Hamburg, Bréma, Rotterdam, Antwerpen vagy Fiumén át a Cunard vonalon.

Pénzküldemények továbbítására az ó-hazába a legmegbízhatóbb cég.

KÖZJEGYZŐI HIVATAL.

M a g y a r k ö l c s ö n k ö n y v t á r , t ű z b i z t o s í t á s , c s o m a g o k k i h o z a t a l a é s h a z a s z á l l í t á s a .

Levélczím:

DEUTSCH BROS.,

317 East Houston st., NEW YORK.

MONOPOL KÁVÉHÁZ

RUDNER és ROTH, tulajdonosok

NEW YORK 145 Második Avenue, a kilencedik utca sarkán

Kitűnő ételek és italok

A Magyaroknak Kedvenc találkozási helye

Szombat és vasárnap este elsőrangú cigányzene

Eduárd elleni bűnpör esküdszéki tárgyalása tegnap későn este igen különös és kevésbé kielégítő módon ért véget. Hogy a közönségnek a végtárgyalás iránt való érdeklődése példátlanul magas fokot ért el, ezt bizonyítja amaz egyének rendkívüli nagy száma, akik a tárgyalási terembe beboacsátást nem nyerhettek.

Az előző napon a tanúk kihallgatása be volt fejezve s a hallgatóság élénk, csaknem kínos feszültséggel várta, hogy a vádlott miként fogja magát védelmezni.

Ez a védelem — ha ugyan annak lehet nevezni — éppen olyan meglepő, mint rövid volt.

A vádlott először is azzal fordult az elnökhöz és az esküdtekhez, hogy a megidézett tanúk nagyobb része, ugymond, becsületesen és igazsághoz híven vallottak s ha mégis egy s más valótlan és ferdtetés csuszott be vallomásaikba, ez nem annyira annak a szándéknak tulajdonítandó, hogy feketébb színben tüntessék fel a dolgot, mint a valóságban voltak, hanem inkább tévedésekre, vagy hibás észleltre vezethető vissza. Egy esetben, tudniillik White Ida tanu esetében, valami megmagyarázhatatlan elfogultság okozhatta ezeket a tévedéseket.

Gyakran fordult már elő, folytatta a vádlott és sokszor is fog még előfordulni a világon, hogy egy ember a maga hibáján kívül ily szerencsétlen dologba bonyolódik bele s képtelen arra, hogy ártatlanságát szóval és tényekkel kiderítse. Olykor a becsület, olykor a lelkiismeret akadályozza ebben. Az ő esetében a becsület és a lelkiismeret egyaránt zárva tartja ajkát s mindaz, amit a maga előnyére felhozhat, csupán ártatlanságának a kijelentése, melylyel a tanuvallomásoknak és bizonyítékoknak csaknem áttörhetetlen sorfalát állították szembe.

Az ő számára nincs egyéb hátra, mint ünnepélyesen kijelenteni, hogy az ellene felhozott vád, amely miatt most itt áll, valótlan s hogy ő a bűntény szennyétől oly tisztán járul bírái elé, miként ők maguk. Amit valóban és igazán lehet mondani, az az, hogy jelmeze hordja a vád czáfolatát.

Gyakran történik, hogy a büntetés enyhítése czéljából ismerős tanúk kedvező vallomásaikra hivatkoznak. Ő azonban ily tanúkról lemond, mert felfogása szerint az ezekre való hivatkozásban félig-meddig bevallása rejlenék annak, hogy ő itt mint bűnös és nem mint ártatlan áll.

Hogy mily gyöngéknak, erő híján valóknak fognak e szavak ama férfiak előtt hangzani, akik fölötté itélmi hivatvák, azt ő nagyon is jól tudja, de nem változtat rajta. Ez a körülmény is csak egy része annak a végzetes hálónak, amelybe ő bele van bonyolódva.

Hogy nevével szerencsétlen házasetet élt, az tagadhatatlanul igaz. De ő, a vádlott, életének e válságos és komoly forduló pillanatában is tagadja a bíróságoknak amaz önkényesen maguknak tulajdonított jogát, hogy az embernek legbensőbb valóját is leplezzék és kíméletlen közszemlére tegyék ki azt, amit ő mindenki előtt palástolni óhajtott. Ha az a veszély, amelyben most forog, tiszszerte nagyobb lenne is, ő mégsem folyamodnék soha ahhoz az eszközhöz, hogy másokat ily dologba belevonva, őket befeketítse és elvádoltassa, mint ez ő vele történt.

„Alig lehetek kétségben az iránt,“ így fejezte be szavait a vádlott, „hogy verdiktjük miképp fog hangzani. Az önök helyében valószínűleg én is úgy itélnék, mint önök fog-

nak. Ámde mindazonáltal megmarad az a komoly tény, hogy a törvény betűje szerint igazuk van, de valósággal nincs. Bele kell nyugodnom abba, hogy hagyom az ügyet úgy amint önök elé állítottam s várom a kimenetelét, habár életem elvesztését jelentené is.“

Ily súlyos váddal szemben ily gyöngé és ily különös védelem példátlanul áll az esküdszékek történetében s mégis tagadhatatlan, hogy a vádlott mély komolysága és meggyőzően őszinte hangja az összes jelenvoltagekra mély benyomást tett s hogy a bámulatot kifejező suttogás, mely a beszéd után keletkezett, csalhatatlan jele volt a rokonszenynek.

Rövid szünet után felállt az államügyész, hogy összefoglalja a bizonyítékok eredményét és jogilag világos, találó fejtegetései csakhamar eloszlatták azt a benyomást, melyet a vádlott komoly méltósága ejtett.

A fennforgó körülmények között, szólt a főállamügyész, a vád rövidebbre fogható, mint rendesen. Neki kötelességet kell teljesíteni és reményli is, hogy minden helytelen szigor és kíméletlenség nélkül fogja teljesíteni. A tárgyalás során felmerült bizonyító adatok, szerencsétlenségre, nagyon is világosan szólnak a vádlott ellen és szerencsétlenségére a vádlott csakis súlyosította a maga helyzetét.

Nem érzelmi, hanem jogi álláspontból van itt szó és igazságot kell szolgáltatni. A vádlott maga is megengedte az ellene szóló tanuvallomások igaz voltát, ezeket a megszorításokat egyszerűen elhallgatta s beérte azal, hogy bizonyos titokzatos leplezgetéssel valaminő gyanút ébresztszen, mely azonban senki előtt sem világos s melynek maga sem mert nyílt, világos felháborodott ellenmondással kifejezést adni.

Mivel a vádlott tartózkodott attól, hogy a bizonyítási eljárás kétes pontjaira egyenesen rámutasson, ő, a főállamügyész fog e feladatra vállalkozni s iparkodni fog elszlatni az esküdteknek legesekélyebb kételyét is, ha ugyan ilyen kétely egyáltalában fennförog.

Ami először is a felsőkabátot illeti, a következőt tartja megjegyzendőnek: A vádlott nem tagadta, hogy azt a kabátot azon a napon, melyen Moorehouse Jakab nevű kocsisával annyi különféle helyre vitette magát, csakugyan viselte s csakis mikor éjjeli házatértéről volt szó, tette meg a kísérletet, hogy megingassa a kocsis tanuvallomását ama körülményre nézve, hogy a felsőkabát akkor is rajta lett volna, mikor a Prévost-féle vendéglőből kijött s háza előtt a kocsiból kiszállott. Hogy miért kísérte meg a kocsis tanuskodását éppen erre a pontra nézve megdönteni, érthetetlen. Ő, a főállamügyész, behatóan fontolgatta a dolgot és csupán arra az egy következtetésre jutott, hogy a vádlott kételyt akar támasztani az esküdtekben arra nézve, ha vajjon csakugyan ő volt-e az, aki tíz perczel éjjel előtt a vendéglőből távozott és a kocsiba beült s azt a gondolatot akarta bennük kelteni, hogy nem ő volt s hogy nem is ő szállott ki aztán a kocsiból s ment be a házba.

De feltéve is a példa kedvéért, hogy ez állításnak csakugyan van tényleges alapja, nem könnyű volna-e a vádlottnak kimutatni, hogy márczius 25-én éjjel előtt tíz perctől márczius 26-án reggel 7 óráig hol tartózkodott? Hiszen valaki bizonyára láthatta volna valahol s ha, a vádlott megnevezett volna egy vagy más személyt, aki látta, ezzel olyan józan alapon nyugvó alibit szolgálta-

tott volna, amelyet fontolóra venni mindenkinek, aki arra hivatva van, kötelessége lenni. Sőt egyenesen ki meri jelenteni, hogy a világnak semmiféle esküdszéke sem mondaná ki a vádlottat bűnösnek, ha ily bizonyítékok megállapíthatók és felhozhatók lennének. Mert így be lenne bizonyítva, hogy a vádlott márczius 25-én délelőttől márczius 26-án reggelig nem is látta a nejét s mint-hogy a szerencsétlen nő halála e két nap között való éjszakán következett be, a vádlott elítélése egyszerűen képzelhetetlen volna.

Ámde a vádlott, nem hogy megkísérelte volna bebizonyítani ez alibit, ami pedig valóban nem lehetne tulságosan nehéz, siralmasan hatástalan beszédében erről a körülményről sem emlékezett meg.

A főállamügyész ezután igen röviden, de világosan és találóan érintett meg minden egyes bizonyítási pontot, melyről a vádlott hallgatott s felvilágosítani nem igyekezett. Ott volt például az a hölgy, kivel a Bloomsbury-téren találkozott s kit aztán a Prévost-féle vendéglőbe vitt, ahol vacsorát hozott, melyhez azonban hozzá sem nyult egyikük sem — ami eléggé bizonyítja, hogy ugyanakkor egész más dologgal voltak elfoglalva. A hölgyről hallott tanuvallomások megdöntetlenül igazak. Az a hölgy nem volt árnyék, nem volt képzelten tünemény, hanem valóságos husból és vérből való élő lény. A vizsgálatnak minden fáradozás mellett sem sikerült e nő nyomára jutni és nagyon alapos volt a feltevés, hogy valahol elrejtőzve tartózkodik, nehogy törvény elé állítsák s ő is a vádlottak padjára kerüljön.

A vádlott nem tagadta e hölgy létezését, valamint azt sem, hogy több óráig vele volt. Képzhető-e csak egyetlen lehetősége is annak, hogy nem hivatkoznék e hölgyre ártatlansága beigazolása végett, ha csakugyan ártatlan volna, vajjon az az ismeretlen hölgy nem jelentkeznék-e önként is, hogy a vádlottat kimentse?

Beszédében hivatkozott a vádlott a becsületre és lelkiismeretre, azt akarván azzal jelezni, hogy őt a becsület és lelkiismeret készíti erre a különös magatartásra s a védekezésnek e sajtászerű módjára. S mégis meglehet, hogy a lovagiasságnak valami ro-

Kelet Ohio legbiztosabb
MAGYAR BANKÜZLETE
LAMBERT FRIEDL
a Wm. Grossman & Co., cég utódja,
volt cs. és kir. konzuli tisztviselő
Hajójegyek—Közjegyző—Pénzküldés
Levélczim: LAMBERT FRIEDL
325 Market Street, Steubenville, Ohio

DAVID REID & CO.
Room 22, Stanley Block,
FIGYELMÉBE.
WINNIPEG, Manitoba, CANADA.
Magyarok, kik Canadában telepedni szándékoznak, kaphatnak 160 hold első osztályú sik-fekvésű művelés alatt álló szántóföldet, lakóház és mindenféle gazdasági épületekkel felszerelve, fél buza termés törlesztésre, a vételnél csupán 1 dollár fizetendő holdanként készpénzben.
Minden felvilágosítással készséggel szolgálunk, ha magyar nyelven e címre fordulnak:
DAVID REID & CO.
Room 22, Stanley Block,
WINNIPEG, Manitoba, CANADA.
GAZDÁLKODNI AKARÓ MAGYAROK

szul értelmezett fogalma vitte arra, hogy büntetésait a palástoló homályban hagyja. Am jobb lett volna neki, ha a becsület és lelkiismeret szavától akkor vezéreltette volna magát, mikor megkötötte a végzetes ismeret-séget azzal a leánnyal, aki utóbb a neje lett.

Elégé bebizonyult, hogy e házasság körül vonzalomról szó sem volt, legalább a vádlott részéről nem. Kétségtelen tény, hogy a nejét csak a pénzért vette el s tény, hogy a nő halála neki csak hasznára lehetett. Eleendő ok lehetett tehát arra, hogy nejétől megszabadulni kívánjon és ez az ok nem is tartozik a különlegességek közé, mert a bűnyek történetében ez a tragédia sokszor fordult már elő. Mint a vádhatóság képviselője, nem akarja tulságosan szorítani a vádlottat, ki nevelt és művelt ember és bizonyára egész súlyosságában tudja felfogni helyzetét, habár ezt külsőleg nem mutatja. De feladatának tartja, hogy lelkére kösse az esküdteknek, hogy ne indíttassák magukat ezélatévesztett érzelmeskedés által arra, hogy a kötelesség egyenes útjáról letérjenek. Itéletüket az előttük levő tanuvallomások és bizonyítékok szerint kell formálniok és ő benső vonakodással és sajnálattal kénytelen kijelenteni, hogy e bizonyítékok csupán egy eredményre vezethetnek.

(Folytatás következik.)

I. BOSS
111 SECOND STREET — — — PASSAIC, N. J.
Mindenféle szivarok és dohányok importálója.
KÜLÖNÖSEN JÓ A KOSSUTH ÉS GRÓF
BATTHYÁNYI DOHÁNY
Megrendelések nagyban és kicsinyben vidékre is

KÉPVISELŐINK.

A Bevándorlót a következő urak képviselik a következő helyeken olykép, hogy előfizetési díjakat felvehetnek és nevünkben nyugtázhatnak:

Krupcsinszky Adolf urElizabethport, N. J.
Makray Jenő urSouth River, N. J.
Panykó István urNew Brunswick, N. J.
Diviky Károly urBridgeport, Conn.
Perbeth Ferencz urUnion City, Conn.
Getsy János urTorrington, Conn.
Szendri Tóth István urHeilwood, Pa.
Sághy József urWells Creek, Pa.
Torhán János urYonkers, N. Y.
Id. Pilcsák István urEsterházy, Can

PAPP DEZSŐ úr

képviseli a Bevándorlót PASSAICON. Előfizetési és hirdetési díjakat felvehet és nyugtázhat. Ajánljuk öt passaici honfitársaink pártfogásába.

NÓGRÁDY M. úr
TRENTONBAN képviseli a Bevándorlót. Előfizetési és hirdetési díjakat felvehet és nevünkben nyugtázhat. Melegen ajánljuk öt ottani honfitársaink figyelmébe.

A BEVÁNDORLÓ kiadóhivatala.

A PITTSBURGI FIÓKIRODA KÉPVISELŐI:

Friedl Lambert urSteubenville, O.
Kováts Arthur urBraddock és East Pittsburg, Pa.
Finkelstein I. urHomestead, Pa.
Samu György urSo. Sharon, Pa.
Andrejkovits Béla urPittsburg, Pa.

NEVADA KÁROLY ur
utazó képviselő Pennsylvania államban.

A BEVÁNDORLÓ

The Friedman Print
215 BOWERY NEW YORK
Elvállalja alapszabályok s minden-nemű nyomtatványok elkészítését.
Kittűnően felszerelt magyar nyomda.
A „BEVÁNDORLÓ“-T ITT KÉSZITIK.
Elv: csinos kiállítás olcsó árak mellett.

Ami Kedvelt Bankárunk

JOS. TOMCSÁNYI

Homestead, Pa. Duquesne, Pa.

STANLEY W. EAKIN
amerikai fogorvos
Minden fogorvosi műtétet jutányo-
san és jól elvégéz
28 EAST 23 ST. — NEW YORK

CHARLES R. KEAR HARRY F. POTTER
elnök pénztárnok

ELSŐ NEMZETI BANK

First National Bank

MINERSVILLE, PA.

Alapított 1864-ben. Schuylkill-Coun-
tynak legöregebb nemzeti bankja.

Alaptőke \$50,000,00

Tartalékalap és szét nem

osztott nyeresemény..... \$75,000,00

Elfogad pénzbetéteket és a pénzt csekk
alapján vagy szóbeli felkérésre azonnal
visszafizeti.

Pénzküldéseket a világ bármely részébe
bank- vagy postautalvány útján eszközöl.

ÖT NAP A CSENDES VIZEN

**NEW YORKBÓL
NEW ORLEANSBA**

A Southern Pacific Útján
Személyszállító hajók

**NEW YORKBÓL MINDEN
SZERDÁN DÉLBEN INDULNAK.**

New Orleansban kapcsolatunk van az összes
vasutakkal minden helyhez

Louisianában, Texasban, New Mexicóban,
Arizonában és Californiában

Kérdezősködhetni New York, Broadway 1 vagy
349 szám alatt

MEGBIZHATÓ BANKÁROK

E rovat alatt oly bankcégeket nevezünk meg, amelyekhez honfitársaink bátran fordulhatnak pénzküldés vagy pénzbetétel céljából.

NEW YORK ÁLLAM.

Knauth, Nachod és Kühne, 15 William street, New York.

Kiss Emil, 104—2nd Ave., New York.

Németh János, 457 Washington street, New York.

Deutsch Testvérek, 317 Houston street, New York

Pénzküldés, hajójegyiroda és közjegyzői hivatal

The Oriental Bank, 182—184 Broadway, New York

Csekkontó, hitellevelek, külföldi értékpapírok megvétele és eladása.

PENNSYLVANIA ÁLLAM.

B. Hendler, successor to A. Hendler Sen. & Co
Cassandra.

Pénzküldemények Magyarországra és Európa bár mely részébe olcsón, gyorsan és biztosan. Hajójegyek az összes vonalokon az ó-hazába és az ó-hazából sehol olcsóbban nem kaphatók.

First National Bank, Első Nemzeti Bank, Minersville.

Alaptőke \$50,000.00, tartalékalap és szét nem osztott nyeresemény \$75,000.00. Elnök Charles R. Kear pénztáros Harry F. Potter.

Róth József és Fiai, a monongahela völgynek legregibb bankháza, saját épületében, ötödik Ave. és Locust street sarkán, McKeesport, Pa.

Pénzküldés az ó-hazába gyorsan, pontosan a legolcsóbb ártolyam mellett. Hajójegy eladás az összes vonalakra a legalacsonyabb árak mellett. Közjegyzői okiratokat szakértelemmel kiállítanak és a konzulátusi hitelesítést beszerzik. Jos. Roth and Sons.

Hungarian American Savings & Trust Co., Duquesne Magyar Amerikai Takarékszövetkezet és Hitel Társulat, Duquesne.

Alaptőke és fölösleg 175,000.00 dollár. Pennsylvania állam legerősebb bankházainak egyike s az egyedüli magyar államilag ellenőrzött magyar bank Amerikában. Igazgatói és részvényesei magyarok. Fizes két százalékos csekk számlára, 4 százalékos betét számlára. Pénzküldés, hajójegy eladás és közjegyzői iroda.

Klein Jakab, magyar bank és váltóüzlete, 1340 Penn Avenue, Pittsburg.

Megbízható pénzküldő és hajójegy elárúsító. Kiváló közjegyzői okiratokat és elvállalja hazai ügyeknek elintézését.

Tomcsányi József, Homestead és Duquesne.

MICHIGAN ÁLLAM.

The People's Savings Bank, A nép takarékszövetkezet, Detroit.

Alapított 1871. tőke \$500,000, fölösleg \$350,000 takarékszövetkezet 11,000,000. M. W. O'Brien elnök. F. A. Schulte alelnök. Geo. E. Lawson pénztáros. J. R. Bodde segédpénztáros. R. W. Smylie ellenőr, J. T. Keena jogtanácsos. Fiókület Gratiot Ave., üzlet vezető Ino. N. Wolfschlager.

MISSOURI ÁLLAM.

The Farmer's & Miner's Trust Company, a gazdák és bányászok trusttársaságja, Bonne Terre. Bejegyezett 1890-ben. Tőke \$100,000.00. R. R. S. Parsons elnök, F. J. Thomure alelnök, F. H. Dearing titkár és pénztáros.

OHIO ÁLLAM.

Perczel Lajos, 523 Pearl street, Cleveland. Friedl Lambert, volt csász. és kir. konzuli tisztviselő, Steubenville.

WISCONSIN ÁLLAM.

Merchants and Savings Bank, Kereskedelmi és takarékszövetkezet, Kenosha.

Wisconsin állam felügyelete alatt. H. B. Robinson elnök. Tőke \$25,000. Elad hajójegyeket minden vonalra. Pénzeket elküld a világ bármely részébe. Takarékszövetkezeteket elfogad.

NEW JERSEY ÁLLAM.

Rizsák János, 128 Second street, Passaic.

The People's Bank & Trust Company, 185 Main Ave Passaic.

Népbank és trusttársaság. Elfogad betéteket és kamatokat fizet utánuk. Csekkontókat nyit. Tőke és fölösleg 330,000.00 dollár.

Chester Frank Dyer urnak, az amerikai Egyesült Államok budapesti főkonzulának irodája Budapeston, V. Wurm-udvar 21. szám alatt van. A főkonzuli számú ügynökségének irodája: Fiume, Andrassy ut 21. Magyar amerikaiak, akik az ó-hazában nehézségekkel találkoznak, forduljanak oda.

RIZSÁK JÁNOS

KÖZJEGYZŐ

MAGYAR PÉNZKÜLDŐ ÉS VÁLTÓ INTÉZETE
127-2 IK UTCA - - - PASSAIC, N. J.

Pénzt a legpontosabban és lehetőleg leggyorsabban küld az ó-hazába. Az összes hajótársulatok meghatalmazott képviselője.

Mindennemű közjegyzői okiratok szakszerűen kiállítatnak és konzulátusilag hitelesítettnek. Jogi, katonai és telekkönyvi ügyekben pontosan járok el.

Reám bízott ügyekben pontosan és lelkiismeretesen járok el.

Az utasokat személyesen kísérem a hajóhoz.

Utbaigazítást, felvilágosítást és tanácsot ingyen adok.

FIÓKÜZLETEK:

ALPHA, N. J.
WHARTON, N. J.

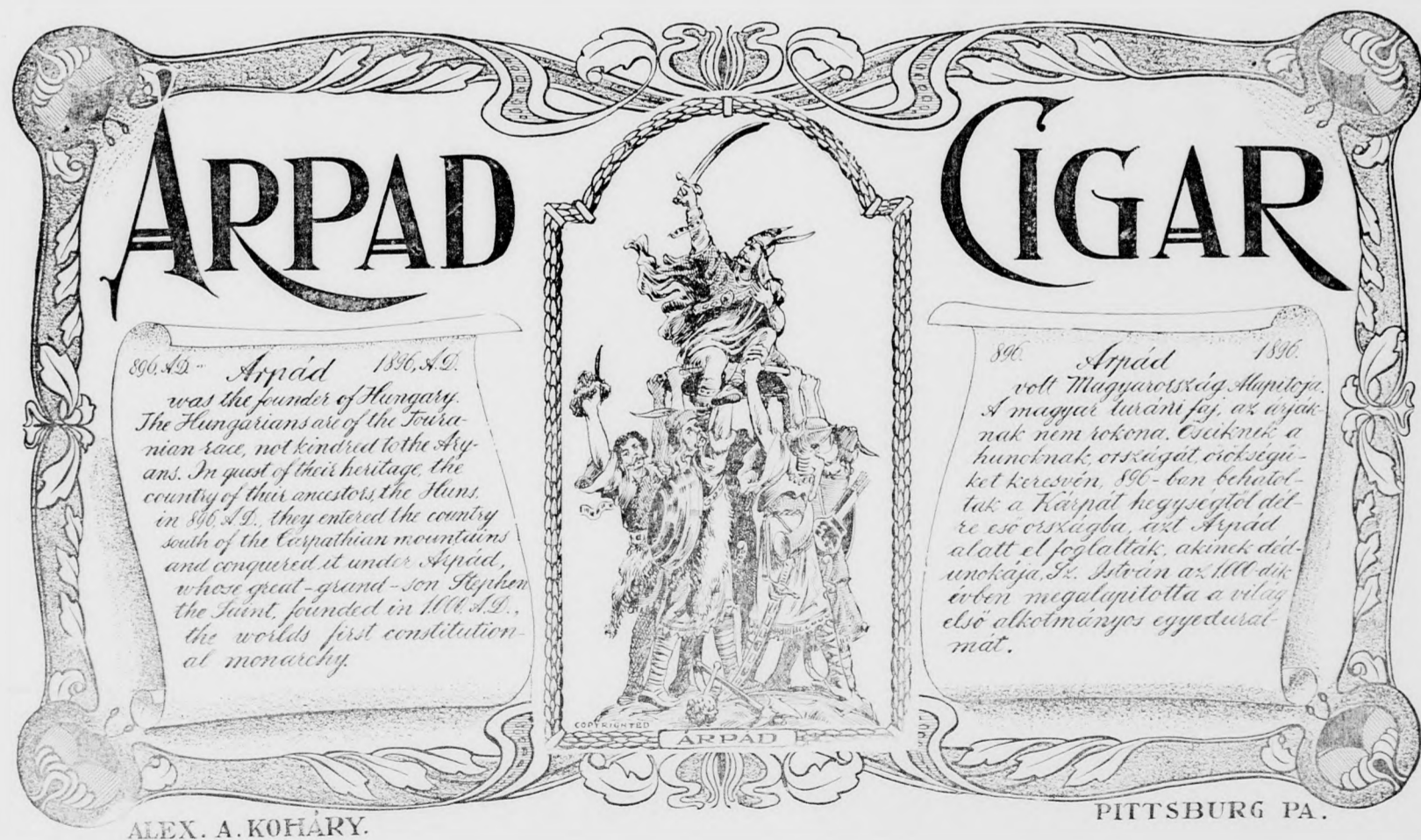
PHILIPSBURGH, N. J.
SOUTH BETLEHEM, PA.

Hogy ügyfeleim megbizásában minél gyorsabban eljárhassak, nyitottam

BUDAPESTI IRODÁT

Irodavezető: RIZSÁK MIHÁLY.

Cím: BUDAPEST, IV. Sütő-utca 6.

KOHÁRY A. SÁNDOR

magyar importer

1110 FORBES STREET

PITTSBURG, PA.

Importál s raktáron tart mindenféle valódi magyar pipákat, szivarszipkákat, cigaretta-papírokat, valódi magyar pipa- és czi-
garetta-dohányokat és különféle hazai diszmű tárgyakat nagy választékban.

CSAK OLY JÓ MINT A STANDARD OIL

AZ ELSŐ MAGYAR KŐOLAJ ÉS ÉRCBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

NAGYON FONTOS. AZONNALI ÉS GYORS CSELEKVÉSRE VAN SZÜKSÉG. A RÉSZVÉNYEK NAGYON GYORSAN KELNEK ÉS MÁRCZIUS 31-IKE UTÁN NEM LESZNEK KAPHATÓK \$2.50-ÉRT. AZON A NAPON AZ ÁR EMELKEDIK 20 SZÁZALÉKKAL S NEM LESZ RÉSZVÉNY KAPHATÓ MINT \$3.00-ÉRT.

Vizsgálják meg a viszonyokat, azután cselekedjenek. De cselekedjenek GYORSAN. Jöjjenek el az ELSŐ MAGYAR KŐOLAJ ÉS ÉRCBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG irodájába s értekezzenek a társulat tisztviselőivel. Ha személyesen nem jöhetnek el, úgy IRJANAK. Nem akarjuk, hogy bármit is tegyenek, mielőtt megvizsgálják a dolgot, de tegyék ezt gyorsan, mivel az alkalom, részvényeinket feleáron venni meg, csupán MÁRCZIUS 31-ig lesz meg. JEGYEZZÉK MEG E NAPOT.

Jöjjenek el és lássák az eredeti okmányokat, melyek bizonyosságot tesznek a legértékesebb petróleum-mezők mellett, melyek valaha felfedeztetek. Nézzék meg az eredeti jelentéseket e kőolajmezőkről, mely okmányok aláírással kellőképpen hitelesítve vannak.

Lássanak mindent saját szemükkal. Ne feledjék, hogy ha nem jöhetnek el, úgy irjanak, még pedig haladéktalanul, még ma.

A magyar kormány kedvezményeket és szubvenziókat engedélyezett.

Az ELSŐ MAGYAR KŐOLAJ S ÉRCBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG az első, mely kiaknázza e csodás felfedezést és el fogja fogadni a magyar kormány ajánlatát. Társulatunk megvásárolta a legjobb petróleum-földet s így abban a helyzetben van, hogy a szubvenzióból minden időkre nagy eredményeket érjen el. Hasznok és nyereségek dolgában EGY MÁSODIK STANDARD OIL lesz.

A legnagyobb finomító telepeket fogja építeni Európában. Már készülünk átküldeni a furáshoz szükséges gépezeteket és Ohio állam petróleum-mezőin kitanult szakmunkásokat. Egyik igazgatónk, ki nemsokára Magyarországra utazik, éveken át bő tapasztalatokat szerzett a petróleum-források furása körül Ohio délkeleti mezőin. Ő szakértő a petróleumipar terén és egymásután 40 eredményes kőolajforrást furt. Ez is mutatja, hogy Magyarországon vállalatunk dolgait szakértők fogják intézni.

Ne feledjék, hogy részvényeink első, olcsó ára márczius 31-én vissza fog vonatni. Azontul nem lesz részvény kapható \$3.00-on alul.

Legbiztosabb módszer, ha személyesen nem jöhetnek el irodánkba, beküldeni a pénzt azonnal annyi részvényért, amennyit venni kívánnak. Tegyék ezt még ma, hogy biztosan megkaphassák valamennyi részvényt, melyet óhajtanak.

Hogy lehet részvényeket beszerezni

10 részvény 5 dollár készpénz és négy hónapon át havonta 5 dollár
25 részvény 12 doll. 50. készpénz és 4 hónapon át havonta 12 doll. 50
50 részvény 25 dollár készpénz és 4 hónapon át havonta 25 dollár
100 részvény 50 dollár készpénz és 4 hónapon át havonta 50 dollár
200 részvény 100 dollár készpénz és 4 hónapon át havonta 100 dollár

Készpénzfizetés mellett 5 százalékos nyereség

J. C. BLOCH BIRÓ NYILATKOZATA

Én meg vagyok győződve, hogy az új magyar petróleum-mezők megnyitása egy életben egyszer előforduló alkalmat nyújt, hogy törvényes uton igen sok pénz keressessék.

Én tudom, hogy az Első Magyar Kőolaj és Ércbánya Részvénytársaság tulajdonosa 18,000 hold földnek Magyarországon, hogy e földeken petroléumot találtak és hogy e földek közvetlen szomszédjai a hírneves galicziai petroléum földeknek.

Azt is tudom, hogy ezt az óriási területet értékes erdőségek borítják és a földben bőven található szén és érczek.

Tudom, hogy a geológus szakértők gondos vizsgálódásai alapján a magyar kormány bőkezű kedvezményekkel akarja előmozdítani a kőolaj-termelési és finomító ipar Magyarországon.

Hitem, hogy e petróleum-mezők megnyitásával azok, akik elsők a téren, megvetik az alapját Magyarországon egy oly iparnak, mely csak oly hasznot fog hajtani nekik, mint ez az ipar hajtott kezdeményezőinek Amerikában.

Joseph C. Bloch

az Első Magyar Olaj és Ércbánya
Részvénytársaság titkárja
és pénztárosa.

Töltse ki ezt a szelvényt és küldje be a társulat bármely hivatalához.

FIRST HUNGARIAN OIL & MINING CO.

A First Hungarian Oil & Mining Co. db. részvényt ezennel jegyzem. Ára darabonként \$2.50, ebből 20 százalékos lefizeték, többi négy havi részletben a csatolt táblázat szerint. Többet négy havi részletben jegyezni nem lehet. Öt százalék kedvezmény, ha az egész összeg készpénzben fizettetik.

.....dollár a megfelelő összeget csatolok.
Nevem
Város Állam

Töltse ki ezt a szelvényt és küldje be a társulat bármely hivatalához.

FIRST HUNGARIAN OIL & MINING CO.

Szíveskedjek az Első Magyar Olaj- és Ércbánya Társaságra vonatkozó felhívást és a részvényekről szóló teljes felvilágosító iratokat megküldeni.

Nevem
Város Állam

First Hungarian Oil & Mining Co.,

NEW YORK OFFICE, ROOM 621 PARK ROW BUILDING, 13 PARK ROW,

NEW YORK CITY